הלכות אישות פרק י"ד (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

הלכות אישות – פרק י"ד

בפרק זה נכנס הרמב"ם לחיוב התורה השלישי של האיש לאשתו (לאחר שארה וכסותה בפרקים הקודמים) – מצוות עונה, יחד עם כל פרטיה (שיעורים, נדרים, מורד ומורדת). לאחר מכן עוסק הפרק בשלושה מן החיובים הדרבנן (שעם עשרת החיובים של האיש לאשה): לרפאותה (לרפא אותה), לפדותה (לפדות אותה מן השבי), וקבורה (לקבור אותה).

הלכה א'

1. דברי הרמב"ם

עונה האמורה בתורה לכל איש ואיש כפי כוחו וכפי מלאכתו. כיצד? בני אדם הבריאים הרכים והענוגים, שאין להם מלאכה שמכשלת כוחן, אלא אוכלין ושותין ויושבין בבתיהן – עונתן בכל לילה. הפועלים כגון החייטים והאורגים והבונים וכיוצא בהן: אם היתה מלאכתן בעיר – עונתן פעמיים בכל שבת, ואם היתה מלאכתן בעיר אחרת – עונתן פעם אחת בכל שבת. החמרים – פעם אחת בשבת, הגמלים – אחת לשלשים יום, המלחים – אחת לששה חדשים. תלמידי חכמים – עונתן פעם אחת בשבת מפני שתלמוד תורה מתש כוחן, ודרך תלמידי חכמים לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת.

2. הסבר הפשט

מצוות עונה האמורה בתורה מחולקת לכל אדם לפי כוחו ולפי מלאכתו (עבודתו).

* אנשים בריאים, עדינים ומפונקים ("רכים וענוגים"), שאין להם עבודה קשה המתישה את כוחם, אלא הם אוכלים, שותים ויושבים בבתיהם – חיוב עונתם הוא בכל לילה.

* פועלים כגון חייטים, אורגים ובונים: אם הם עובדים באותה עיר שבה הם גרים, עונתם פעמיים בשבוע ("שבת" פירושו כאן שבוע). אם הם עובדים בעיר אחרת, עונתם פעם אחת בשבוע.

* חמרים (מובילי חמורים / בעלי עגלה) – פעם אחת בשבוע; גמלים (מובילי גמלים, הנוסעים רחוק במדבר כי הגמלים יכולים להחזיק זמן רב בלי מים) – פעם אחת לשלושים יום; מלחים הנוסעים בים – פעם אחת לששה חודשים.

* תלמידי חכמים – עונתם פעם אחת בשבוע, כי לימוד התורה מתיש את כוחם, ודרכם לשמש מלילי שבת ללילי שבת.

3. חידושים והסברים

* **הלשון "עונה האמורה בתורה":**

* **ר' יואל אשר** לומד שהרמב"ם מכניס כאן רעיון שעונה שונה משאר וכסות; היא אינה תלויה כל כך בדעת שני הצדדים ואינה כדבר שבממון שבו מועילה מחילה, אלא יש חיוב גדול יותר כי כך דרשה התורה כיסוד היחסים בין איש לאשה. (אם שניהם מסכימים שלא לעשות זאת, אולי הם מחויבים מצד פריה ורביה, אבל מצד דין עונה הגדר הוא שאם אחד רוצה, חייב השני להיענות).

* **ר' יצחק** מסביר מדוע הרמב"ם פותח ב"עונה האמורה בתורה" בשונה משארה וכסותה. הוא מביא שזהו לשון ברייתא (**ורש"י** בפרשת וישלח משתמש גם בלשון זה: "מכאן לעונה האמורה בתורה"). הפשט הפשוט הוא משום שהמילה "עונה" קשורה לזמן – זמן קבוע לתשמיש. בתורה נאמר "ועונתה", אך לא נאמר כמה ומתי הזמן, ממילא חסר ממש הפירוש בפסוק (בדיוק כאילו היה נאמר חיוב לקרוא קריאת שמע בזמנה, והיינו שואלים "ואיזהו הזמן?"). לכן באים חכמים לפרש מהו שיעור הזמן של "עונה האמורה בתורה".

* **החילוק בלימודים בין שאר וכסות לעונה ("כפי כוחו וכפי מלאכתו"):**

* **ר' יואל אשר** מעיר שגם בשאר וכסות יש חילוק בין עני לעשיר, אך שם יש מינימום שאפילו העני ביותר חייב לתת כדי שלא ימותו ברעב. עונה היא יותר דבר של מותרות (אפשר לחיות בלעדיה, כמו כשהיו רווקים, ובעבודות מסוימות החיוב הוא רק פעם אחת לששה חודשים), בעוד ששאר וכסות הם הרבה יותר מעשיים.

* **ר' יצחק** מציב את החילוק בלימודים: בשאר וכסות הכול הולך לפי "סטנדרט" – יש סטנדרט מינימלי וסטנדרט של בעל בית (לפי העיר או המשפחה), וכשמתחתנים מתחייבים על הסטנדרט הזה. בעונה אין זה עניין של סטנדרט (והוכחה לכך שאפשר לשנות זאת באמצע), אלא שיעורי העונה הם בעיקר עניין של **יכולת** – האיש צריך לתת כמה שהוא יכול, וכמה שהוא יכול תלוי באיזה אדם הוא.

* **ר' יואל אשר** מוסיף שבעונה ממילא לא שייך "סטנדרט" כי זה דבר צנוע, וסטנדרט שייך רק בדברים שנראים לעיני אנשים.

* **[סטייה: שאלה לבחורים על סטנדרט וירא שמים]:** הם דנים האם אפשר לשאול בחורים על סטנדרט. **ר' יצחק** אומר שבחור ישר מקפיד על כל המצוות (כמו לאכול כבד בליל שבת בגלל מנהג בגליציה). **ר' יואל אשר** מנסח זאת טוב יותר: עובד ה' וירא שמים עושה עונה לפי מה שההלכה מחייבת אותו ומקפיד על עונת שבת, ואילו איש פשוט לפעמים יעשה הרבה כי התאווה דוחפת אותו ולפעמים יתעלם לגמרי מאשתו כי הוא מתחשב רק ברגשותיו ולא בתורה או באשה.

* **החילוק בין שאר וכסות לעונה לגבי הגדרת הנישואין ומחילה:**

* **ר' יואל אשר** רוצה לעשות חילוק שעונה היא עצם ההגדרה של להיות נשוי ("אדם פוגש אשה"). ממילא הוא שואל: בשאר וכסות אנו אומרים שאם האיש עני ואין לו מה לתת, הם יכולים להמשיך לגור ביחד אם האשה מוחלת – האם בעונה נאמר גם כן, או אם אין עונה כלל זה נראה כמו זיוף שכלל לא היו נשואים?

* **ר' יצחק** עונה: ראשית, גם שאר הוא חלק מהגדרת הנישואין (אם הוא לא יכול לתת את המינימום לאכול, כופים אותו לתת גט). שנית, לגבי עונה, אם אחד מהם לא רוצה זה "מתנה על מה שכתוב בתורה", אבל אם שניהם מסכימים ורוצים להיות "פרושים", זה לא מפריע לאף אחד ומחילה מועילת כן. **ר' יואל אשר** נשאר עם סברתו שבשאר חסר רק חלק המגיע לה, משא"כ בעונה אם כלל לא קורה כלום, הם עושים עצמם כאילו הם נשואים.

* **מה פירוש "כפי כוחו וכפי מלאכתו" (יכולת, גיל ודאגות על הראש):**

* **ר' יצחק** שוקל האם השיעורים שהולכים לפי המלאכה (פועלים, חמרים, גמלים) הם חזקה וכלל שמי שיש לו את העבודה יש לו בדרך כלל כל כך כוח וכל כך זמן.

* **ר' יואל אשר** רוצה לחלק ש"כפי כוחו" הוא דבר חיצוני שעולה על גיל האדם או עייפותו הפיזית, ו"כפי מלאכתו" יש בו שני חלקים: (א) עבודה המתישה מאוד, (ב) סיבות מעשיות כי הוא פשוט לא נמצא בבית (כמו גמלים ומלחים שנוסעים). הוא מראה ש**שולחן ערוך** ו**רמ"א** מחולק בין "כוחו" (האם הוא בריא או חולה) ו"מלאכתו", ובדברי הרמב"ם נאמרים שניהם: "הבריאים הרכים והענוגים" עולה על כוחו הפיזי, ו"שאין להם מלאכה" עולה על העבודה.

* **ר' יצחק** סובר שלא נאמר בהלכה שום דין על גיל. הוא מצביע על תלמידי חכמים שהגמרא אומרת שהטעם הוא כי "תורה מתשת כוחן", ובפועלים שמלאכתם בעיר זה גם לא חיסרון בזמן אלא בכוח. הוא מסביר שהמילה **"כוחו"** לא בהכרח פירושה כוח פיזי, אלא באופן כללי **"יכולת"** (כולל את זה שהוא לא נמצא בעיר). אם זקן אין לו כוח הוא אולי פטור, אבל זה פרט צדדי ולא עצם השיעור של "עונה האמורה בתורה".

* **ר' יצחק** מוסיף הבנה חזקה בזה: כשמדברים על מלאכה המתישה את האדם ("מכשלת כוחן"), הכוונה אינה רק עייפות פיזית (שרירים עייפים). אפילו מי שעובד קשה על משאית כל היום אינו חלש פיזית בלילה עד שלא יוכל. העיקר הוא שאדם שעובד יש לו **"דאגות על הראש"** – הוא עסוק במוחו, הוא לא במצב רוח, הוא רוצה שיעזבו אותו וילך לישון. "רך וענוג" הוא מי שאין לו דאגות פרנסה על הראש.

* **המבנה של מצוות עונה – האיש כנותן, האשה כמקבלת, וגדר השעבוד:**

* **ר' יואל אשר** מעלה נקודה: לא אומרים ששניהם יש להם מצוות עונה, אלא ההלכה מדברת באופן שהאשה תמיד מוכנה לקבל, והשאלה היא רק כמה האיש מחויב לספק לה.

* **ר' יצחק** מבאר את המבנה היסודי של ההלכה: למצוות עונה יש בדיוק אותו מבנה כמו שארה וכסותה – זהו חיוב **ממנו אליה** (הוא נותן והיא המקבלת והתובעת). במובן זה של מצוות עונה זהו **"צורך האשה"** שהאיש צריך לספק (בדיוק כמו מזונות), ולא "צורך האיש" (על כמה שהיא מבקשת וצריכה, הוא מחויב לספק לפי השיעורים).

* מכאן יוצא חילוק גדול בשיעורים בין איש לאשה: לאיש יש שיעורים מסוימים כמה הוא מחויב לתת. אבל לאשה אין בכלל "שיעורים" מצדה – היא לא יכולה לטעון שטבעה דורש רק פעמיים בשנה; אם היא לא מתייצבת לבעל, היא מקבלת דין "מורדת".

* **מהות השעבוד (קנין אישות כנגד לא יגרע): ר' יצחק ור' יואל אשר** מבהירים שמעיקר הדין (לפני חרם דרבינו גרשום) האיש לא היה משועבד רק לה, כי הוא יכול היה לקחת אשה נוספת. אבל היא כן משועבדת לו. **ר' יואל אשר** מדייק שכשהיא אומרת "לא" היא לא עוברת על לאו של "עונתו לא יגרע" (כי אין לאו כזה עליה), אלא זה נגד עצם הגדר של **קנין אישות** – הרעיון התורתי שהאיש קונה את האשה להיות אשתו.

* **שני גדרים שונים לגמרי ב"בעל כרחה": ר' יואל אשר** שואל על היסוד הזה: מאוחר יותר ברמב"ם נאמר שאיש לעולם אסור לבעול בעל כרחה (כנגד רצונה), רואים שזה גם תלוי ברצונה וכוחה? **ר' יצחק** עונה שהאיסור של "בעל כרחה" מתחלק לשני מושגים נפרדים שאינם סותרים את היסוד:

1. *בזיווג רגיל (מצד דרך ארץ):* כשהוא בא עם עונתו אסור לו להתנהג כחיה, אלא הוא צריך לפייס אותה בתחילה. אם היא אומרת "אני לא רוצה היום, בוא נעזוב למחר", זה עניין של דרך ארץ, שלום בית ומנטשליכקייט; כמו שהרמב"ם כותב בהלכות דעות/דרך ארץ שצריך להיות "ברצון שניהם ושמחתם".

2. *מצד הטענה של "מאוס עלי":* כשאשה אומרת "אני לא רוצה בכלל לחיות עם האדם הזה", יש מחלוקת ראשונים. לפי הרמב"ם (שנלמד בהלכה ח') זו לא סתם מורדת, אלא היא מקבלת גט בלא כתובה, כי "אינה שבויה שתיבעל לשנוי לה" – אי אפשר לכפות עליה לחיות עם אדם שמאוס עליה.

* **ההלכה של "הבריאים הרכים והענוגים" – עונתן בכל לילה":**

* **פירוש "רכים וענוגים": ר' יואל אשר** מפרש זאת לכתחילה כילדים מפונקים (על לשון הפסוק "הרכה בך והענגה", או כמו בחור בשנה ראשונה שלא עובד ולא לומד). **ר' יצחק** מסביר שזה אומר "מפונק" – מי שדורך רק על שטיחים, כמו מרתא בת בייתוס בגמרא. הוא מביא את הגמרא (**כתובות ס"ב ע"א**) שנותנת דוגמה קונקרטית לכך: רב שמואל בר שילת, שהגמרא אומרת עליו "אכל מדידיה ושתה מדידיה וגני בטולא דאפדנא" (הוא אכל ושתה מרכושו שלו, ישן בצל ארמונו), ואף אחד לא רדף אותו בגלל מיסים או שירות צבאי, וגם "מפנקי דמערבא".

* **"בכל לילה" כחלק מסדר החיים: ר' יואל אשר** מקשר את הדין של "בכל לילה" עם יסוד שלמדנו קודם: דבר שהוא דבר טוב (כמו תורה, תפילין, בניין העולם), הופך לחלק מסדר החיים היומיומי. ממילא, כשלאשה יש את הזכות והאיש אין שום תירוץ של עייפות, החיוב הוא כל יום, ואין שיעור למעלה (יותר מפעם אחת ביום לא שייך, אבל זה מדי יום ביומו). **ר' יצחק** מוסיף ש"בכל לילה" מראה גם שלעונה יש זמן מסוים בסדר היום – זה דבר שבא בלילה, לא בבוקר.

* **האם עוברים על לאו כל לילה? ר' יואל אשר** תוהה על חומרת ההלכה: מאוחר יותר אומר הרמב"ם שמי שממעט עונה עובר על לא תעשה ("עונתה לא יגרע"). יוצא ש"רך וענוג" כזה שלא מקיים עונה לילה אחד מבטל מצווה ועובר על לאו! **ר' יצחק** מאשר שמעיקר הדין זה אכן כך, אבל מעשית, במי שמחויב כל לילה סביר שהאשה תמחול הרבה יותר לעתים קרובות מאשר במי שעונתו רק פעם בשבוע.

* **סברה חדשה בחיוב של "הטיילים" (הבטלה מביאה לידי זימה): ר' יצחק ור' יואל אשר** מוסיפים סברה אחרת (אף שהרמב"ם לא מביא זאת כאן, כי כאן הוא מדבר מצד זכות האשה של "לא יגרע", לא מצד "מציל אותו מן החטא"): אדם שעסוק ועובד קשה בשדה אין לו ראש לחשוב על שטויות. אבל מי שמסתובב בטל ("טיילים"), אם לא יהיה לו את חיוב העונה כל לילה, זה יביא אותו לעבירות עם נשים אחרות, לפי מאמר חז"ל (**כתובות נ"ט ע"ב**) "הבטלה מביאה לידי זימה", כי כשאין מה לעשות חושבים על מותרות ותוספות.

* **ההלכה של פועלים ("אם היתה מלאכתן בעיר אחרת"):**

* **ר' יצחק** תוהה מה "מלאכתן בעיר אחרת" פירושו בדיוק – האם זה אומר שהוא נשאר שם כל השבוע ובא הביתה רק בשבת, או שהוא כן בא הביתה כל יום אבל הוא צריך לנסוע דרך ארוכה הלוך ושוב.

* **ר' יואל אשר** אומר חידוש שאפילו אם הוא בא הביתה כל יום, יכול להיות שהנסיעה עצמה (למשל שלוש-ארבע שעות ביום בדרך אחרי עשר שעות עבודה) הופכת את המלאכה להרבה יותר קשה ומכניסה אותו לדרגה גבוהה יותר של עייפות, ולכן יורדת חובתו לפעם אחת בשבוע.

* **ההלכה של חמרים, גמלים ומלחים:**

* **סטנדרט קבוע כנגד שינויים בעבודה: ר' יואל אשר** שואל: מדוע ההלכה נותנת שיעור קבוע לחמר, ולא אומרים שבשבוע חלש כשאין עסקים והוא יושב בבית יהיה מחויב בכל יום כמו "רך וענוג"? הוא עונה שמצוות עונה דורשת זמן קבוע ומערכת ברורה. מכיוון שעיקר העונה הוא להשביע רצון אשתו, כשהאשה נישאה לו או כשהוא לוקח את העבודה, היא עושה שלום עם המצב שזה הסטנדרט שלהם, וממילא זה הופך לשיעור הקבוע שלו. (**ר' יצחק** מדייק שזה לא רק מחילה מצדה, אלא חכמים קבעו כלל כללי וסדר ולא נכנסו לכל פרט בודד).

* **החיוב להגביל את העבודה בגלל עונה: ר' יצחק** מעלה את הצד השני של המטבע: השיעורים הם חיוב על האיש ש**חייב** לחזור הביתה בזמן. חמר לא רשאי לקבל עבודה שתחזיק אותו מחוץ לבית יותר משבוע, וגמל חייב לתכנן את לוח הזמנים שלו שפעם בחודש הוא חוזר הביתה.

* **[סטייה: השיעור של ששה חודשים במלחים והמילה "מלח"]: ר' יצחק** מסביר שספינות של פעם נבנו לנסוע לפי עונות השנה (קיץ או חורף), ונסיעה רגילה ארכה ששה חודשים (שלושה חודשים הלוך ושלושה חזור). **ר' יואל אשר** רוצה לקשר זאת לשיעורים אחרים של ששה חודשים בהלכות אישות (בשאר וכסות), אבל **ר' יצחק** מראה שזה להיפך: ההלכות האלה מאוחר יותר בנויות על כך שהעונה הארוכה ביותר בתורה (סדר המלחים) היא ששה חודשים. מאוחר יותר **ר' יצחק** זורק רעיון על המילה "מלח" – האם היא באה מלשון "מלח" (כי הוא נוסע על ים מלוח) או אולי מלשון "מיזוג" (כי הוא מערבב על המים עם המשוטים).

* **ההלכה של תלמידי חכמים ("מפני שתלמוד תורה מתש כוחן... מלילי שבת ללילי שבת"):**

* **מאמץ אינטלקטואלי כ"מתש כח" ועובדים רוחניים אחרים: ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מעירים על החידוש: יכולנו לחשוב שתלמיד חכם שיושב בכולל ולא עובד פיזית יש לו דין של "הטיילים" (בכל יום). בא הרמב"ם ואומר ש"תלמוד תורה מתש כוחן" – המאמץ הרוחני והאינטלקטואלי של הראש

מעייף את האדם בדיוק כמו עבודה פיזית קשה. על סמך זה **ר' יואל אשר** מציע חידוש, שלפי הרמב"ם אותו דבר יחול על עורך דין גדול או מלמד שצריך להתאמץ מאוד בראש – גם הם לא ייקראו "טיילים", כי "כוחו ומלאכתו" לא עולה רק על עבודה פיזית. (לעומת זאת מי שיש לו עבודה קלה שבה יושבים בשקט כל היום בלי מאמץ ראש, כמו פקידת קבלה, יש לו יותר כוח מחייט או אורג שעובדים קשה בידיים).

* **פירוש שני ב"מתש כוחן" והחידוש של הר"ן: ר' יצחק** מוסיף פירוש אחר: זה לא עולה רק על עייפות פיזית, אלא על כך שכל העניין והתשוקה שלו שקועים בלימוד. הוא מביא את **הר"ן** (המובא באחרונים על שולחן ערוך) ששואל: מדוע שיעור תלמידי חכמים לא מחושב במשנה יחד עם כל שאר העובדים, אלא רק בגמרא? עונה הר"ן, כי לפועל יש עבודה ברורה שמסתיימת, ושיעורו קבוע. אבל תלמיד חכם, אף שבאופן כללי עונתו פעם בשבוע, זה לא כל כך מוגבל; אם הוא נופל לתוך סוגיה קשה והוא לגמרי שקוע ומבולבל בה, הוא לא יכול לעזוב את הלימוד והוא פטור אפילו בליל שבת.

* **הלכה למעשה – המעיל צדקה: ר' יואל אשר** מביא מספר **מעיל צדקה** (רבי יונה לנדסופר, המובא ב**ביאור הלכה**), שקובע שגדר תלמיד חכם לעניין זה הוא רק מי שבאמת מתאמץ קשה בלימוד עד שזה מחליש את כוחו. לכן, אמר המעיל צדקה לסובבים אותו שבגלל "פרצת הדור" והניסיונות של הסתכלות בנשים זרות, אפילו תלמידי חכמים יתנהגו כ"פועלים" שעונתם פעמיים בשבוע.

* **[סטייה: לא ללמוד בעיון סביב שבת]: ר' יואל אשר** עושה חיבור נפלא: בשולחן ערוך (בשם אחרונים ו**של"ה הקדוש**) יש הלכה שבשבת אין ללמוד סוגיות קשות בעיון. לפי דברי הרמב"ם כאן מובן מאוד הסיבה: כל השבוע תלמיד החכם לומד בעיון, שזה "מתש כוחו" ופוטר אותו מעונה; אבל שבת היא זמן "לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת", לכן אסור לו ללמוד עיון קשה סביב שבת כדי שלא יחליש את כוחו למצוות עונה! **ר' יצחק** מעיר שתי הערות על כך: ראשית, שבליל שבת העונה באה *לפני* הלימוד של שבת ביום. שנית, הוא מביא ש**רבי יעקב עמדין** חולק בחריפות על ההלכה של אי-לימוד בעיון בשבת, וסובר שלתלמיד חכם העונג הגדול ביותר בשבת הוא דווקא ללמוד עמוק בעיון. **ר' יואל אשר** עונה שאפילו לפי זה, בשבת לומדים פחות שעות בגלל הסעודות הארוכות והזמירות (בחינת "חציו לכם").

* **הסיבה שדווקא ליל שבת (זמן מנוחה כנגד עונג שבת): ר' יואל אשר** מציע שאולי זה קשור לכך שבשבת לומדים פחות ("חציו לכם וחציו לה'", אף שזה נאמר באמת רק ביום טוב); באמצע השבוע אין לתלמיד חכם זכות לבזבז סעודה ארוכה, אבל בשבת אפשר לשבת בנחת ולשיר זמירות. **ר' יצחק** דוחה זאת כתירוץ של תלמיד חכם מזויף שמחפש תירוצים לבזבז זמן; באמת בסעודה של תלמיד חכם אמיתי ממשיכים ללמוד בשבת בדיוק כמו כל השבוע. אבל שניהם מגיעים למסקנה שה"דרך תלמידי חכמים" לשמש בליל שבת הוא עניין של **עונג שבת**.

* **השוואה ל"ואוכל עמה מלילי שבת ללילי שבת": ר' יואל אשר** מקשר זאת למה שלמדנו קודם (בפרק י"ב) שאיש צריך לאכול עם אשתו ליל שבת. אותה הלכה הרמב"ם הכניס בהלכות "שאר" (מזונות). אף ש"שאר" פירושו בעצם רק לתת לה לאכול ולא דווקא לאכול ביחד איתה, הרמב"ם הוסיף שם שבגלל עונג שבת הוא צריך לאכול איתה פעם בשבוע ליל שבת (לתת לה לאכול "מקרוב", כפי ש**ר' יצחק** מתבטא, כמצוות עונג שבת). בדיוק כך כאן בעונה: עצם החיוב הוא פעם בשבוע, ובגלל עונג שבת הדרך היא לעשות זאת ליל שבת.

הלכה ב'

1. דברי הרמב"ם

יש לאשה לעכב על בעלה שלא יצא לסחורה אלא למקום קרוב שלא ימנע מעונתה, ולא יצא אלא ברשותה. וכן יש לה למנעו לצאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה, כגון חמר שנעשה גמל. ותלמידי חכמים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות נשותיהן שתים ושלש שנים. וכן מי שהיה בטל ונעשה תלמיד חכם אין אשתו יכולה לעכב.

2. הסבר הפשט

לאשה יש זכות למנוע מבעלה לנסוע לסחור במקום רחוק כדי שלא ימנע ממנה את עונתה, והוא לא יצא אלא ברשותה. כך גם היא יכולה למנוע ממנו לשנות את מקצועו ממלאכה עם עונה קרובה למלאכה עם עונה רחוקה – למשל, מוביל חמורים (חמר, פעם בשבוע) שרוצה להיות מוביל גמלים (גמל, פעם בשלושים יום).

תלמידי חכמים הם יוצאי דופן: הם יכולים לנסוע מהבית ללמוד תורה שנתיים או שלוש שנים אפילו בלי רשות נשותיהם (אבל מזונות וכסות הוא צריך להמשיך לשלוח, אחרת בית דין יורדין לנכסיו). כך גם, מי שהיה "בטל" (עונתו הייתה כל יום) והפך לתלמיד חכם (שעונתו רק פעם בשבוע), אשתו לא יכולה למנוע ממנו.

3. חידושים והסברים

* **הסתירה בין הלכה א' והלכה ב' (פרנסה כנגד עונה):**

* **ר' יואל אשר** שואל קושיה חזקה: בהלכה א' נראה שאדם יכול להיות חמר, גמל או מלח, ודין העונה מתאים לפרנסתו (שפרנסה קודמת לעונה, והאשה לא יכולה לדרוש יותר). אבל כאן בהלכה ב' נראה שהיא כן יכולה למנוע ממנו!

* **תירוץ א' (חילוק ר' יצחק בין שני המקרים בהלכה ב'):** המקרה הראשון ("שלא יצא לסחורה") מדבר על עובד רגיל שרוצה לעשות עסקה חד-פעמית שלוש ערים הלאה; שם הוא צריך לבקש רשות לאותו שבוע. המקרה השני ("לצאת ממלאכה...") מדבר על מי שרוצה לשנות לגמרי את מקצועו (מחמר לגמל); כאן היא יכולה למנוע ממנו לגמרי.

* **תירוץ ב' (סברה וקיבלה): ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מסבירים שהלכה א' מדברת כשכבר הייתה לו המלאכה הרחוקה לפני הנישואין – אז היא ידעה על כך ו"סברה וקיבלה", היא נישאה על דעת כן. אבל בהלכה ב' הוא רוצה לשנות את מלאכתו *אחרי* הנישואין לעונה רחוקה יותר; זאת היא יכולה למנוע, כי היא נישאה על דעת שתהיה עונה קרובה.

* **תירוץ ג' (משא ומתן): ר' יואל אשר** מציע גם ש"יש לאשה" יכול להיות שיש לה זכות לתבוע ולהתמקח איתו שייקח עבודה שמשלמת פחות כדי להיות יותר בבית.

* **עונה חשובה לה יותר מכסף רב (קב ותפלות):**

* **ר' יצחק** מביא את הגמרא (**כתובות ס"ב ע"ב**) "רוצה אשה בקב ותפלות מעשרה קבין ופרישות". אפילו אם האיש טוען שכגמל הוא ירוויח הרבה יותר כסף מאשר כחמר, יש לה זכות לומר: "אני לא רוצה כסף, אני רוצה שתהיה כאן איתי".

* **גדר "יש לאשה לעכב" – זכות כנגד הלאו של "לא יגרע":**

* **ר' יואל אשר** רוצה לברר האם זה שהוא נוסע בלי רשותה פירושו שהוא עובר על הלאו של "לא יגרע", או לא. הוא מראה שמאוחר יותר ברמב"ם נראה שעל הלאו של "לא יגרע" עוברים רק כשעושים זאת בכוונה לצער אותה (עם קצת רשעות). אבל כאן, כשהוא נוסע לפרנסה, זה לא הלאו, אלא עניין של **זכות** ("יש לה למנעו").

* **ר' יצחק** מסכים שכאן עדיין לא מדברים על הלאו, אלא על זכויותיה בשיעורי חיוב העונה (ואם הוא לא מקיים, יש לה זכות לדרוש גט). אם היא לא דורשת זאת, היא ממילא מוחלת.

*** היוצא מן הכלל של תלמידי חכמים ("יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות"):**

* **[סטייה: הקשר ההיסטורי]: ר' יואל אשר** מעיר שפעם נהגו להתחתן צעירים מאוד, ושנות הבחרות של לימוד בישיבה נעשו אחרי הנישואין.

* **המקור במשנה/גמרא וטעם ההלכה (חתם סופר כנגד תלמוד תורה כנגד כולם): ר' יצחק** מביא שבמשנה (**כתובות ס"א ע"ב**) נאמר שתלמידים יכולים לנסוע בלי רשות רק שלושים יום. בגמרא אומר רב שזו רק שיטת רבי אליעזר, אבל חכמים סוברים שאפשר לנסוע שנתיים-שלוש שנים (ואפילו אם האשה מוחה בפירוש, כפי שר' **יואל אשר** מדייק, היא לא יכולה למנוע ממנו על פי דין).

מהו הטעם? **ר' יצחק** מביא בשם **החתם סופר** שהטעם הוא כי באמת, בעומק הלב, כל אשה יהודייה רוצה שבעלה יהיה תלמיד חכם. **ר' יואל אשר** מציב זאת כנגד פירוש אחר: אולי זה לא בגלל שהיא רוצה זאת (כמו שהרמב"ם אומר ב"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" בקרבן וגט, שכל יהודי רוצה באמת לעשות את הנכון), אלא כי "תלמוד תורה כנגד כולם" – לטובת התורה וכלל ישראל חכמים ("הם אמרו והם אמרו") התעלמו מרצונה ונתנו לכל יהודי את הזכות לקחת את "כתר תורה" המונח לכל! **ר' יצחק** עונה ששני הטעמים יוצאים לאותו דבר: עונה חשובה מאוד, אבל תלמוד תורה חשוב עוד יותר. על המקרה השני (בטל שהופך לתלמיד חכם) אומר **ר' יואל אשר** שכאן היסוד הוא ש"כתר תורה" מונח לכל יהודי; בדיוק כמו שיש לה זכות לעונה, יש לו זכות להפוך לתלמיד חכם, והיא לא יכולה למנוע ממנו זאת.

*** הלכה למעשה והסכנה שבכך (רב אדא בר אהבה וקוצק): ר' יצחק** ו**ר' יואל אשר** מביאים את הגמרא (**כתובות ס"ב ע"ב**) שאף שהרמב"ם פוסק כרב אדא בר אהבה (והגמרא אומרת שסומכים עליו), נאמר בגמרא שאפשר למות מזה (כשרב רחומי פיספס את זמנו ואשתו בכתה, הוא מת). לכן זה הלכה למעשה מאוד לא פשוט לעשות. **[סטייה: סיפור חסידי]:** הם מציינים שההלכה הייתה המקור לחסידי קוצק ול"יושבים" אצל רבנים חסידיים שנהגו לנסוע מהבית לזמנים ארוכים.

*** ראיה מרבי עקיבא שיותר משלוש שנים צריך רשות: ר' יצחק** מראה שההיתר הוא רק על "שתים ושלש שנים", לא על עשר שנים. לכן, כשרבי עקיבא נסע שתים עשרה שנה (ועוד שתים עשרה שנה), זה היה יותר משיעור ההלכה, והוא היה צריך את הסכמת רחל. **ר' יואל אשר** מביא ראיה יפה לכך ממאמר חז"ל שבו רבי עקיבא אמר לתלמידיו: "שלי ושלכם שלה הוא". אילו היה יכול לנסוע על פי דין בלי רשותה, לא היה מגיע לה כל הקרדיט! אלא מכיוון שעל שתים עשרה שנה לא היה לו זכות בלי הסכמתה, ובלי רשותה לא היה יכול ללמוד, לכן כל תורתו שייכת לה.

הלכה ג'

1. דברי הרמב"ם

נושא אדם כמה נשים, אפילו מאה, בין בבת אחת בין בזו אחר זו, ואין אשתו יכולה לעכב, והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת. ואינו יכול לכוף אותן לשכון בחצר אחת, אלא כל אחת ואחת לעצמה.

2. הסבר הפשט

איש יכול להינשא לנשים רבות, אפילו מאה, בין בבת אחת (כמו "כולכן מקודשות לי") ובין אחת אחרי השנייה (בזו אחר זו). אשתו לא יכולה למנוע ממנו, בתנאי שיש לו יכולת לתת שאר, כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת. אבל הוא לא יכול לכפות עליהן לגור בחצר אחת, אלא כל אחת מקבלת מקום משלה.

3. חידושים והסברים

*** ההווא אמינא של "בבת אחת" כנגד "בזו אחר זו":**

* **ר' יצחק** שואל מה ההבדל בין לקחת נשים רבות בבת אחת או בזו אחר זו. הוא מסביר שיכולנו לחשוב שרק "בבת אחת" אף אחת לא יכולה להתלונן, כי כולן נישאו באותו זמן וידעו על כך. אבל ב"בזו אחר זו", האשה הראשונה יכולה לטעון שחשבה שהיא היחידה, ופתאום בבוקר היא מגלה שהוא קידש עוד אחת. לכן הרמב"ם צריך לחדש שאפילו במקרה כזה הוא יכול, ו"אין אשתו יכולה לעכב". (**ר' יואל אשר** מזכיר בדרך אגב שהמושג של נישואין "בבת אחת" כבר עלה בנוגע לשבע ברכות, האם צריך לעשות שבע ברכות נפרדות לכל אחת).

*** הפשט ב"לשכון בחצר אחת" וכיצד זה מגביל את האיש:**

* **ר' יואל אשר** מראה שהדין שהוא לא יכול לכפות עליהן לגור בחצר אחת בא מההלכה הקודמת שאשה יכולה לומר שהיא לא רוצה אנשים זרים בדירתה. במיוחד ב"בזו אחר זו", האשה הראשונה יכולה לומר שאף שהיא לא יכולה למנוע ממנו לקחת אשה נוספת, הוא כבר נתן לה את המדור והיא לא רוצה לגור עם נשים נוספות.

* **ר' יואל אשר** מעיר שמעשית הלכה זו עצמה תחליש את זכות האיש לקחת נשים רבות, כי "חצר אחת" פירושו שלא מספיק שיהיה בית ענק אחד שבו לכל אחת חדר נפרד, אלא הוא חייב לקיים חצרות (משקים) נפרדים לגמרי. **ר' יצחק** מוסיף שהוא צריך להיות ממש גביר גדול לכך, ואם הוא לא יכול לספק זאת, הוא באמת לא רשאי להינשא לאשה נוספת מדין שאר כסות ועונה (לא יגרע).

*** חידוש על היתר מאה רבנים בזמנינו:**

* **ר' יצחק** מעלה חידוש גדול: הדין ש"נושא אדם כמה נשים ואין אשתו יכולה לעכב" היה רק בזמנים הקדומים כשהמנהג היה לקחת מספר נשים, ממילא כשאשה נישאה, היא הבינה שהאיש יכול לקחת עוד אחת. אבל בזמנינו שהמנהג אינו כך, כשאדם מתחתן זה כאילו הוא אומר לאשתו שהיא תהיה היחידה שלו. לפי זה יוצא, שאפילו אם איש מקבל "היתר מאה רבנים", זה עוזר רק על חרם דרבינו גרשום, אבל הוא עדיין היה צריך מחילה מהאשה הראשונה מדין "לא יגרע" (שאר כסות ועונה), ובלי זה הוא עובר על שאר כסות ועונה!

* **ר' יואל אשר** ור' **יצחק** מסבירים אבל שמעשית, כשמשתמשים בהיתר מאה רבנים היום, מדברים בדרך כלל כשהאשה היא מורדת וכדומה ואי אפשר לכפות עליה לקבל גט, ממילא הבעיה של שאר כסות ועונה ממילא לא נוגעת (או שזה כבר כלול בהיתר).

הלכה ד'

1. דברי הרמב"ם

וכמה היא עונתן? לפי מניינן. כיצד? פועל שהיו לו שתי נשים, יש לאחת עונה אחת בשבוע ולשניה עונה אחת בשבוע, נמצאת עונת כל אחת מהן פעם אחת בשתי שבתות. היו לו ארבע נשים, נמצאת עונת כל אחת מהן פעם אחת בארבע שבתות. וכן אם היה מלח ולו ארבע נשים, תהיה עונת כל אחת מהן פעם אחת בשתי שנים. לפיכך צוו חכמים שלא ישא אדם יתר על ארבע נשים אף על פי שיש לו ממון הרבה, כדי שתגיע להן עונה פעם אחת בחדש.

2. הסבר הפשט

כמה היא עונתן כשיש לו מספר נשים? לפי מספרן. מחלקים את עונת האיש הקיימת בין הנשים. למשל, פועל (או מי שעונתו פעם בשבוע / פעמיים בשבוע לפי החישוב) שיש לו שתי נשים, כל אחת מקבלת פעם אחת בשבועיים; בארבע נשים, כל אחת מקבלת פעם אחת בארבעה שבועות. מלח (שעונתו פעם בשבה חודשים) שיש לו ארבע נשים, כל אחת מקבלת עונה פעם אחת בשנתיים. לכן חכמים ציוו שאדם לא ישא יותר מארבע נשים, אפילו יש לו ממון רב, כדי שכל אשה תקבל עונה לפחות פעם אחת בחודש.

3. חידושים והסברים

* **הקושי והסתירה בדין חלוקת העונה:**

* **ר' יצחק** ור' **יואל אשר** תמהים מאוד על ההלכה: מדוע עונת האשה הראשונה נעשית פחותה בכל פעם שהוא מתחת

ן? הרי היא נישאה לפועל על דעת לקבל את עונתו המלאה, מדוע היא מפסידה חצי עונה? יתר על כן, הם מראים סתירה בדברי הרמב"ם עצמו: בהלכה ג' כותב הרמב"ם שהוא יכול לקחת נשים נוספות רק "והוא שיהיה יכול ליתן... כראוי לכל אחת ואחת" (שם **ר' יואל אשר** כבר שאל בתחילת הלכה ג' איך הוא יכול פיזית לתת עונה למאה נשים!), ומיד בהלכה ד' הוא אומר שהעונה מתחלקת ומצטמצמת (שבמאה נשים זה היה יוצא פעם אחת בארבע שנים)! **ר' יצחק** אומר שבדוחק צריך לפרש ש"כראוי לכל אחת" בהלכה ג' פירושו כבר לפי החישוב החדש אחרי שזה נעשה פחות.

* **סברות להבין מדוע העונה יכולה להצטמצם:**

1. **ר' יואל אשר** מציע סברה: מכיוון שהתורה וחכמים נותנים לאיש זכות לקחת אשה נוספת, טמון בזה ש"אדם הוא רק אדם" ואי אפשר לדרוש ממנו יותר כוח משיעור העונה הטבעי שלו.

2. **ר' יואל אשר** אומר טעם פסיכולוגי עמוק יותר: עיקר הכאב של אשה במניעת עונה אינו רק החיסרון הפיזי, אלא מה שהיא מרגישה שהאיש מתעלם ממנה או שונא אותה. ממילא, כשהאיש לוקח אשה נוספת (שיש לו זכות לעשות זאת) והוא ממשיך לתת לה את חלקה בעונה באופן מסודר לפי המצב, היא מבינה שהוא לא שונא אותה יותר מקודם והוא חושב עליה, רק המציאות המעשית השתנתה. (**ר' יצחק** סובר אבל שזה עדיין לא עונה לגמרי על הסתירה בלשון הרמב"ם).

* **החישוב של "פעם אחת בחדש" בארבע נשים:**

* הם דנים על מי הרמב"ם בונה את החישוב שבארבע נשים יוצא עונה פעם אחת בחודש (שפירושו שעונת היסוד שלו היא פעם בשבוע). **ר' יואל אשר** אומר שזה עולה על תלמיד חכם (שעונתו משבת לשבת), או פועלים שעושים מלאכה בעיר אחרת (פעם בשבוע), כי פועלים בעיר הם פעמיים בשבוע. **ר' יצחק** רוצה לומר שזה שיעור מינימלי כללי לרוב האנשים.

* **"צוו חכמים" כנגד "עצה טובה" בגמרא:**

* **ר' יצחק** מעיר דבר מעניין: בגמרא נאמר שזה שלא לקחת יותר מארבע נשים הוא רק "עצה טובה קמשמע לן", אבל הרמב"ם משנה את הלשון וכותב "לפיכך **צוו** חכמים"!

* **ר' יואל אשר** בונה על כך חילוק נפלא: אם זו רק "עצה טובה", איש היה יכול לומר שהוא ייקח יותר מארבע נשים והוא פשוט יתאמץ יותר ויעשה עונה יותר פעמים בשבוע מהרגלו. אבל כשהרמב"ם פוסק "צוו חכמים", זו תקנה קבועה והוא לא יכול לעשות יותר.

* **ר' יצחק** מסביר את טעם הדבר: כל מצוות עונה בנויה על המציאות שאיש מוטרד ואין לו כוח, וצריך לחייב אותו ללכת לאשתו. אם יהיו לו נשים רבות שירדפו אותו לעונה, הוא לא יוכל לעמוד בזה פיזית. לכן חכמים עשו סדר נורמלי שסביר לאדם ממוצע (פעם בשבוע), ולא הניחו לקחת יותר מארבע נשים.

* **[סטייה: סטטיסטיקה והשיעור הממוצע של עונה]:**

* מתפתחת שיחה על מה זה אומר "אדם נורמלי" בנוגע לעונה. **ר' יואל אשר** טוען שלפי חז"ל פעמיים בשבוע (פועלים בעיר) הוא נקודת העמידה הנורמלית, ופעם בשבוע זה כבר מופחת. **ר' יצחק** מביא מסטטיסטיקות עולמיות כלליות שהממוצע של אנשים הוא פעם בשבוע. **ר' יואל אשר** מפקפק בסטטיסטיקות, כי ממוצע לוקח את כל הגילאים ביחד – והרי אדם עובר תקופות בחיים שבבית בתחילת הנישואין הוא כמו "רך וענוג", ואחר כך הוא נעשה כמו "פועל", ובזקנה הוא נעשה כמו "מלח" – אבל הגמרא נותנת חיוב מינימלי לפי מצבו הנוכחי של האדם. **ר' יצחק** עונה שגם השיעורים של הגמרא בנויים על ממוצע כללי.

הלכה ה'

1. דברי הרמב"ם

המדיר את אשתו שתאמר לאחרים מה שאמר לה או מה שאמרה לו מדברי שחוק וקלות ראש שמדבר אדם עם אשתו על עסקי תשמיש הרי זה יוציא ויתן כתובה, שאין זו יכולה להעיז פניה ולספר לאחרים דברי קלון. וכן אם הדירה שתהיה

מתהפכת בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר, או שהדירה שתעשה מעשה שוטים, הרי זה יוציא ויתן כתובה.

2. הסבר הפשט

בדיוק כמו בשארה וכסותה יש סוגיה של "המדיר את אשתו", כך גם יש דין כזה בעונה: אם איש עושה נדר על אשתו שהיא חייבת לספר לאנשים אחרים את השיחות הפרטיות של "שחוק וקלות ראש" (חיבה) שהם מדברים ביניהם לפני תשמיש, כופים אותו לתת גט עם כתובה, כי אשה לא יכולה להיות בעזות פנים כזו לספר לאחרים דברים מביישים כאלה ("דברי קלון"). כך גם אם הוא עושה נדר שהיא חייבת להתהפך בשעת תשמיש כדי לא להיכנס להריון, או שהוא עושה נדר שהיא תעשה מעשים מטופשים ("מעשה שוטים"), הוא חייב להוציא גט ולשלם את הכתובה.

3. חידושים והסברים

* **מה פירוש "שחוק וקלות ראש" וקל וחומר משאילת כלים:**

* **ר' יצחק** ו**ר' יואל אשר** מסבירים שזה עולה על דיבורי חיבה שאיש מדבר עם אשתו כדי לרצות אותה לפני תשמיש (ואפילו קצת יותר מסתם ריצוי). האיש לא יכול לדרוש ממנה להוציא את הסודות האינטימיים לרחוב.

* הם משווים את ההלכה למה שלמדנו קודם (בפרק י"ג), שאיש לא יכול לעשות נדר שאשתו לא תשאיל כלים לשכנות, כי היא לא רוצה לקבל שם רע. כל שכן כאן, שהוא לא יכול לכפות עליה לספר דברים אינטימיים, שיגרום לאנשים להסתכל עליה כאשה נמוכה ולא צנועה.

* **הפירוש האמיתי של "עז פנים" ו"בושה":**

* **ר' יצחק** עומד על הלשון של הרמב"ם "להעיז פניה... דברי קלון". הוא מעלה פירוש עמוק במושגים: אצלנו בשפה הרגילה "עז פנים" פירושו חצוף, ו"בושה" פירושו אדם ביישן. אבל כאן רואים שהפירוש האמיתי של "מי שיש לו בושה" הוא מי שיש לו **צניעות ועדינות** – יש לו חוש להבין מה ראוי לומר באיזה מקום, ומה צריך להישאר פרטי. ממילא, "עז פנים" פירושו לא חצוף, אלא היפך העדינות ("אין לו בושה") – אדם שאין לו צניעות ולא מתבייש לדבר בפומבי על דברים ששייכים לחדר. "דברי קלון" פירושו דברים שזו בושה וחוסר עדינות לספר לאחר.

* **[סטייה: הפסוק "מגיד לאדם מה שיחו"]: ר' יואל אשר** מעלה את הגמרא על הפסוק "מגיד לאדם מה שיחו", שאפילו שיחה קלה בין איש לאשה נאמרת לאדם בשעת המשפט. הוא תוהה בצורה של דרוש: אם אלו "דברי קלון", איך הקב"ה עצמו עושה דבר כזה של חזרה על השיחות? **ר' יצחק** עונה שהכוונה של מאמר חז"ל היא רק להעלות שאפילו בעניינים האינטימיים ביותר צריך אדם להתנהג בעדינות וביהדות.

* **הביאור ב"מתהפכת בשעת תשמיש" וזכות האשה לילדים כחלק מעונה:**

* **ר' יואל אשר** שואל מה "מתהפכת" פירושו – האם זה פירושו שלא כדרכה, או פעולה שנשים עושות אחרי תשמיש כדי לא להיכנס להריון (השחתת זרע). **ר' יצחק** מסביר שבגמרא (**כתובות ע"ב ע"א**) יש לשון "ממלאה ומערה לאשפה" (היא ממלאה כלי במים ושופכת אותו לזבל), ויש שאלה בגמרא מה זה אומר. הרמב"ם מחלק זאת לשתי הלכות נפרדות: (1) "מתהפכת... כדי שלא תתעבר" – האיש כופה עליה לעשות פעולה שמונעת הריון; (2) "שתעשה מעשה שוטים" – הוא כופה עליה לעשות ממש שטויות.

* **ר' יצחק** מעלה את קושיית הגמרא: אשה לא מצווה על פריה ורביה, אז מה איכפת לה אם הוא כופה עליה לא להיכנס להריון? הגמרא עונה שאשה גם רוצה לקבל ילדים כדי שיעזרו לה בזקנתה ("מרה שחורה" / מקל ביד). **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מסיקים שיוצא חידוש: אף שאין לה מצווה של פריה ורביה, קבלת ילדים היא הרצון והצורך הטבעי שלה, וממילא זכותה לקבל ילד נכנסת לחיוב של "שארה כסותה ועונתה" – היא יכולה לדרוש שהעונה תהיה באופן שיכול להביא ילדים.

* **פירושים ב"מעשה שוטים":**

* **צד ר' יצחק:** זה פירושו פשוט שטויות (כמו שהגמרא אומרת: למלא מים ולשפוך לזבל), והאיש אין לו זכות לבייש אותה ולעשות אותה מטופשת.

* **צד ר' יואל אשר:** מכיוון שזה נאמר בהלכות עונה (ולא ככלל כללי בהלכות קידושין על כל תחומי החיים), זה מראה ש"מעשה שוטים" עולה על פנטזיות משוגעות ומגעילות בעניני תשמיש עצמו. מכיוון שעונה היא דבר שבצנעה ואין סטנדרטים ברורים, נוצר מצב שלאיש יש דרישות משוגעות.

* **החילוק בין לבקש ולעשות נדר (כפייה דרך נדרים):**

* **ר' יואל אשר** מעיר נקודה חשובה: אם איש מבקש סתם מאשתו לעשות שטות, זו לא סיבה ל"יוציא ויתן כתובה". רק כשהוא עושה **נדר** ("הדירה") – שבכך הוא כופה עליה ומטיל עליה איסור – אז יוציא ויתן כתובה.

* הם דנים על ההקשר ההיסטורי: בזמנים של חז"ל, כשאנשים פחדו מאוד מנדרים, נדר היה הדרך שבה איש (במיוחד בין תלמידי חכמים שלא השתמשו באלימות פיזית) יכול היה לכפות ולדכא את אשתו. **ר' יואל אשר** מוסיף עוד סברה מדוע דווקא בנדר יוציא ויתן כתובה: בקשה סתם היא דבר חד-פעמי (אפשר להגיד לו ללכת לנוח שבוע להירגע), אבל נדר יוצר כפייה קבועה וארוכת טווח ואיסור עליה.

הלכה ו' (עם ההמשך על אופן הנדר)

1. דברי הרמב"ם

המדיר את אשתו מתשמיש המטה שבת אחת ממתינין לו, יתר על כן יוציא ויתן כתובה או יפר נדרו. ואפילו היה מלח שעונתו לששה חדשים, שכיון שנדר הרי ציערה ונתייאשה. וכיצד מדירה? אם נשבע – נשבע לשוא מפני שהוא משועבד לה. אמר לה הנאת תשמישך אסורה עלי – הרי זה נדר ואסור לשמש...

2. הסבר הפשט

אם איש עושה נדר האוסר תשמיש המיטה על אשתו, ממתינים לו שבוע אחד ("שבת אחת"). אם הנדר הוא ליותר משבוע, הוא חייב לתת גט עם כתובה, או לבטל את נדרו. הדין חל אפילו אם האיש הוא מלח ("מלח") שעונתו הרגילה היא רק פעם בששה חודשים – כי מכיוון שהוא עשה נדר, הוא גרם לה צער והיא התייאשה.

וכיצד הוא יכול בכלל לעשות נדר כזה? אם הוא נשבע שלא לשמש, זו שבועת שווא כי הוא משועבד לה. רק כשהוא אומר לה "הנאת תשמישך אסורה עלי" (ההנאה של תשמישך אסורה עלי), זה נדר שחל והוא אסור לשמש.

3. חידושים והסברים

* **מדוע ממתינים דווקא "שבת אחת" (שבוע אחד):**

* *כעס והרגעה:* בהשוואה לנדרים בשארה וכסותה שבהם ממתינים חודש, בעונה ממתינים רק שבוע אחד. **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מסבירים שנותנים לאדם שבוע זמן להירגע ולצאת מהכעס או השגעון שלו לפני שבית דין מתערב לכפות גט.

* *ויתור על עונה אחת:* **ר' יואל אשר** אומר פירוש יפה בשיעור של שבוע אחד: מכיוון שחיוב העונה הממוצע הוא פעם בשבוע, "שבת אחת" פירושו שמניחים לו לדלג **פעם אחת** על חיוב העונה שלו, אבל לא יותר.

* **הלשון של הרמב"ם "או יפר נדרו":**

* **ר' יצחק** עומד על קושי לשוני: "הפרה" שייכת רק כשאיש מפר את נדר אשתו; אבל כאן הרי האיש עצמו עשה את הנדר (כפי שיובהר מיד שהוא אומר "הנאת תשמישך אסורה עלי"), ואדם לא יכול לבטל בעצמו את נדרו, הוא צריך ללכת לחכם שיתיר לו! לכאורה הרמב"ם היה צריך לכתוב "או יתיר נדרו".

* **החילוק בין אונס לרשעות (דין המלח וצער האשה):**

* המלח יכול לכאורה לטעון: מדוע כופים אותי לתת גט אחרי שבוע אחד, הרי ממילא אני לא בא הביתה שישה חודשים? **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מסבירים את יסוד הרמב"ם ("שכיון שנדר הרי ציערה ונתייאשה"): כשאיש נעדר בים בגלל פרנסה, האשה מבינה שזה אונס ולא כואב לה באותו אופן. אבל כשהוא עושה נדר לפני שהוא נוסע, הוא מראה שהוא מתרחק ממנה מרשעות, והיא מאבדת תקווה ("נתייאשה") שאפילו כשהוא יחזור הוא יהיה איתה. עצם הידיעה שהוא מרחיק אותה בנדר מביאה לה צער פנימי מיד. רואים מכאן שכל האיסור של ביטול עונה קשור ישירות ל**צער האשה**.

* **המנגנון ההלכתי של "וכיצד מדירה" (שבועה כנגד נדר על הנאה):**

* **שבועת שווא בגלל שעבוד: ר' יצחק** מסביר את הסברה מדוע שבועה לא חלה: אדם לא יכול לאסור את דברי זולתו. התשמיש של האיש שייך לאשה (הוא ברשותה; כפי ש**ר' יואל אשר** אומר: יש לו חוב משכנתא, וכל פעם שהוא עושה זאת הוא פורע את חובו), ממילא זה לא שלו כדי שיוכל לאסור אותו.

* **החילוק בין שבועה לנדר ("הנאת תשמישך אסורה עלי"):** מדוע נדר כן חל? נדר תמיד חל על החפצא. אם הוא היה אומר "תשמישי אסור עליך", זה לא היה עוזר כי תשמישו שייך לה. אבל כאן הוא אומר "הנאת תשמישך אסורה עלי" – הוא אוסר על עצמו את *ההנאה* שהוא מקבל ממנה. ההנאה שלו עצמו שייכת לו, ועל זה הוא כן יכול לעשות נדר.

* **מדוע חיוב העונה לא מבטל את הנדר: ר' יצחק** מעלה שבנדרים אין את הכלל של "מושבע ועומד מהר סיני", ונדר חל אפילו על מצווה (כמו שהרמב"ם כותב בהלכות נדרים לגבי מי שנודר הנאה ממצה, שהנדר חל והוא אסור לאכול). ממילא, אף שיש לו חיוב עונה לאשתו, אי אפשר לכפות עליו לשמש כי "אין מאכילין את האדם דבר האסור לו". **ר' יואל אשר** משווה זאת לדין שלמדנו קודם (בתנאים בקידושין) שאם היא עושה תנאי "על מנת שתבוא על אביך" אי אפשר לכפות על האב לעשות איסור. **ר' יצחק** מעיר שבכך יוצא שאדם יכול כביכול לעקוף את המערכת – שבו שבועה לא עובדת, הוא יכול לעשות נדר על הנאתו וזה יחול (ואם הוא לא מתיר אותו, זה נשאר תקוע והוא חייב לתת גט).

* **המשמעות של "הנאה" בתשמיש: ר' יצחק** מעיר אגב שרואים מכאן שהוא לא יכול לומר "אני אשמש בלי הנאה". המילה "הנאה" כאן פירושה לא רק ההנאה (תענוג הגוף), אלא עצם השימוש.

הלכה ז'

1. דברי הרמב"ם

אסור לאדם למנוע אשתו עונתה. ואם מנע כדי לצערה עבר בלא תעשה שנאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע. ואם חלה או תשש כחו ואינו יכול לבעול ימתין ששה חדשים שמא יבריא שאין לך עונה גדולה מזו. ואחר כך או יטול ממנה רשות או יוציא ויתן כתובה.

2. הסבר הפשט

אסור לאדם למנוע מאשתו את עונתה. אם הוא מנע כדי לצער אותה, הוא עבר על לא תעשה של "שארה כסותה ועונתה לא יגרע". אבל אם הוא חלה או כוחו נחלש והוא לא יכול לבעול, ממתינים ששה חודשים אולי יבריא, כי אין עונה גדולה (רחוקה) יותר מזו (של מלח). אחרי ששה חודשים הוא חייב לקבל רשות (מחילה) ממנה, או להוציא גט ולשלם את הכתובה.

3. חידושים והסברים

* **מדוע הלאו מוזכר רק בעונה?**

* **ר' יצחק** שואל מדוע הרמב"ם מביא את הלאו של "לא יגרע" רק כאן בעונה, ולא הזכיר אותו קודם בשארה וכסות, שנאמרים באותו פסוק. הוא מזכיר ש**ספר המצוות** נאמר אכן שהלאו עולה על כל השלושה, ואולי הרמב"ם כותב זאת כאן רק כי בעונה זה יותר נפוץ.

* **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** מ

וסיפים עוד סברה: שארה וכסות הם יותר "שם ממון" שתלוי באנשים, ולכן האיסור חלש יותר, משא"כ עונה (אף שמחילה ותנאי עוזרים גם שם) יש בה איסור חזק יותר שנשאר תמיד.

* **התנאי של "כדי לצערה":**

* הרמב"ם מוסיף מילה קריטית: הוא עובר על הלאו רק אם הוא מונע **"כדי לצערה"**. **ר' יצחק** ו**ר' יואל אשר** מסבירים ש"לצערה" פירושו לא סתם לקחת ממנה את זכותה (בגלל שהוא עובד רחוק או שאין לו כוח), ואפילו לא כשהוא עושה משהו שאין לו זכות לעשות (שבו הוא עובר על דיני חושן משפט, למשל הוא הופך למלח בלי רשותה). "לצערה" פירושו דווקא כשיש לו כן כוח וחשק, אבל הוא כועס ומריב איתה ורוצה להכאיב לה.

* **חולה או תשש כוחו – עונה כתנאי בנישואין:**

* אם הוא לא יכול לשמש מחמת אונס (חולה או חלש), הוא לא עובר על הלאו כי זה לא "לצערה". אז ממתינים ששה חודשים "שמא יבריא" – רואים כאן שוב ששה חודשים הוא המינימום המוחלט שאשה יכולה לצפות בנישואין.

* אם הוא לא מבריא אחרי ששה חודשים, הוא חייב לקבל רשות ממנה (ואם היא מוחלת, הם יכולים להישאר ביחד ואין שום איסור), או "יוציא ויתן כתובה". **ר' יצחק** מראה שכאן רואים איך עונה פועלת כתנאי בנישואין: אפילו הוא לא עשה שום דבר רע והוא לגמרי אנוס, אם הוא לא יכול לקיים את חיוב העונה אחרי ששה חודשים והיא לא מוחלת, הוא חייב לתת לה גט עם הכתובה.

הלכה ח'

1. דברי הרמב"ם

האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת. ושואלין אותה מפני מה מרדה. אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי, כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה בשביה שתבעל לשנוי לה, ותצא בלא כתובה כלל. ותיטול בלאיותיה הקיימין בין מנכסים שהכניסה לבעלה ונתחייב באחריותן בין מנכסים שלא נתחייב באחריותן, ואינה נוטלת משל בעלה כלום, ואפילו מנעל שברגלה ומטפחת שבראשה שלקחן לה פושטת ונותנת, וכן כל שנתן לה מתנה מחזרת אותו שלא נתן לה על מנת שתיטול ותצא.

2. הסבר הפשט

אשה שמונעת מבעלה תשמיש המיטה נקראת "מורדת". שואלים אותה מדוע היא מרדה. אם היא אומרת "מאסתיהו ואיני יכולה להיבעל לו מדעתי" (הוא מאוס עלי ואיני יכולה להיות עמו ברצוני), כופים את האיש להוציא גט מיד ("לשעתו"), כי היא אינה שבויה שתיבעל למי ששנוי לה. אבל היא יוצאת בלא כתובה כלל.

מה היא כן לוקחת? היא לוקחת את הבלאות הנותרות (דברים משומשים) מהנדוניה שלה שהכניסה לבעל – בין מ"נכסי צאן ברזל" (שהבעל קיבל אחריות על ערכם) ובין מ"נכסי מלוג" (שהבעל אוכל רק את הפירות אבל אין לו אחריות על הקרן). אבל מדברי הבעל היא לא לוקחת כלום; אפילו את הנעל ברגלה ואת המטפחת בראשה שהוא קנה לה, היא חולצת ונותנת. וכן כל מתנה שהוא נתן לה היא מחזירה, כי הוא לא נתן לה על מנת שתיקח ותצא.

3. חידושים והסברים

* **מהות חיוב האשה והגדרת הרמב"ם ל"מורדת":**

* כשהאשה לא רוצה לשמש, אין לה לאו של "לא יגרע", אבל הפגם שלה הוא שהיא "מורדת". **ר' יואל אשר** עומד על הלשון: אצל האיש זה נקרא שהוא לא משלם את חובו, אבל אצלה זה נקרא "מרידה" – כמו מורד במלכות, התקוממות נגד סמכות, כי האיש קנה אותה. חיובה להיות מוכנה לבעל הוא כל כך פשוט בעצם קנין האישות שאפילו לא צריך פסוק.

* **ר' יצחק** מעיר שהרמב"ם מניח כאן יסוד (נגד שיטות אחרות בגמרא שסוברות שמורדת יכולה להיות גם מורדת ממלאכה): כשאנו מדברים על "מורדת", הכוונה דווקא לאשה שמונעת מבעלה תשמיש המיטה.

* **הסברה של "לפי שאינה בשביה" והגדר המדויק של "מאסתיהו ואיני יכולה":**

* במקרה של "מאסתיהו" כופים את האיש לתת גט מיד ("לשעתו"), בלי לתת שום זמן להשתכנע (בשונה ממורדת רגילה בהלכה ט').

* מתפתח שקלא וטריא חשוב בין **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק** על גדר "מאסתיהו": **ר' יואל אשר** רוצה לומר בהתחלה שהיא כמו אנוסה ("מוכרח"), היא לא יכולה פסיכולוגית להגיע לזה, והוא מדייק שהמילה **"ואיני יכולה"** שהרמב"ם הכניס היא מילה חשובה יותר מ"מאסתיהו".

* **ר' יצחק** מבהיר: "מאסתיהו" ברמב"ם פירושו לא שיש לה תירוץ אובייקטיבי או שהיא אנוסה. האיש יכול להיות איש טוב, אבל היא פשוט לא אוהבת אותו ולא רוצה בכלל להישאר איתו; הנקודה של "ואיני יכולה" היא מציאות ש"היא לא מחזיקה בזה" ואין עם מי לדבר, ממילא צריך להיות ריאליסטיים ולסיים את השידוך. אבל מכיוון שזו החלטתה ואשמתה שהיא לא רוצה, היא יוצאת "בלא כתובה כלל" – האיש לא צריך לשלם כלום.

* **קנין האישות המיוחד והסברה של אובדן הכתובה: ר' יואל אשר** מקשר זאת ליסוד שקנין האשה שונה מכל שאר הקניינים (כמו כלים), כי כאן האשה עצמה היא המקנה את עצמה לאיש, והיא עצמה היא הקנין, ואדם אי אפשר להחזיק בשביה נגד רצונה. זו הפעם הראשונה שאנו רואים דרך שבה אשה יכולה בעצמה לדרוש ולכפות גט מהאיש (דרך בית דין, כפי שר' **יצחק** מדגיש). **ר' יואל אשר** מסביר מדוע היא מפסידה את הכתובה: כל תקנת הכתובה נעשתה על ידי חכמים "כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה" (שלא יהיה קל בעיני האיש לזרוק אותה). אבל כאן, כשהיא זו שרוצה לצאת, אין לה כתובה.

* **פירוש "בלאיותיה הקיימין" ומדוע היא חייבת להחזיר נעליים ומתנות אחרי עשר שנים:**

* בהתחלה **ר' יואל אשר** רוצה לפרש ש"בלאיותיה" פירושו הבגדים המשומשים שהאיש קנה לה בחיוב השנתי, שהישן נשאר שלה. **ר' יצחק** מתקן אותו ש"בלאיותיה" פירושו הדברים המשומשים שלה עצמה שהיא הביאה מהבית כנדוניה (בין נכסי צאן ברזל ובין נכסי מלוג), כפי שהרמב"ם מפרש מיד אחר כך. עם הדברים שלה עצמה היא יכולה ללכת הביתה, אבל מבגדי הבעל היא לא לוקחת כלום.

* **ר' יואל אשר** שואל: אם אשה הייתה אשה טובה עשר שנים, איך האיש יכול לקחת עכשיו את הנעליים שהוא קנה לה? **ר' יצחק** עונה מיד: היא אכן הייתה זכאית להשתמש בזה עד עכשיו (כל זמן שהיא אשתו), אבל הוא מעולם לא נתן לה זאת כמתנה שהיא תחזיק בה כגרושה שיוצאת על דרישתה שלה ("שלא נתן לה על מנת שתיטול ותצא").

* **[סטייה: המבוכה בזמנינו ב"מאוס עלי", כתובה ומזונות הילדים]:**

* **ר' יצחק** מעיר שדין כופין אותו להוציא בטענת "מאוס עלי" הוא מחלוקת פוסקים ידועה (זו שיטת הרמב"ם והגאונים, אבל הרבה ראשונים חולקים על כך).

* הוא מצביע על עוול גדול בזמנינו: לפי שיטת הרמב"ם כל האיזון הוא שאף שהיא יכולה לכפות גט, היא מפסידה הכול – את כל הכתובה (שהייתה הביטחון הכלכלי שלה) ואפילו את המטפחת מראשה. אבל היום, כשהכתובה ממילא לא שווה כלום, אנשים באים ומשתמשים ברמב"ם לכפות על האיש לתת גט, ויחד עם זה היא לוקחת גם את דבריו והוא עוד צריך לשלם לה! (**ר' יצחק** אומר שלפי זה היום – כשהכתובה אינה עונש – היה צריך לומר שהיא לא יכולה לקבל את הילדים אם היא יוצאת בלי סיבה, כי חכמים תיקנו שהיא חייבת להפסיד משהו ולא יכול להיות שהיא תובעת גט בגלל הבעיה שלה והאיש עוד יצטרך לשלם).

* **ר' יצחק** מוסיף הערה חדה על "מזונות לילדים" בזמנינו: הוא אומר שמה שקוראים לזה "מזונות לילדים" אינו אמת, כי בפועל נותנים את הכסף ישר לחשבון הבנק של האשה והיא לא חייבת לקנות אוכל לילדים בזה (איש לא יכול לקרוא לגרושתו לבית דין לטעון שהיא לא קונה מספיק לילדים). במקור בהלכה מזונות לילדים פירושו שהאבא עצמו הולך לקנות להם (או משלם את ההוצאות שלהם), לא שהוא משלם לה סכום קבוע.

הלכה ט' – הלכה י'

1. דברי הרמב"ם

ואם מרדה מתחת בעלה כדי לצערו ואמרה הריני מצערת אותו בכך מפני שעשה לי כך וכך או מפני שקיללני או מפני שעשה עמי מריבה וכיוצא בדברים אלו, שולחין לה מבית דין ואומרין לה הוי יודעת שאם את עומדת במרדך אפילו כתובתיך מאה מנה הפסדת אותה. ואחר כך מכריזין עליה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בכל יום ארבע שבתות זו אחר זו ואומרין פלונית מרדה על בעלה. ואחר ההכרזה שולחין לה מבית דין פעם שניה ואומרין לה אם את עומדת במרדך הפסדת כתובתיך. אם עמדה במרדה ולא חזרה נמלכין בה ותאבד כתובתה ולא יהיה לה כתובה כלל. ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש, ואין לה מזונות כל שנים עשר חודש, ואם מתה קודם הגט בעלה יורשה. כסדר הזה עושין לה אם מרדה כדי לצערו ואפילו היתה נדה או חולה שאינה ראויה לתשמיש, ואפילו היה בעלה מלח שעונתו לששה חדשים, ואפילו יש לו אשה אחרת. וכן ארוסה שהגיע זמנה לינשא ומרדה כדי לצערו ולא נישאת הרי זו מורדת מתשמיש. וכן יבמה שלא רצת להתייבם כדי לצערו כסדר הזה עושין להן.

2. הסבר הפשט

אם האשה מורדת על בעלה לא משום שהוא מאוס עליה, אלא כדי לצער אותו – כי הוא עשה לה כך וכך, קילל אותה או רב איתה – שולחים לה מבית דין אזהרה ראשונה שאם היא נשארת במרידתה היא תפסיד את כתובתה אפילו היא מאה מנה. אחר כך מכריזים עליה בבתי הכנסת ובבתי המדרש כל יום ארבעה שבועות ברציפות: "פלונית מרדה על בעלה". אחרי ההכרזה שולחים לה פעם שנייה מבית דין עם אותה אזהרה. אם היא נשארת עקשנית, "נמלכין בה" (משוחחים איתה לשכנע אותה), ואם היא לא חוזרת בה היא מפסידה את כל כתובתה. מכאן, לא נותנים לה גט עד שנים עשר חודש (ובשנים עשר החודשים אין לה מזונות). אם היא מתה לפני הגט, בעלה יורש אותה.

את כל הסדר הזה עושים אפילו אם היא נידה או חולה שממילא אינה ראויה לתשמיש, או שבעלה הוא מלח (ששה חודשים), או שיש לו אשה אחרת. כך גם ארוסה שהגיע זמנה להינשא והיא מורדת כדי לצער אותו ולא מתחתנת, ויבמה שלא רצתה להתייבם כדי לצער אותו, יש להן דין מורדת מתשמיש ועושים להן את אותו סדר.

3. חידושים והסברים

* **החילוק הפסיכולוגי בין "מאסתיהו" ל"כדי לצערו":**

* **ר' יואל אשר** מסביר: ב"מאסתיהו" היא מנוכרת לגמרי ממנו; המרידה היא דרך לצאת מהקשר. אבל כאן, ב"כדי לצערו", היא לא מנוכרת ממנו, אלא להיפך – יש קשר חזק, יש אהבה, שנאה ודרמה ("כי עזה כמות אהבה קשה כשאול קנאה"). היא רק נעלבת ורוצה לנקום בו. המרידה שלה היא עצמה חלק מהקשר המסובך שלהם.

* **דיוק ב"שולחין לה מבית דין":**

* **ר' יואל אשר** מצביע על לשון מעניין: קודם נאמר "ואמרה הריני מצערת אותו", שנראה כאילו היא עומדת בבית דין ואומרת זאת, ואחר כך נאמר "שולחין לה מבית דין" (שולחים לה שליחים מבית דין)! הוא מסביר ש"ואמרה" פירושו שהיא אמרה כך לבעלה בבית, והבעל בא לבית דין לספר מה היא אומרת, לכן בית הדין שולח שליחים אליה.

* **שפת "חושן משפט" של בית דין כנגד שלום בית ו"בני מריבה":**

* **הרעיון של ר' יואל אשר:** הוא מעיר שבית הדין כאן לא ממלא תפקיד של מגשר שלום-בית להושיב את האיש ולשאול אותו מדוע הוא קילל אותה (אפילו האיש יכול להיות החיה הגדולה ביותר שמקלל קללות נמרצות; לבית דין יש מחלקה נפרדת שבה הרב מטפל בעצמות של האיש). כאן הרמב"ם מדבר בשפה טהורה של "חושן משפט" – הלכות הזכויות והחובות בעניין עונה וכתובה. הוא זורק רעיון שאולי באמת, אם האיש רב איתה שבוע שלם, היא לכאורה צודקת שהיא לא רוצה תשמיש איתו, כי בהלכה נאמר שאסור לשמש בשעת ריב בגלל האיסור של "בני תשע מידות" (בני מריבה)! רב או משפיע היה אכן אומר לאיש שהוא אסור להיות איתה עד שהוא מתנצל.

* **הדחייה של ר' יצחק: ר' יצחק** לא מסכים כלל עם הלימוד זכות הזה על האשה. הוא סובר שאשה לעולם אסורה למרוד בעונה, אפילו לא בשעת מריבה! הוא מסביר את החילוק: העניין של "בני מריבה" בבני תשע מידות מדבר על דרגה הרבה יותר קטנה – כששניהם ביחד אבל חסרה השלמות של אהבה בלב (ואם איש כופה את אשתו בכוח כשהיא לא רוצה, הוא סתם חיה רעה ורשע, על מציאות כזו לא מדברים כאן בכלל). "מורדת" פירושו שהאיש הוא אדם נורמלי שלא כופה אותה באלימות, אלא היא מנצלת את כוחה ואומרת "אני לא רוצה" והולכת כדי לצער אותו.

* **ר' יצחק** מחזק את היסוד: ההלכות כאן הן כמו "חושן משפט". עונה היא חיוב גמור: בדיוק כמו שלאיש יש חיוב לתת פרנסה והוא לא יכול לסגור את כרטיסי האשראי בתירוץ שהוא לא במצב רוח או בגלל מחלוקת, כך גם לאשה אין שום זכות למרוד מתשמיש ולא ללכת למקווה כי הבעל קילל אותה. אם היא לא יכולה לחיות איתו, היא תמיד יכולה לומר "מאסתיהו" ולצאת בלי כתובה (לפי הרמב"ם), אבל אין לה היתר להישאר ולא לתת עונה. (**ר' יואל אשר** סובר אבל שעונה עדיין שונה ורכה יותר מחיוב כסף, ואי אפשר להפריד אותה לגמרי מהמצב ביניהם).

* **מהות ההכרזה בבית הכנסת (קלון, מחלוקת ראשונים, ושתי האזהרות):**

* **בושה וקלון: ר' יואל אשר** תוהה על התקנה של הכרזה בבית הכנסת ארבעה שבועות "פלונית מרדה על בעלה": נשים לא היו בכלל באות לבית הכנסת כל יום, וזה נראה מאוד מוזר שגברים יעמדו בבית הכנסת וישמעו הודעות על תשמיש המיטה של אחרים! הוא עם **ר' יצחק** מגיעים למסקנה שכל המטרה כאן היא "קלון" ובושה – שיצא קול בעיר איזו חוצפה יש לאשה, ודרך הבושה היא תפסיק. (**ר' יואל אשר** מזכיר שפעם ההכרזה בבית הכנסת הייתה מוסד רשמי, דומה ל"עיכוב הקריאה", והוא מעיר בהומור שזה מקור למשאית עם שלטים לנסוע ולהכריז נגד מישהו...).

* **מחלוקת ראשונים מתי מכריזים: ר' יצחק** מעלה מחלוקת ראשונים: הרמב"ם אומר "ארבע שבתות" אבל הוא מתכוון ארבעה שבועות **כל יום** ("בכל יום"), בעוד שראשונים אחרים (כמו **הרא"ש**) סוברים שמכריזים רק בשבת, כי הציבור בבית הכנסת רק בשבת. **ר' יואל אשר** רוצה להוסיף סברה משלו ששבת היא זמן העונה (ליל שבת), והאשה יכולה לרוץ מיד בבוקר לבית המדרש לרב. **ר' יצחק** דוחה זאת, כי ההכרזות באות זמן רב אחרי שכבר היה בבית דין ודנו את הדבר. (**ר' יואל אשר** גם מציין ששיעור ארבעה שבועות הוא חלק מהשיעורים הקבועים בהלכה לחזקה, כמו שלושה חודשים או שלושה רגלים).

* **מדוע מזהירים פעמיים על הכתובה (לפני ואחרי ההכרזה)?** רואים מהסדר שמעיקר הדין היו צריכים לגרש אותה מיד בלי כתובה, אלא שחכמים נתנו תהליך ארוך של אזהרות (כמו אצל פרעה, כפי שר' **יצחק** משווה – "כולי ואולי") לתת לה כל הזדמנות לעשות תשובה. **ר' יואל אשר** ו**ר' יצחק

תמלול מלא

רמב"ם הלכות אישות – פרק י"ד: דיני עונה ושאר חיובים של הבעל

הקדמה לפרק י"ד

ר' יצחק: טוב.

ר' יואל אשר: אנחנו לומדים הלכות אישות של הרמב"ם בספר נשים, אנחנו הולכים ללמוד את הפרק הארבעה עשר.

ר' יצחק: טוב מאוד. יש שלושה חיובים,

ר' יואל אשר: בואו נתחיל קודם עם ישר כוח למי שתומכים ומממנים את השיעור שלנו, וכמובן בראש ובראשונה פטרון השיעור, ידידנו ר' יואל הלוי ווערצבערגר, ישר כוח, זכות התורה תעמוד לו.

אז כך, בעל חייב לאישה שלושה דברים מן התורה אמר הרמב"ם: שאר, כסות ועונה. בפרקים הקודמים כבר למדנו שארה וכסותה. בפרק זה נלמד על מצוות עונה, והמשמעות היא שהוא יכסה עונה, ואחר כך הוא יפרט כמה מהדברים הדרבנן, החיובים בין הדברים שהם דרבנן. הרי יש ארבעה עשר דברים, עשרה מהבעל לאישה, שלושה מהם דאורייתא, ומהדרבנן הוא מונה בפרק זה:

* לרפאותה – הענין של שהוא צריך לרפא אותה,

* לפדותה – לפדות אותה,

* וקבורה – לקבור אותה.

בפרק זה הוא מכסה את הארבעה, וכמה פרטים בכל אחד ואחד. למשל בעונה, מה קורה כשהוא לא רוצה, מה קורה כשהיא לא רוצה, מה קורה כשכל אחד טוען שהשני לא רוצה – מעשה בכל יום. ברפואה יש גם דומה,

ר' יצחק: כן, באחד מבקשים, לא מעשה בכל יום,

ר' יואל אשר: מעשה כן, לא, מעשה בכל יום שתמיד יש "הוא אומר, היא אומרת", ואחר כך מה האמת. רפואה נכנס קצת לפרטים עד כמה, ואותו דבר פדיון וקבורה. אלו הלכות חשובות ומשמעותיות מאוד, אומר הרמב"ם הקדוש.

הלכה א': הגדר של מצוות עונה ושיעוריה

הלשון "עונה האמורה בתורה"

ר' יצחק: טוב מאוד. אומר הרמב"ם הקדוש: **"עונה האמורה בתורה"**,

ר' יואל אשר: זה שכתוב בתורה מצוות עונה, והרמב"ם גם הסביר לנו שעונה, אני חושב שאולי הוא מכניס בזה קצת בנימוס שעונה שונה מהדברים האחרים, שזה לא כל כך תלוי בדעת שני האנשים, כי זה לא כמו ענין של ממון שעוזרת מחילה, אלא אתה יותר מחויב כי כך אמרה התורה, שזה היסוד בין איש לאישה. **"עונה האמורה בתורה"**.

ר' יצחק: אבל אני לא יודע אם יש **"עונה האמורה בתורה"** שדיברנו עליה בפעם הקודמת שלמדנו, אני זוכר הרבה על הלשון הזה, כי עונה... זה לשון אני חושב אולי מברייתא, מזה בא הרמב"ם **"עונה האמורה בתורה"**. כלומר הברייתא אני זוכר בפרשת וישלח אומר רש"י **"מכאן לעונה האמורה בתורה"**, לשון כזה כתוב. כי שם הוא מפרט שלכל אחד יש כמות אחרת של החיוב הזה, לפי כמה עונה. אבל אולי הוא מתכוון פשוט **"עונה האמורה בתורה"**, זה שכתוב בתורה, כתוב **"שארה כסותה ועונתה"**, אבל לא כתוב כמה העונה, צריך להסביר כמה זה.

ר' יואל אשר: לא, אבל הוא לא התחיל שארה או כסותה האמורה בתורה.

ר' יצחק: נכון, אני אגיד למה, אבל עונה זה המשמעות, למדנו שעונה זה המשמעות,

ר' יואל אשר: אז הוא מסביר כאן, כלומר עונה קשורה לזמן.

ר' יצחק: עונה זה המשמעות זמן קבוע לתשמיש, בתורה לא כתוב אבל מתי, מה הזמן, מה ה... כלומר, **"ועונתה"**, מה העונה? על זה אומרים החכמים שזה מתכוון למה שהם אומרים. כלומר, חסר ממש הסבר בפסוק. מבין?

ר' יואל אשר: זה נכון, כי כשאני אומר שמחויבים לעשות את זה כי כך אומרת התורה וזה שונה מדבר שבממון, זה לא אומר שאם שניהם מסכימים לא לעשות את זה למשל כמה זמן שהם רוצים – אולי יהיו מחויבים כפריה ורביה או כסיבות אחרות – אבל בדין עונה, דין עונה הוא שאם אחד מהם רוצה, השני חייב להיענות. אין שום דרך, גם אין כאלה איני זן ואיני... אין שום מה?

ר' יצחק: כן כן, בסדר, אבל אני חושב שפשוט בתורה כתוב זמן אבל לא יודעים כמה זמן. כמו שיכול להיות כתוב בתורה למשל "שיקרא קריאת שמע בזמנה" – הרמב"ם אומר לשון כזה, לא התורה – תשאל "ואיזהו הזמן?".

ר' יואל אשר: אותו דבר,

ר' יצחק: כאן כתוב שצריך לתת עונה. בסדר, אבל מה זה עונה?

החילוק בלימוד בין שאר וכסות לעונה: סטנדרט מול יכולת

ר' יואל אשר: התשובה היא כך, אומר הרמב"ם: **"לכל איש ואיש כפי כוחו וכפי מלאכתו"**. כלומר, שונה למשל משארה וכסותה, לא יכול לומר שזה גם כפי כוחו, כלומר שעני נותנים מינימום,

ר' יצחק: ולעשיר

ר' יואל אשר: נותנים יותר. אבל רגע, שם בשארה וכסותה יש פשוט, העני ביותר חייב גם לתת שלא ימותו מרעב. עונה היא הרבה יותר דבר של לוקסוס, יכול לתת פעם אחת בשישה חודשים. שארה וכסותה הרבה יותר מעשיות. עונה היא דבר שכשהם היו פנויים ופנויות לא היה להם את זה, הם שרדו בלי זה.

ר' יצחק: **"לפי כוחו"** ו**"לפי מלאכתו"** שונה מאוד, אני אומר שזה שונה מאוד מהשיעורים שיש בשאר וכסות. בשאר וכסות הכל לפי הסטנדרט. הסטנדרט יש מינימום סטנדרט, אחר כך יש אנשים שיש להם סטנדרט של בעל בית. אבל כאן אין נושא של סטנדרט.

ר' יואל אשר: זה לא שייך, לא שייך סטנדרט כי זה דבר צנוע. סטנדרט פירושו "בעין הציבור" יש סטנדרט.

ר' יצחק: אפשר לטעון שיש דבר כזה סטנדרט.

ר' יואל אשר: אפשר לעשות סקר לשאול בחור צעיר.

ר' יצחק: לא רציתי לעשות יותר עונה. אז רק בטוח שהוא עושה יותר, כי הרי יש לו פחד כל הזמן

ר' יואל אשר: מהרהורים וממצוות שבת. לא, גם הוא מקפיד על עונת שבת והוא מקפיד,

ר' יצחק: כן אמת, יהודי ישר, הוא מקפיד על כל המצוות. בחור צעיר חרדי אוכל כל שבת בלילה כבד, אמת? כי היה מנהג בגליציה לאכול כבד. בטוח...

ר' יואל אשר: יש לי דרך טובה יותר לומר את זה. לא, אתה לא מבין. אני לא רוצה להגיד את המילה בחור חרדי; עובד ה', או מי שהוא ירא שמים, תמיד עושה עונה לפי מה שהוא מרגיש שההלכה מחייבת אותו. האדם הפשוט לפעמים יעשה הרבה מאוד כי אז דוחפת אותו התאווה, ולפעמים יתעלם לגמרי מאשתו, כי הוא לא מתחשב באישה, הוא לא מתחשב בתורה, הוא מתחשב ברגשותיו, אז אפשר להגיד כך.

ר' יצחק: כן, בכל מקרה אני רק רוצה לומר שלכאורה זה בלימוד, בוא נעשה את הלימוד. הלימוד שונה: שם יש נושא של סטנדרט, שכאילו, אני חושב שאולי הרעיון הוא שכשנישאים מתחייבים כי זה הסטנדרט או של העיר או של משפחתו, של האדם שלו. עונה לא הולכת כל כך חזק עם זה, כי אני רואה שאפשר לשנות את זה באמצע. שיעורי עונה הם לכאורה בעיקר נושא של יכולת. צריך לתת כמה שיכול, אבל כמה שיכול תלוי באיזה אדם הוא.

מה המשמעות של "כפי כוחו וכפי מלאכתו"

ר' יואל אשר: אז **"כפי כוחו"** פירושו הכוח של האדם, ו**"מלאכתו"** פירושו ממש מלאכתו, כמו שנראה אחר כך שזה קשור לאיזו עבודה, שהאישה לא יכולה לומר שאתה לא יכול לעשות את העבודה וכדומה.

ר' יצחק: אחר כך נראה יותר על זה. נכון, לכאורה המשמעות היא, רגע. מה שאני חושב זה שכלומר יש לפי כוחו, יש אחר כך השיעורים הולכים כל אחד לפי מלאכתו, כלומר לפי איזו עבודה יש לו. אבל השאלה היא האם זה פשט שהחזקה היא כאילו זה כמו כלל: שבדרך כלל למי שיש את העבודה יש כל כך הרבה כוח וכל כך הרבה זמן. כוח פירושו זמן אז.

ר' יואל אשר: כן? כן, תראה. אז מה שמאוד מעשי, פועלים, חמרים,

ר' יצחק: גמלים, כמה קשה העבודה.

ר' יואל אשר: **"כוחו"** זה דבר נוסף. כוחו זה הגיל,

ר' יצחק: ננית. לא, לפי כוחו פירושו לפי כוחו לפי מלאכתו. לא. לא כתוב כאן שום הלכה על גיל,

ר' יואל אשר: אף פעם לא. הוא עוד לא אמר אבל.

ר' יצחק: הוא אף פעם לא יגיד.

ר' יואל אשר: אבל את זה הוא לא צריך להיכנס, כי יודעים בעצמנו שאדם כשנגמר כוחו בטוח ש... לא,

ר' יצחק: לא, לא, תראה למשל בתלמידי חכמים הוא אומר ברור, למה? כי **"תורה מתשת כוחן"**. כלומר יש עבודות קשות יותר שכוח, מי שפועלים שמלאכתן בעיר, לא בגלל שאין לו זמן, זה לא נושא של זמן פיזי, זה...

ר' יואל אשר: למשל גמלים ומלחים זה פשוט כי הוא נוסע,

ר' יצחק: הוא לא נמצא. כן טוב, אבל זה גם סוג של כוח. כוח פירושו באופן כללי יכולת.

ר' יואל אשר: כוח פירושו... כוח זה כל הדברים. עייף. **"כפי מלאכתו"** יש שני דברים: יש עבודות שמעייפות מאוד, על זה לא דורשים יותר, ויש דברים פשוט מעשיים כי לא נמצאים, ואדם רשאי לנסוע.

ר' יצחק: אני לא יודע אם זה... בסדר, אבל אני חושב, הייתי חושב שזה בכלל כוח. שאני לא נמצא, כוח פירושו יכולת,

ר' יואל אשר: כוח לא פירושו כוח פיזי.

ר' יצחק: יכולת, בסדר. בסדר. אם כך, אתה צודק שיש את זה של כפי מלאכתו שהם כללים, כמו שבדרך כלל מי שעושה עבודה. אבל חוץ מזה אתה צודק שיהודי זקן, אולי הוא פטור אם אין לו כוח, אבל לא כתוב כאן ההלכה, אין כאלה, **"עונה האמורה בתורה"** הם השיעורים. פרטים, לפעמים למישהו אין כוח, מה שיהיה, זה לא בהלכה, זה דבר אחר, כך לכאורה.

ר' יואל אשר: בסדר. מבין מה אני אומר? בסדר, בוא נראה. והרמב"ם עכשיו יתחיל לומר, ייכנס לפרטים מה המשמעות של **"כפי כוחו וכפי מלאכתו"**, ומה בדיוק כל סוג של אנשים חייב.

המבנה של מצוות עונה: חיוב מהבעל לאישה (צורך האישה)

ר' יואל אשר: אבל לפני שנמשיך אני רוצה להוציא דבר מעניין שזה קצת מעניין על מה מדברים כאן, כי זה, יש את הבעל ואת האישה. לא אומרים ששניהם יש להם מצוות עונה; האישה צריכה להיות מוכנה כשהבעל רוצה, כך זה נראה כאן, ואחר כך, מדברים כאן באופן שהאישה תמיד מוכנה. כלומר, היפותטית. הרמב"ם יגיד אחר כך שאסור לבעול אם זה נגד רצונה וכדומה, זה לא הנושא כאן. היא מוכנה. עכשיו השאלה כמה הוא צריך לספק לה. היא מוכנה, כלומר כאילו היא מוכנה לקבל, כמה הוא צריך לספק לה.

ר' יצחק: היא כאן התובעת.

ר' יואל אשר: בוא לא נגיד את המילה תובעת, כי יכול להיות תובעת... היא מוכנה. היא מוכנה, והמצווה של עונה ממנו היא לתת לה מה שיש לה, הזכות שיש לה לקבל עונה,

ר' יצחק: כן? המבנה של מצוות עונה הוא כמו המבנה של שארה כסותה ועונתה.

ר' יואל אשר: היא המקבלת, הוא נותן.

ר' יצחק: היא תובעת.

ר' יואל אשר: היא תובעת. זה חיוב,

ר' יצחק: כן, בוודאי היא תובעת. כלומר באה לבית דין? היא יכולה לבוא לבית דין?

ר' יואל אשר: אחר כך נראה.

ר' יצחק: אבל באופן יסודי, המבנה הוא חיוב ממנו אליה. אם היא לא מתייצבת,

ר' יואל אשר: על זה הוא לא צריך להיות חייב,

ר' יצחק: זה מורדת. לא,

ר' יואל אשר: אבל יש לה גם ענין של כפי כוחה, כמו שאין לה כוח, אבל זה נכנס למה שהרמב"ם אומר אחר כך שצריך...

ר' יצחק: עכשיו אתה נכנס לפרטים. אני אומר שהמבנה של מצוות עונה, המבנה של מצוות עונה הוא בדיוק כמו המבנה, אפשר לשאול גם אם האישה לא רוצה כל כך הרבה מזונות? בסדר,

ר' יואל אשר: שלא תאכל. המותר הולך לבעל.

ר' יצחק: לא, אני רוצה לומר, אין דבר כזה. כאילו הרעיון, הדרך שההלכה מובנית היא, שתמיד היא מבקשת, כלומר היא צריכה, יש חיוב שהוא יתן מה שהיא צריכה. זה צורך האישה, זה לא צורך האיש במובן של מצוות עונה. יכול להיות שיש צורך המצווה והרבה דברים אחרים, אבל כאן עונה היא צורך האישה שהבעל צריך לספק, אז הוא רק חייב לספק לפי השיעורים. אם היא לא רוצה בכלל, זה צורך

ר' יואל אשר: האישה שהבעל צריך לספק כמו הדברים האחרים, נאמר מאוד יפה, ואחר כך לגבי שלום בית אישות, כאילו הרמב"ם הולך בסוף, בסוף הלכות אישות הוא הולך שוב לומר, שהבעל

יעשה את זה, האופנים איך הבעל יעשה את זה, כאילו כמה להתחשב בה.

ר' יצחק: זה נושא נוסף. כאן מדברים על הזמן כמה הוא צריך לספק לה. בתוך הנישואין נראה שאם היא לא רוצה, נקראת מורדת. כלומר אין לה אפילו שיעורים, צריך להבין, אין לה אפילו שיעורים. היא אפילו לא יכולה לומר: "אני אישה כזאת שרוצה רק, שצריכה רק פעמיים בשנה", אני לא יודע מה.

ר' יואל אשר: אין דבר כזה. אין דבר כזה. אנחנו נראה אחר כך על מורדת, אבל אחר כך גם יעמוד שהוא לא יכול לבעול בעל כרחה. כלומר צריך להיות...

ר' יצחק: יש שני דברים, לא לא, בוא לא נאריך יותר מדי בבעל כרחה. בעל כרחה פירושו שני דברים:

1. קודם כל בשעה שהוא בא עם העונה שלו לא יהיה חיה, יפייס תחילה וכדומה, זה דבר אחד. וזה סתם ענין של דרך ארץ, לא שאלה של... היא אומרת שאני לא רוצה היום, בסדר שיהיה מחר. אני לא מדבר על זה.

2. אחר כך יש דבר שנקרא בעל כרחה לגבי הטענה של מאוס עלי. היא אומרת: "אני בכלל לא רוצה לישון עם האדם הזה." אז לפי הרמב"ם — יש מחלוקת ראשונים — זה לא מורדת. זה שהיא יכולה לקבל גט בלי כתובה. לא אפשר לכפות. הרמב"ם אומר לא כופים אדם, **אינה שבויה שתיבעל בעל כרחה**, לא אפשר לכפות עליה לחיות עם האדם הזה, כי זה לא דבר פרטי שהיום אני לא רוצה. זה שהיא אומרת "אני בכלל לא רוצה", אז זה שיחה אחרת. זה השיחה של מאוס עלי. אלו שני דברים אחרים.

המהות של השעבוד: קנין אישות מול לא יגרע

ר' יואל אשר: מה שהתכוונתי לומר כאן הוא, יש לה את הזכות, אבל אנחנו לא רואים את זה כמו שהבעל — לבעל יש גם את הזכות. כאילו הבעל הוא לא רק משהו שהיא רוצה. הבעל נותן לה... מה שכתוב אחר כך בהלכה,

תרגום לעברית

ר' יצחק: כך עומד גם **בעונתה לא יגרע**. המבנה של ההלכה הוא כאילו האיש, אם הוא רוצה אישה שנייה, יכול הוא ללכת לאישה שנייה. הוא אינו משועבד לה, היא משועבדת לו. נכון? כך היא ההלכה. היום זה קצת אחרת כי יש חרם דרבינו גרשום, הוא צריך להגיע אליה גם כן. אבל תמיד היה שהוא, כלומר מעיקר הדין בוודאי שאם היא אומרת לא, אסור לה לומר לא. זה...

ר' יואל אשר: _אבל שהיא אומרת לא אינו עבירה על האיסור של "עונתו לא יגרע", אלא זה נגד הרעיון שהאיש קונה את האישה. הרעיון של מה שמשמעות נישואין, על כל פנים במבט התורני מכאן,_

ר' יצחק: כן. נכון. שוב, לא אם היא אומרת "אני לא רוצה היום אלא מחר". אז זה עניין של דרך ארץ, עניין של מנטשליכקייט.

ר' יואל אשר: אוקיי, אומר הוא **כפי כוחו**, משמעו שהיא מחויבת אבל הוא צריך לה,

ר' יצחק: ברצונו. זה עומד, הרמב"ם בהלכות דעות אומר **ברצון שניהם ושמחתם**. משמעו זה עניין של דרך ארץ, ובתוך זה לא הגענו לקפוץ.

שקלא וטריא: החילוק בין שאר וכסות לעונה בהגדרת הנישואין

ר' יואל אשר: _אבל קשה לומר שיש לה זכות ואין אכיפה על הזכות הזו. כי אפשר לומר שזה שונה מ— נאמר כך: עונה שונה משאר וכסות, כי זה גם ההגדרה של להיות נשוי. כן? זו ההתחלה, כן? אדם פוגש אישה, ובמובן מסוים שאר..._

ר' יצחק: גם ההגדרה של להיות נשוי, כי מי שאינו יכול לספק אפילו את המינימום, למדנו שהוא צריך לתת גט. פשוט, חלק מהתפקיד של האיש הוא לספק אוכל. אז אי אפשר לומר: "אין לי כלום." אין לך כלום? תן גט.

ר' יואל אשר: _נכון, נכון, אוקיי. כן, למשל שם עומד שאם האישה רוצה לגור עם האיש אפילו הוא עני, מותר להם לגור. השאלה היא אם אצל עונה יהיה גם אותו דבר, או אצל עונה יסתכלו על זה יותר כאילו זה זוג מזויף בכלל,_

ר' יצחק: הם לא באמת נשואים? אם שניהם לא רוצים, הם רוצים להיות פרושים, שיהיו פרושים, למה זה משנה משהו? למי זה מפריע? אם אחד מהם לא רוצה, אז זה מתנה על מה שכתוב בתורה. אבל אם שניהם מסכימים שהם רוצים להיות נשואים והם רוצים להיות פרושים — שיהיו, זה לא מפריע לאף אחד. כלומר, זה למדנו מתנה על מה שכתוב בתורה שאי אפשר לעשות שום תנאי להיפטר. אבל אם מחילה, ראינו, מחילה יכולה לעזור.

ר' יואל אשר: _זה שונה. אני אומר ששאר שונה מעונה בדבר הזה, שאם כלום לא קורה בתחום של עונה, יכול להיות שהם עושים את עצמם כאילו הם נשואים. מה שאין כן איש שאינו נותן לאשתו את השאר כמו שצריך להיות,_

ר' יצחק: הוא לא עושה חלק מסוים שמגיע לה. אוקיי,

ר' יואל אשר: בוא נלמד הלאה.

ר' יצחק: הדברים יצאו

ר' יואל אשר: מההלכות המאוחרות יותר.

השיעור של "בני אדם הבריאים הרכים והענוגים"

ביאור דברי הרמב"ם

ר' יצחק: אז כך: **כיצד?** אומר הוא כך:

ר' יואל אשר: בני אדם הבריאים — שהם בריאים, זה ה"כפי כוחו", כן? **הרכים והענוגים** — הם ילדים מפונקים כאלה. **הרכה בך והענגה** כמו שעומד בתורה.

ר' יצחק: ילדים מפונקים פירושו שהם עדיין צעירים ומפונקים? לא, לא, "רך וענוג" פירושו שהם, "רך" פירושו כמו מפונק, נכון? הוא דורך רק על השטיח כביכול. כן? כמו מרתא בת בייתוס.

ר' יואל אשר: הוא לא עובד קשה כל היום, אין לו עבודה. **שאין להם מלאכה שמכשלת כוחן** — אין להם עבודה שמתישה אותם ועושה אותם... מתישה אותם. **אלא** — אלא מה אז? הם אנשים ש**אוכלין ושותין ויושבין בבתיהן**, כמו שהרמב"ם אמר, יהודי שבע ברכות, הם יהודי שבע ברכות כאלה ש

ר' יצחק: אוכלים ושותים ונהנים מהחיים.

ר' יואל אשר: אנשים כאלה אין להם את התירוץ שהם לא יכולים כי הם מותשים, אז **עונתן בכל לילה** — מצוות עונתם היא כל לילה.

הגדר של "בכל לילה" כחלק מסדר החיים

ר' יואל אשר: _זה מעניין, תמיד חשבתי על "כל לילה", שזה קשור למה שדיברנו בפעמים הקודמות, שמאיפה עומד שצריך להניח תפילין כל יום? על תורה עומד שצריך לעשות זאת כל יום, אבל דבר שהוא דבר טוב הוא חלק מסדר החיים, אז הזמן כל יום. אז שוב, כן, היא רוצה את זה, ויש לה את הזכות לקבל את זה, ואין שום סיבה למה לא — אז זה כל יום._

ר' יצחק: שוב, עונה אינו דבר שעושים פעם ביום, פעם בכל לילה — יש זמן לכך, יש זמן על זה.

ר' יואל אשר: אבל דבר שהוא דבר טוב אדם עושה כל יום. זה דבר טוב לבנות את העולם, לבנות עסק,

ר' יצחק: עושים את זה כל יום. יש זמן לזה בבחינת כמו סדר היום: עונה היא דבר שבא בלילה, זה לא בא בבוקר.

ר' יואל אשר: נו, אני מבין על "לילה", אבל אמרו את זה "בכל לילה". "בכל לילה" זה אותו דבר כמו שדבר טוב הוא דבר שנעשה חלק מהשגרה היומית. כמו שאמרו מניחים תפילין כל יום, לומדים כל יום — משמעו למצוות עונה אין שיעור למעלה, משמעו יותר מפעם ביום, כמו שלא מניחים תפילין יותר מ... אוקיי, דווקא בזמן הגמרא כן הניחו תפילין כל היום, כאן לא שייך כל היום. אבל זה דבר שהוא מדי יום.

דוגמאות בחז"ל על "עונתן בכל לילה"

ר' יצחק: הוא מביא בגמרא, צריך לדעת את ההלכות, יש ודאות שלמשל בחור בשנה ראשונה, הרבה פעמים זה בכלל, צריך לומר לו שיש דין במשנה ש**עונתן בכל לילה**.

ר' יואל אשר: כן,

ר' יצחק: כבר ראיתי את זה כך, חוץ מאם הוא תלמיד חכם.

ר' יואל אשר: זה מדבר באופן שהיא רוצה את זה בכל לילה, ממילא כאילו יש לה זכות. מדברים כל הזמן אחר כך, לא רק בזה.

ר' יצחק: אני אומר, הסיכויים של רצונה הם אם אחד חי חיים של מנוחה, הוא גדל במותרות. הגמרא אומרת דוגמה מאוד מעניינת, בגמרא עומדת דוגמה על זה. מי? למשל רב שמואל בר שילת. רב שמואל בר שילת היה עונתו בכל לילה, כי **אכל מדידיה ושתה מדידיה**, הוא היה ילד עשיר, **וגני בטולא דאפדנא**, הוא יושב באפדנא שלו מה שזה לא יהיה, ואף אחד לא רודף אותו, לא מבקשים ממנו מס אפילו.

ר' יואל אשר: הוא לא צריך ללכת לצבא,

ר' יצחק: לא קוראים לו לעשות שירות לאומי,

ר' יואל אשר: למס היו צריכים לעבוד. כן, מה שזה לא יהיה,

ר' יצחק: שירות לאומי. בקיצור, ממילא עוד אמרו **מפנקי דמערבא**, בקיצור יש קבוצת אנשים כאלה ש— כלומר הגמרא יכולה להצביע על אותו, הוא מאלה ש**עונתן בכל לילה**. אני לא רואה את זה כאן, כאן אני רואה משהו מצחיק.

שקלא וטריא: הלאו של "לא יגרע" והסברא של "הבטלה מביאה לידי זימה"

ר' יואל אשר: אוקיי, **עונתן בכל לילה**, ו**עונתן בכל לילה** זה דבר חזק, משמעו הרמב"ם יחזיק שכאשר לא עושים בכל לילה מבטלים מצווה.

ר' יצחק: הוא עובר על, זה חיוב,

ר' יואל אשר: אחר כך הוא הולך לומר מתי עוברים על לא תעשה, והוא מדבר על מלקות אפילו.

ר' יצחק: כן,

ר' יואל אשר: עוברים על **עונתה לא יגרע**, אבל **עונתה לא יגרע** במקרה כזה יהיה כל יום?

ר' יצחק: כן בוודאי. מה השאלה? אוקיי, צריך לחשוב. כן בוודאי, הוא מחויב. שוב, אם היא מוחלת, יכול להיות שזה הרבה מאוד שהיא מוחלת,

ר' יואל אשר: היא מוחלת. אבל למעשה במקרה כזה היא תמחל יותר פעמים. מה פירוש? מי שהוא פעם בשבוע היא תמחל פחות פעמים.

ר' יצחק: מי שהוא בכל לילה מסתבר שהיא תמחל יותר. זה כבר טריקים שלא יעברו על **לא יגרע**. אבל המצווה היא בכל לילה. _יש סברא אחרת שלא עומדת כאן, אבל יכול גם להיות שמי שהוא מהסוגים,_

ר' יואל אשר: _אם הוא לא יעשה את העונתן בכל יום הוא יתעסק עם הנשים האחרות שם._

ר' יצחק: _לא, יכולה להיות סברא על כל הסוגיה כאן. אחד עסוק, הוא עסוק._

ר' יואל אשר: _הוא עושה את זה. זה קשור למאמר חז"ל **הבטלה מביאה לידי זנות, לידי זימה** עומד הלשון. כי אם אין למישהו מה לעשות, הוא יכול לחשוב על תוספות, על מותרות. כשאחד עובד קשה מאוד בשדה הוא לא יכול להתמקד. כן, וזה באמת אמת, בדרך כלל אין מה לעשות עם הזמן. כן. אוקיי, אבל זה לא מה שהרמב"ם מדבר, כי זה_

ר' יצחק: מצווה של **לא יגרע**.

ר' יואל אשר: זו הלכה אחרת של **מציל אותו מן החטא**. הרמב"ם מדבר על זה איפשהו?

ר' יצחק: לא, אבל יכול להיות שזה גם עוד דבר שזה ההיגיון. אומרים, נראה שהעונתן בכל יום להיות משהו יותר מדי. מה

אעשה, אבל זה עומד במשנה.

ר' יואל אשר: כן, כן. לא, לא, תמיד חשבתי על מי מדובר. כשעוברים על הלאו של **לא יגרע**,

ר' יצחק: אומרים.

ר' יואל אשר: אחרי שאומרים שאברכי הכולל הם בגדר הזה צריך לדעת, הם רק רועדים מלאווין, אוקיי.

ר' יצחק: אברך כולל שלא לומד.

ר' יואל אשר: חס ושלום, לא אברך כולל, בחור טרי שלא לומד והוא לא עובד, מה שזה לא יהיה הוא לוקח לעצמו בקלות בראשונה... הוא נוסע בירח דבש, אולי אז הוא צריך בירח דבש...

ר' יצחק: אוקיי, צריך לדעת שזה משתנה כל שבוע, אני לא יודע בדיוק. אוקיי.

כוחו מול מלאכתו: עייפות פיזית או דאגות בראש

ר' יואל אשר: אומר הרמ"א הלאה.

ר' יצחק: זה... הוא מביא אכן מה שכתב השולחן ערוך שזה הכל מי שבריא, מי שחולה זה באמת...

ר' יואל אשר: זה **כפי כוחו**, כל הדברים.

ר' יצחק: השולחן ערוך כבר תירגם "כוחו" ו"מלאכתו", שני דברים. אני לא יודע... זה פשט לכאורה על האופן... אוקיי, אחר כך יש כך:

ר' יואל אשר: הפועלים... הרכים וענוגים עצמו אומר "כוחו", נראה לי כמו "רכים וענוגים", או לפחות המילה "רכים", "רכים" פירושו שהם צעירים ובריאים. העיקר שיש להם

ר' יצחק: _לא דאגות בראש. דאגות זה משהו עניין, מבינים, דאגות זה משהו יותר מהפיזי... פיזית פחות זה עייף, אני מתכוון..._

ר' יואל אשר: בימי הרמב"ם רואים שכל הדוגמאות הן מעבודה פיזית. בימי הרמב"ם רוב האנשים עבדו עבודה פיזית.

ר' יצחק: _כן, אבל זה לא אומר שאף אחד לא עייף פיזית, שזה יותר עניין של מצב הרוח. הוא עסוק._

ר' יואל אשר: הוא כבר עבד קשה כל היום.

ר' יצחק: כן. תראה, ללמוד. נו,

ר' יואל אשר: שהיום כמעט אין דבר כזה שאדם יעבוד שתים עשרה שעות פיזית ברצף.

ר' יצחק: אולי אנשי היום כולם רכים וענוגים.

ר' יואל אשר: לא. אם קורה לפעמים, יש אנשים שממש כל היום על משאית טינקרס, עובדים ממש קשה, הם באים הביתה... זה כמעט אין.

ר' יצחק: _אפילו אותו לא מותש מדי, לא מותש מדי. למעשה, אפילו אותו לא מותש מדי מ... כן, זה יותר שהוא לא במצב רוח, אין לו כוח, "תעזוב",_

ר' יואל אשר: הוא הולך לישון. יכול להיות שניהם.

השיעור של "פועלים"

ר' יצחק: אוקיי. **הפועלים** — פועלים,

ר' יואל אשר: כגון החייטים — חייטים, **והאורגים** — אורגים, **והבונים** — בונים,

ר' יצחק: עבודה קשה,

ר' יואל אשר: וכיוצא בהן, אה כן, אומר הרמב"ם: **אם היתה מלאכתן בעיר** — אם הם עובדים בעיר,

ר' יצחק: זה תלוי. אם הם עובדים בעיר, אז...

ר' יואל אשר: אם היתה מלאכתן בעיר, הם לא כל כך...

פועלים בעיר ובעיר אחרת

ר' יצחק: מפחיתים את העונה, יכול להיות. כן, זה יותר שהוא לא במצב רוח, אין לו כוח, "תעזוב", הוא הולך לישון.

ר' יואל אשר: יכול להיות שניהם, אוקיי. **"הפועלים"**, פועלים, **"כגון החייטים"**, חייטים, **"והאורגים"**, אורגים, **"והבנאים"**, בונים. עבודה קשה, **"וכיוצא בהן"**. כן, אז אומר הרמב"ם: **"אם היתה מלאכתן בעיר"**, אם הם עובדים בעיר,

ר' יצחק: זה תלוי. אם הם עובדים לא כאן, אז...

ר' יואל אשר: "אם היתה מלאכתן בעיר", אז **"עונתן פעמיים בכל שבת"**.

ר' יצחק: הוא הולך באותה עיר,

ר' יואל אשר: כן. הוא עובד באותה עיר, אז אף על פי שהוא עובד קשה, אבל לכל הפחות הוא לא נוסע, הוא לא צריך לנסוע, אז **"עונתן פעמיים בכל שבת"**, פעמיים בשבוע.

ר' יצחק: כן, "שבת" כאן פירושו שבוע, לא בשבת, נכון?

ר' יואל אשר: נכון, פשוט כך. **"ואם מלאכתן בעיר אחרת"**, אם הם עובדים בעיר אחרת. ומה,

שקלא וטריא: הפירוש של "מלאכתן בעיר אחרת"

ר' יצחק: והם באים הביתה לשבת? לא, אולי הוא בא הביתה כל יום, אבל הוא צריך לנסוע כל יום, הוא נוסע, אין הבדל. כלומר הוא בא הביתה רק פעם בשבוע. אז... לא עובד החלק הזה, זה הקדמת. זה לא עובד כאן. בקיצור, צריך לראות במה אומר ה, לא יודע, יש לנו מגיד משנה או מישהו רגיל. זה עומד כך, לא עומד, צריך לראות רש"י על הגמרא אם משהו כזה שזה עומד.

ר' יואל אשר: לא מדברים כאן על השאלה אם הוא צריך לבוא הביתה באמצע השבוע. *יכול להיות שהדבר עצמו שהוא צריך לנסוע עושה אותו למלאכה קשה יותר, זו רמה גבוהה יותר של עבודה קשה. לא רק שהוא עובד עשר שעות ביום, אלא הוא צריך עוד כל יום לנסוע שלוש שעות הלוך ושוב מהעבודה.* מעניין. הלאה. אחר כך נראה שלנסוע זה פשוט ש...

ר' יצחק: בסדר, הוא בא הביתה. מה פירוש הוא בא הביתה? אוקיי, מיד נחשוב.

חמרים, גמלים ומלחים

ר' יואל אשר: עכשיו נראה על אנשים, לא שהם עובדים קשה מדי אלא פשוט כי הם עובדים בעיר אחרת. העבודה שלהם היא עבודה, לא רק שהם עובדים קשה, אלא הם נוסעים רחוק. **"החמרים"**, אנשים שנוסעים...

ר' יצחק: קשה. אוי סליחה,

ר' יואל אשר: הבא,

ר' יצחק: כן כן, משכיל אל דל.

תקן קבוע מול שינויים בעבודה

ר' יואל אשר: "החמרים", אנשים שמנהיגים חמור, והם נוסעים, יש להם בעל עגלה, הוא מסיע אנשים, והוא בא הביתה פעם בשבוע. הוא לא יכול תמיד... יכול להיות שיש לו פעם... *זה דבר מעניין, לא אומרים כמו שקורה לו. יכול להיות שנותנים לו גם את הזכות,*

ר' יצחק: כמו שלאישה יש את

ר' יואל אשר: הזכות, אני לא יודע, כל דבר אפשר לומר. לא, *יכול להיות כמו שלאישה יש את הזכות לומר שהיא רוצה שיהיה זמן קבוע, זו מצוות עונה, לא סתם כשהאיש מחליט, אלא שזה יהיה מוגבל בזמן, על זה מכניסים לא כשידוך. תן לי לסיים את שלי, מה שאני רוצה לומר.*

כשאומרים לאדם שהוא צריך להיות עם אשתו, אומרים שהוא צריך להיות עם אשתו בזמן. יכול להיות שהחמר, איך אומרים את זה? חמר מה שזה לא יהיה, האדם שהוא עוסק בחמורים, לא אומרים שנאמר כשהעסק חלש, אז צריך להיות בכל יום, אז הוא נעשה רך וענוג, או אם הוא כן בבית באמצע השבוע צריך הוא לתפוס? לא, נתנו לו שיעור. בסדר נתנו לו מצוות עונה, שזה ייכנס למערכת שלו שמאחר שאתה נוסע לעתים קרובות מאוד צריך אתה להיות בחוץ, אז אחת בשבת מספיק, היא מוחלת על כל דבר אחר.

ר' יצחק: לא מוחלת, זה השיעור.

ר' יואל אשר: זה השיעור, אבל אני אומר, מה קורה לחמר שתקופה אין לו עבודה קשה? אוקיי, צריך הוא עכשיו, הוא נעשה עכשיו, הוא מקבל דין של רך וענוג? לא, נראה משהו כמו שנותנים לו את התקן שלו מקבל את מצוות העונה.

ר' יצחק: כמו שלכל דבר יש סדר, הכלל, אתה לא תיכנס לכל פרט, אי אפשר לומר כל פרט.

ר' יואל אשר: לא בפירוט, אני אומר שיש כאן משהו טוב, כי הכל קשור להשביע או מה שזה לא יהיה, משביע זיין רצון אשתו. אז האישה יודעת, הבעל לקח את העבודה, והיא עשתה שלום עם המצב שהיא מקבלת פעם אחת בשבועיים. ממילא מצות עונה לא תהיה יותר מזה.

ר' יצחק: אפשר להבין. מיד נראה שאפשר לשנות.

ר' יואל אשר: אז זה לא ממש הלכה כך. בוודאי אפשר לשנות. **"הגמלים"**, אנשים שנוסעים עם גמלים, אפשר לנסוע רחוק יותר. למה? כי גמלים יכולים לקחת הרבה מאוד מים. לגמלים יש מקום מיוחד, אוקיי אז צריך ללכת מאוד רחוק, אבל הגמל יכול לקחת טיול כל כך ארוך בלי מים. אז **"אחת לשלשים יום"**, הוא נוסע למרחקים ארוכים יותר, והוא נדיר יותר בבית, אז **"אחת לשלשים יום"**. אבל הוא חייב.

החיוב על הבעל להגביל את עבודתו

ר' יצחק: כלומר שהוא חייב.

ר' יואל אשר: אחת לשלשים יום הוא חייב כן.

ר' יצחק: כלומר שאם תופס, חמר לא רשאי לקחת עבודות שמחזיקות אותו מהבית יותר משבוע שלם. עכשיו אתה תופס את ההלכה. כן, כן. מאחר ואתה יכול לנסוע אני יודע, לנסוע משם רחוק יותר. לא, פעם בשבוע אתה צריך להיות בבית. אותו דבר, גמל יכול להיות גמל, אבל פעם בחודש אתה צריך לוודא שהלוח שלך מחזיר אותך הביתה.

ר' יואל אשר: זה בעצם המשמעות. אוקיי, אז רואים שכך עושים ממוצע, שמאחר וחמרים בדרך כלל לא הולכים, זו מצות עונתם. אם הם כן רוצים לקחת עבודה כל כך רחוקה, הם צריכים להיות כאילו מוחלים, כאילו ניתן סטנדרט. קשה לומר שכאילו, אנחנו רוצים לכפות על חמרים למזער את עבודתם?

ר' יצחק: כן, זו המשמעות.

ר' יואל אשר: הוא חייב. יש לו מצות עונה פעם בשבוע, כי בדרך כלל חמרים בבית פעם בשבוע, ובדרך כלל גמלים בבית לכל הפחות פעם בחודש. ממילא יש כאן מצות עונה.

ר' יצחק: לוודא שאם הוא מקבל עבודה שהוא צריך לנסוע רחוק יותר, זו ההלכה, הוא חייב לחזור הביתה. כן, זו המשמעות. **"המלחים"**,

השיעור של שישה חודשים אצל מלחים

ר' יואל אשר: אנשים שנוסעים על פני הים נוסעים מאוד רחוק, אז **"אחת לששה חדשים"**, שהם חוזרים הביתה פעם בשישה חודשים. נו. אלו הפועלים. מה קורה לגבי אנשים שלא עובדים? תלמידי חכמים פטורים מ...

ר' יצחק: אני חושב ששישה חודשים זה כי בדרך כלל בספינה אפשר לנסוע רק או בחורף או בקיץ, תלוי בעונה. בחורף יש הרבה...

ר' יואל אשר: איך זה נקרא? אני מתכוון לגבי איש לאשתו, כבר היה לנו אצל שאר וכסות גם, שישה חודשים זה שיעור שנותנים הרבה פעמים.

ר' יצחק: לא, לא, אחר כך לומדים... בנוי על זה, אחורה. סדר המלחים. כן, אני לא יודע מה אתה זוכר. סדר המלחים הוא שנוסעים, הסדר הרגיל של ספינה הוא שנוסעים, לא נוסעים יותר משנה שלמה על ספינה. היום אולי זה אחרת, אני לא יודע. ספינות של פעם לא היו בנויות כדי לנסוע כל כך רחוק.

ר' יואל אשר: לא, אני מאמין כבר, לא נוסעים שישה חודשים בכיוון אחד. זה אומר חודשיים, ועוצרים, וחוזרים.

ר' יצחק: שלושה ושלושה לכל הפחות. אבל הוא אומר שהלוח של ה

ר' יואל אשר: מלחים הוא לוח של שישה חודשים. לא, אבל אני חושב שבהלכות אישות היו לנו כמה פעמים שיעורים של עד שישה חודשים נותנים לו עדיין.

ר' יצחק: והוא לא הולך... נראה אחר כך, ויעמוד שם שהלה בנוי על זה שהעונה הגדולה ביותר היא...

ר' יואל אשר: על שאר ועל כסות. על שאר גם היה שישה חודשים? לא,

ר' יצחק: לא היו לנו שישה חודשים בגמרא.

ר' יואל אשר: כן היו שיעורים של שישה חודשים.

ר' יצחק: כבר מוצאים? אתה זוכר שלושה חודשים. היה שיעור של שלושה חודשים.

ר' יואל אשר: יש שלושים יום, יש שלוש רגלים. אוקיי, מעניין, צריך לדעת את כל השיעורים האלה. הלאה.

תלמידי חכמים

ר' יואל אשר: **"תלמידי חכמים"**. מה קורה עם תלמידי חכמים? טוב מאוד. אז **"עונתן פעם אחת בשבת"**. למה? אדם היה יכול לחשוב שתלמיד חכם הוא כמו הטיילים שהם רכה וענוגה.

ר' יצחק: שהוא לא עובד פיזית. אבל לא כך. טוב מאוד.

ר' יואל אשר: הוא לא עובד פיזית, הוא היה כמו... אומר הוא, עונתן בכל יום. **"מפני שתלמוד תורה מתש כוחן"**. הלימוד תורה, אולי המילה תלמוד מתכוונת, ההתאמצות האינטלקטואלית,

ר' יצחק: מחלישה את האדם. היה אפשר לחשוב אולי שהוא, לא, טוב, עומד משמעות טובה מאוד, היית יכול לחשוב שהוא אין לו עבודה, הוא יושב בכולל? לא,

מאמץ רוחני ואינטלקטואלי כ"מתש כוח"

ר' יואל אשר: ללמוד זה גם דבר שלוקח כוח. אז אני חושב לפי זה שיכול להיות שהרמב"ם היה אולי אומר שמי שהוא עורך דין מוביל או מורה, כלומר מי שאינטלקטואלית

ר' יצחק: הוא צריך להתאמץ הוא באותה קטגוריה. אולי, אולי זה כך,

ר' יואל אשר: או שאתה עובד קשה או שהראש שלך עובד קשה מאוד, כמו שאתה אומר שכוחו ומלאכתו לא מתכוון דווקא פיזית.

ר' יצחק: אה,

ר' יואל אשר: אבל אם מישהו לא שניהם, הוא מדפיס, הוא לא עובד קשה והוא לא עובד קשה עם הראש שלו והוא גם לא בעל עסק.

ר' יצחק: בעלים שיהא מלאכתן בעיר, בייסיקלי על פי רוב. לא,

ר' יואל אשר: הוא הרבה יותר חלש כי הוא לא עובד, הוא לא צריך ממש... מי שיש לו עבודה מאוד רגועה. חייט,

ר' יצחק: חייט הדברים שלי עומדים בזמן. מי שהוא אתה,

ר' יואל אשר: הוא פקיד קבלה, הוא יושב כל היום במקום אחד, הוא פועל, מי שהוא פועל. עבודה מאוד רגועה. חייט. כל החייטים האלה הם אנשים שעובדים קשה,

ר' יצחק: חייטים גם יושבים ליד אותה...

ר' יואל אשר: בנאים עובדים קשה ברור, אבל אורגים גם, הם עובדים עם הידיים שלהם,

ר' יצחק: הם צריכים... ופועלים זה פועלים, הכל פועלים. צריך לחשוב.

החידוש של הר"ן: כאשר תלמיד חכם שקוע בסוגיה קשה

ר' יצחק: וגם תלמוד תורה מתש כוחן יכול להיות שזה אומר ש... גם איך שאני מפרש כוח אומר שהוא מעוניין, הוא שקוע בלימוד.

ר' יואל אשר: הוא שקוע בלימוד, הוא לומד הרבה שעות ביום, עד שהוא נעשה מותש.

ר' יצחק: זה לא על המותש, זה יותר העניין. הר"ן הקדוש, זה מובא בשולחן ערוך, באחרונים, הר"ן הקדוש אומר שמה שכתוב תלמיד חכם צריך פעם בשבוע, זה רק כשהוא לומד סוגיה קלה, אבל הרבה פעמים נעשית סוגיה קשה שהוא חייב,

ר' יואל אשר: הוא לא יכול לחזור הביתה אפילו שבת. אבל בגלל זה יש את ההלכה ששבת לא לומדים

ר' יצחק: שום סוגיה קשה, זה נפלא. אבל ביום שישי הוא...

ר' יואל אשר: הוא לא הלך הביתה. לא קשור למצווה,

ר' יצחק: מה שזה לא יהיה ש... לא הולכים כך, תלמיד חכם לא הולך לעשות מצווה, זה עם הארץ,

ר' יואל אשר: הוא עכשיו שקוע במשהו. יש מי שרוצים לומר שליל שבת מתכוונים למצווה, לא יכול להיות שהגמרא תאמר לא מצווה, רק מגור אומר זאת. שוב מצאת היכי תימצא שהוא שוכח,

ר' יצחק: רוצה עוד ר"ן.

ההלכה של אי לימוד בעיון בשבת

ר' יואל אשר: אבל אני אומר, אני אומר דבר מעניין מאוד. יש הלכה ומה שהרמב"ם סתם גם מקבל, שלא לומדים בשבת סוגיות קשות. גם לרמב"ם יש... כך כתוב בשולחן ערוך. לא כתוב ברמב"ם.

ר' יצחק: כתוב בשולחן ערוך, צריך לראות אם הרמב"ם למד זאת, צריך לעיין בראשונים. כבר למדו זאת אפילו לילדים,

ר' יואל אשר: אבל זה כתוב, בשולחן ערוך זה כתוב גם לדבר, למה יהיה החילוק? וכאן יש לך כבר את הסיבה, כי כל השבוע תלמוד תורה מתש כוחן, אבל שבת כן "ודרך תלמידי חכמים לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת". אז זה מתאים מאוד, כל השבוע לומד תלמיד החכם עיון קשה, ולכבוד זה הוא פטור מלהיות עם אשתו,

ר' יצחק: "ודרך תלמידי חכמים..."

ר' יואל אשר: הר"ן היה תלמיד חכם,

ר' יצחק: והוא לא אמר כך, הוא אמר שמה שתלמיד חכם, תלמיד חכם הוא סוג כזה של אדם, שאי אפשר לומר לו בוא כל שבת הביתה. למה כתוב ברמב"ם סוגיה קשה מאוד,

ר' יואל אשר: והוא צריך עכשיו להישאר שם בשיעור.

ר' יצחק: אי אפשר לבחור מראש אם זו תהיה סוגיה קשה. לפעמים הוא מסתבך במשהו. לכן הוא אומר, שבמשנה לא כתוב תלמיד חכם, זה כתוב רק בגמרא, כי תלמיד החכם, דווקא באופן כללי, הוא פעם בשבוע, אבל זה פחות מוגבל מפועל. לפועל יש עבודה, הוא מסיים. תלמיד חכם קורה שהוא שקוע, הוא לא מסיים את העבודה שלו.

הלכה למעשה: המעיל צדקה בביאור הלכה

ר' יואל אשר: טוב מאוד. הוא מביא כאן יפה מאוד מהמעיל צדקה, שנקרא רבי יונה לנדסופר. הוא שואל, מי השיעור? מי הגדר תלמיד חכם לענין זה? אומר הוא: כל אחד שמתייגע מאוד בעוסק בתורה מתשת כוחו. אומר הוא, מכל מקום היה אומר לסובבים אותו, המעיל צדקה הקדוש, שמאחר ופרצת הדור, יש נסיונות, אפשר להסתכל על נשים אחרות, ינהגו כמנהג פועלים שעונתן פעמיים בשבת, וכך אכן הרבה אומרים כך,

ר' יצחק: כך מביא הביאור הלכה.

ר' יואל אשר: הביאור הלכה מביא לשולחן ערוך כן.

ר' יצחק: אוקיי, צריך לדעת מה ההלכה למעשה. אוקיי.

המשך על לימוד בעיון בשבת: של"ה הקדוש נגד רבי יעקב עמדין

ר' יואל אשר: אבל אני חושב שזה חיבור יפה מאוד מה שאתם אומרים שזה כתוב בשולחן ערוך בשם אחרונים. של"ה הקדוש מדבר על ששבת לא לומדים עיון. זה מתאים מאוד למצווה

ר' יצחק: של משמש בשבת. קודם כל, רבי יעקב עמדין חולק על אותה הלכה, והוא אומר שמשוגע! העונג הגדול ביותר בשבת הוא ללמוד בעיון.

ר' יואל אשר: אוקיי, זו דרך אחת. אבל גם מבחינת שעות, יכול להיות שזה לא קשור

ר' יצחק: דווקא למאמץ האינטלקטואלי.

ר' יואל אשר: בשבת לומדים פחות. זה כמו שיש קצת "חציו לכם וחציו לה'". כתוב רק על יום טוב, אבל...

ר' יצחק: אלה תלמידי החכמים המזויפים שמחפשים תירוצים למה לבלות את הזמן.

ר' יואל אשר: אבל לפעמים באמצע השבוע אין לתלמיד החכם את הזכות לנסות סעודה ארוכה. בשבת יודעים שלכל הפחות אפשר לשבת ולשיר.

ר' יצחק: מה שזה לא יהיה, בשבת לוקחים חברותא ולומדים כל היום.

הסיבה למה דווקא בשבת: זמן מנוחה ועונג שבת

ר' יואל אשר: אוקיי, זו הלכה אחת. אבל גם מבחינת שעות, יכול להיות שזה לא קשור דווקא למאמץ האינטלקטואלי. בשבת לומדים פחות, זה כמו שיש קצת "חציו לכם וחציו לה'", כתוב רק על יום טוב.

ר' יצחק: אבל זה תלמיד החכם המזויף שמחפש תירוצים למה לבלות את הזמן.

ר' יואל אשר: לפעמים באמצע השבוע אין לתלמיד החכם את הזכות לנסות סעודה ארוכה. בשבת יודעים שלכל הפחות אפשר לשבת ולשיר זמירות.

ר' יצחק: בסעודה של תלמיד חכם בשבת לומדים עוד יותר כמו כל השבוע, אין בכלל חילוק גדול. אוקיי. בכל מקרה, חזרה להוספה. ליל שבת, אומר הרמב"ם, זה החיוב. כלומר, החיוב יש לתלמיד חכם "אחת בשבת", כלומר פעם בשבוע.

"ודרך תלמידי חכמים", כן, זה עוד דבר שעדיין לא למדנו בבירור, עדיין לא, כן? מלבד זה שיש חיוב שהוא פעם בשבוע – הוא בעיקרון כמו "הפועל שמלאכתו בעיר אחרת", אני מתכוון שזו אותה רמה – מלבד זה יש דרך:

ר' יואל אשר: באיזה יום בשבוע זה יהיה. "ודרך תלמידי חכמים לשמש מטתן מלילי שבת ללילי שבת".

ר' יצחק: זה ענין של עונג שבת כמו שאתה אומר. כן.

חידוש: ההשוואה ל"ואוכל עמה מלילי שבת ללילי שבת" בהלכות שאר

ר' יואל אשר: זה גורם השבת. זה ענין של עונג שבת, ובגלל זה אני חושב שגם מה שלמדנו קודם "ואוכל עמה מלילי שבת ללילי שבת" הוא גם ענין של עונג שבת. רק הרמב"ם שם זאת בעונג שבת, כי למעשה מדברים גם על מה שיהודי צריך לעשות. אז יש את דין עונה, ורק יש דין שצריך לעשות זאת דווקא בשבת.

כאן הוא שם זאת בשאר. כלומר, שאר לא אומר לאכול איתה, אבל שאר אומר לתת לה לאכול. פעם בשבוע יש את המצווה של עונג שבת של לאכול איתה.

ר' יצחק: לתת לה לאכול לא מרחוק אלא מקרוב.

ר' יואל אשר: נכון, נכון, אבל לא סתם כמו שצריך להיות דייט פעם בשבוע. יכול להיות גם, אבל מאחר ויש מצווה של עונג שבת צריך לעשות זאת בשבת. כן.

הלכה ב': הזכות של אישה לעכב את בעלה על מלאכתו

דברי הרמב"ם ופשט

ר' יצחק: אוקיי. עכשיו, עד כאן למדנו מה החיוב. עכשיו נראה, ומאחר שאם כך יש את הרמות השונות, צריך לדעת אם אפשר לעצור, אם אישה יכולה לומר שאדם לא יהיה לו את העבודה כי הוא לא יהיה בבית.

ר' יואל אשר: התשובה היא כך, אומר הרמב"ם: "יש לאשה לעכב על בעלה", יש לה את הזכות לעכב על בעלה, "שלא יצא לסחורה אלא למקום קרוב", שהוא לא יסע רחוק מדי. כלומר, שהוא לא יהיה החמרים, המלחים, וכן הלאה. "שלא ימנע מעונתה", שהוא לא ימנע את עונתה, "ולא יצא אלא ברשותה", רק לצאת ברשותה.

ר' יצחק: אדם רגיל, הוא מבקש רשות, הוא הולך לעסקים, היא צריכה לתת רשות, צריך רשות.

ר' יואל אשר: טוב, אבל צריך להבין, מה זה אומר? למשל, אם הוא אומר שזה... קודם למדנו, חמרים, שכל אדם רשאי להיות חמר. מה הקשר, כאילו לפני החתונה היא הייתה צריכה לדעת? רק אם היא קיבלה.

ר' יצחק: אבל עכשיו, "וכן", תסתכל ברמב"ם:

ר' יואל אשר: "וכן יש לה למנעו לצאת ממלאכה שעונתה קרובה למלאכה שעונתה רחוקה". היא יכולה למנוע מלקבל עבודה שהוא קרוב ויש לו עונה יותר לעתים קרובות, לעבודה שהוא יעשה עונה פחות. "כגון חמר", מי שמסיע חמורים התעניין בגמל, והוא מקנא שהוא רוצה עכשיו להיות מסיע גמלים – אוי, גמל רוצה עוד פחות הכנסה, הוא ראה שזו סגולה טובה יותר לשלום בית, פעם בשישה חודשים – היא יכולה למנוע.

דיון: הסתירה בין הלכה א' והלכה ב' (פרנסה נגד עונה)

ר' יואל אשר: אבל אני רוצה להבין, למנוע אומר שאם היא התחתנה, היא ידעה שזה זה, אז על דעת כן סברה וקיבלה. כן, על דעת כן סברה וקיבלה. או יכול להיות שהמלאכה מדברת כשהיא מסכימה. זה לא נראה כך קודם, זה נראה כאילו היא לא יכולה לדרוש יותר.

ר' יצחק: אני חושב שאלה שתי הלכות שונות. כלומר, ההלכה הראשונה הייתה על אדם רגיל. יש לו עבודה, כלומר הוא מוכר, הוא יוצא למלאכתו. לפעמים הוא הולך לעיר, קורה שהוא אומר: אני רוצה לעשות עסקה שלוש ערים משם. אז הוא צריך לבקש רשות, היא יכולה לומר: לא תלך היום, השבוע. ההלכה הבאה מדברת על אדם שרוצה לשנות את המקצוע שלו, זאת היא יכולה למנוע לגמרי, מבין? הקודמת היא קצת פחות, היא יכולה לומר: אני מבקשת שלא ילכו, שיבקש רשות, מבין?

ר' יואל אשר: לא, אני רוצה להבין. כשלמדתי את ההלכה הקודמת הבנתי כך: שאדם לא צריך להקריב את פרנסתו. כאילו פרנסתו חשובה יותר ממצות עונתו, ומצות העונה תתחשב עם פרנסתו. אם הפרנסה שלך היא מאוד רחוקה, כאילו הזכות או החובה שלך להביא פרנסה באה לפני זה. וכאן זה נראה קצת אחרת.

תרגום לעברית

יכולים להיות שני דברים:

1. יכול להיות "**יש לאשה**" כלומר, היא יכולה לתבוע, היא יכולה לנהל מו"מ איתו: קח עבודה שמשלמת קצת פחות, אבל תהיה יותר בבית.

2. או שיכול להיות כמו שאתה אומר, שכאשר סברה וקיבלה – היא ראתה שהוא מפליג באוניות, הסכימה לכך – הוא לא יעבור על "**לא יגרע**", כי היא עשתה על דעת כן, וזה מאוד סטנדרטי. אבל אם הוא רוצה אחר כך לשנות, היא יכולה למנוע אותו, כי הרי לקחתי על דעת שאני אקבל יותר עונה.

ר' יצחק: הגמרא אומרת על זה: "**רוצה אשה בקב ותפלות מעשרה קבין ופרישות**". אז כן, הוא יאמר: אני מרוויח יותר כגמל? אני לא רוצה כסף,

ר' יואל אשר: אני רוצה שתהיה כאן. יש לה כן את הזכות לומר שלהיות כאן איתי חשוב יותר מהכסף, ממילא יש לה את הזכות, צריך להתחשב בזה.

דיון: הגדר של "יש לאשה לעכב" – זכות כנגד הלאו של "לא יגרע"

ר' יואל אשר: כלומר, והוא יעבור על "**לא יגרע**"? צריך לדעת, כי אחר כך הרמב"ם יאמר מתי כן עוברים על "**לא יגרע**".

ר' יצחק: לא עוברים על שום לאו, אנחנו מדברים מה החיוב, אנחנו עדיין לא מדברים על הלאו. אני לא יודע, הלאו הוא מה שהוא.

ר' יואל אשר: חיוב, הרמב"ם אומר כבר על "**לא יגרע**" אחר כך.

ר' יצחק: אבל עכשיו אנחנו מדברים מה השיעור. השיעור הוא כפי מלאכתו, אבל זה רק אם היה לו לכתחילה את המלאכה. אם הוא רוצה להחליף, אינו רשאי להחליף.

ר' יואל אשר: יש שני שיעורים. יש, כשאומרים "**יש לאשה**",

ר' יצחק: יש לה זכות לדרוש משהו.

ר' יואל אשר: אם היא לא דורשת, כאן היא צריכה בבירור למחול, ואם לא יעברו על הלאו, לא יודע מה. אני רוצה לומר משהו, כי אחר כך הרמב"ם אומר, נראה שעל הלאו עוברים בעיקר כשרוצים דווקא לצער אותה, ולא לעשות עונה כשהיא רוצה, כי יש ענין של, יש משהו של רשעות בזה. כאן הוא אומר, "**יש לה למנעו**", כלומר כמו שיש לה את הזכות.

ר' יצחק: אוקיי.

ר' יואל אשר: אז זה שוב מה שלומדים אחר כך, אבל הוא אומר, כשאומרים כאן שיש לה את הזכות, לא אומרים, שוב, מצות עונה שלו הוא לא רשאי לעשות פחות, כאילו הוא עכשיו יעבור על מצות עונה שלו. יש דבר אחר כאן, שיש לה את הזכות.

ר' יצחק: יש כאן גם ענין של זכות. כל,

ר' יואל אשר: רוב מצות עונה,

ר' יצחק: רוב דברים מדברים רק על זכות, זה חיוב כמו שהיא יכולה לבקש גט אם לא. אני לא יודע איזה אופציות יהיו לה, היא רוצה להתגרש לכבוד זה. אבל זה כאילו ה...

המשך הלכה ב': היוצא מן הכלל של תלמידי חכמים

נסיעה ללימוד תורה לשנתיים-שלוש שנים ללא רשות

ר' יואל אשר: אז, הרמב"ם אומר הלאה אבל: "**ותלמידי חכמים**", יש יוצא מן הכלל. בדרך כלל אי אפשר להחליף,

ר' יצחק: אבל יש יוצא מן הכלל.

ר' יואל אשר: תלמיד חכם רשאי כן ללכת ללמוד תורה, "**שלא ברשות נשותיהן**", השיעור שלו יותר מהשיעור של עני בעונה. לגביו מתירים אפילו "**שתים ושלש שנים**", לנסוע לגמרי ללמוד שנתיים או שלוש שנים. כן.

הוא רואה, היו נוהגים להתחתן צעיר יותר, כמו שזה הסדר היום בשנות הבחרות. את שנות הבחרות היו עושים אחרי שכבר היו נשואים, ונוסעים מהאישה ללכת ללמוד. עד שנתיים-שלוש שנים מותר. כלומר, להשאיר מזונות יצטרך לכאורה, כן? מזונות, כסות, כמו שלמדנו קודם, שאם לא "**בית דין יורדין לנכסיו**". אבל מצות עונה התירו חכמים לתלמיד חכם. מה הפשט?

המקור במשנה ובגמרא והטעם להלכה

ר' יצחק: מה הפשט? זה מעניין, כי במשנה כתוב שתלמידים יכולים ללכת ל"**שלשים יום**", כך כתוב במשנה. והגמרא, רב הוסיף, הוא אומר שזו שיטה אחת של רבי אליעזר, אבל חכמים אומרים אפילו שנתיים-שלוש שנים. והסיבה היא לדעתי, כך אני זוכר שהחתם סופר אומר, שהסיבה היא כי כל אישה רוצה באמת שבעלה יהיה תלמיד חכם.

ר' יואל אשר: אז אנחנו אומרים מה האישה רוצה באמת, כמו שאמרת קודם זה מה שהאישה רוצה באמת. לא אומרים אולי כי כאילו שחכמים "**הם אמרו והם אמרו**", כתקנות ממצות תלמוד תורה, "**תלמוד תורה כנגד כולם**"?

ר' יצחק: כנראה זה שניהם ביחד. כן, זו הלכה מעניינת. אחרי ההלכה מובא בגמרא שאפשר למות כשמקיימים אותה,

ר' יואל אשר: כידוע. אה, אותו בגמרא שציער את אשתו ומת.

ר' יצחק: זה לא כל כך פשוט לעשות למעשה, אבל ההלכה פוסק הרמב"ם כמו רב אדא בר אהבה. הגמרא אומרת שנוהגים כך, וסומכים על רב אדא בר אהבה. זה גם המקור של חסידי קוצק שהיו נוהגים לברוח מהבית כדי לנסוע לרבי.

ר' יואל אשר: כל החסידים, היושבים שיושבים אצל הרבי. אבל לא כתוב כאן ברור מה קורה כשהיא ממש מוחה. נראה שכן, אפילו אם היא מוחה, היא לא יכולה למנוע אותו.

ר' יצחק: יש לו את הזכות, יש לו זכות. כן, כלומר יש לו זכות. אוקיי. כן, זו הלכה קשה לקיים, לא צריך לעשות זאת למעשה.

בטל שנעשה תלמיד חכם

ר' יצחק: הלאה, עוד דבר:

ר' יואל אשר: מי שלא היה נוהג לעבוד וגם לא ללמוד, ממילא עונתו הייתה בכל יום, והוא נעשה תלמיד חכם – עכשיו הוא יצטרך לעשות רק פעם בשבוע – "**אין אשתו יכולה לעכב**". כי להיות תלמיד חכם

ר' יצחק: יש לכל אחד את הזכות.

ר' יואל אשר: כן, זה כתוב, "**כתר תורה מונח**" כאילו מורשה, לכל יהודי יש את הזכות, את הזכות הזו. יש לך זכות לקבל עונה, יש לי זכות להיות תלמיד חכם.

ר' יצחק: האישה לא יכולה, זה מעניין אבל, היא לא יכולה לעכב אפילו, זה קצת חידוש. אוקיי, עוד דבר שאדם רשאי לעשות, כן? כלומר,

דיון: הטעם מדוע תלמוד תורה דוחה את זכות האישה

ר' יואל אשר: למדנו כמה הוא מחויב. כלומר, "**לא יגרע**", למה לא נאמר שזה כמו כל מצווה כנגד לאו, או מה, משהו כזה?

ר' יצחק: עדיין לא למדנו כאן כלום על המצווה. אתה ממשיך לדבר על דברים שאני עדיין לא יודע. בקרוב נראה את הרמב"ם על מצווה,

ר' יואל אשר: נראה. אני לא יודע, צריך לחשוב. לא, אולי יש משהו כזה כמו שאנחנו יודעים שכל אישה באמת רוצה שהבעל ילמד.

ר' יצחק: אני ממשיך לחשוב שיש כאן בנוסף לאו,

ר' יואל אשר: אם הרמב"ם אומר כך בקרוב. כמו שהרמב"ם אומר ב"**לרצונו**", בקרבן,

ר' יצחק: שבאמת כל אישה רוצה שהוא יהיה תלמיד חכם. זה תלוי כמו שאתה אומר.

ר' יואל אשר: אז השאלה:

1. האם דרבנן אומרים, לא מסתכלים עליה – לטובת כלל ישראל, לטובת התורה, כל אחד רשאי להיות תלמיד חכם. זה יכול להיות דבר אחד, שלא מתחשבים באישה.

2. או יכול להיות, כמו שהרמב"ם אומר לגבי "**כופין**", כל יהודי רוצה להיות יהודי טוב, כל אישה יהודייה, אם יהודייה רוצה שהבעל יהיה תלמיד חכם.

ר' יצחק: באמת אגב, שני הדברים הם אותו דבר.

ר' יואל אשר: אין הבדל גדול בין שני הטעמים, הם מגיעים לאותה תוצאה.

ר' יצחק: לוקחים אותה לתמונה או לא. לא לוקחים אותה, לומר שהיא רוצה לא נכנס לתמונה סליחה. זה בדיוק אותו דבר, לומר שעונה חשובה מאוד, אבל חשוב יותר ללמוד.

חידוש: ראיה מרבי עקיבא שעל יותר משלוש שנים צריך רשות

ר' יצחק: אגב, "**שתים ושלש שנים**" זה גם שיעור, לא על עשר שנים. רבי עקיבא הלך לשתים עשרה שנה, זה כבר יותר מההלכה. על זה היא הייתה צריכה להסכים.

ר' יואל אשר: כתוב איפשהו שהיא הייתה צריכה להסכים? כן, הוא אמר "**שלי ושלכם שלה הוא**", כי היא הסכימה.

ר' יצחק: זה בטח שהיא הסכימה.

ר' יואל אשר: בוודאי. לא, אני אומר, כשהוא אמר "**שלי ושלכם שלה הוא**", זה אומר שהיא הסכימה, כדומה, כי אם לא היא הוא

לא היה יכול לעשות זאת. הנה רואים דווקא מכאן שכאילו אם היא לא מרשה הוא לא היה יכול, ממילא מגיע לה קרדיט. אם הוא יכול למנוע אותה, לא מגיע לה כל כך הרבה קרדיט. אוקיי.

הלכה ג': נישואין עם מספר נשים וחשבון העונה

ר' יצחק: "נושא אדם כמה נשים אפילו מאה".

ר' יואל אשר: "**בין בבת אחת בין בזו אחר זו**". כן, וכאן יש לאיש את הזכות – אישה היא איסורא בעיא, יש דבר כזה אשת איש – אבל איש יכול לשאת מספר נשים, "**אפילו מאה**".

ר' יצחק: לגבי חיובו לאשתו, הוא אומר כאן,

ר' יואל אשר: אבל לכאורה יש כאן בעיה, כי אם כל איש מחויב לאשתו במצות עונה, יש כאן בעיה: הוא יכול אמנם לשאת מספר נשים, אבל הוא צריך לתת לכל אחת עונה! אומר הרמב"ם כך: אדם רשאי לשאת מספר נשים, אפילו מאה. בין בבת אחת, כמו שלמדנו אחד אומר "כולכן מקודשות לי", הוא יכול לשאת מאה,

ר' יצחק: ארבעים.

ההבדל בין "בבת אחת" ו"בזו אחר זו"

ר' יצחק: הוא מדבר...

ר' יואל אשר: לגבי חיובו לאשתו. הוא אומר כאן, אבל לכאורה יש כאן בעיה, כי אם אחד לוקח, אם לאחד יש... אם כל איש מחויב לאשתו במצות עונה, יש כאן בעיה: הוא יכול אמנם לשאת מספר נשים, אבל הוא צריך לתת לכל אחת עונה. אומר הרמב"ם כך: אדם רשאי לשאת מספר נשים, "**אפילו מאה**", בין "**בבת אחת**", כמו שלמדנו "**כולכם מקודשות לי**", הוא יכול לשאת מאה, כן.

ר' יצחק: מה ההבדל?

ר' יואל אשר: כמו שבמקום לעשות בקמעונאות הוא עושה בסיטונאות?

ר' יצחק: לא, לא, אני מתכוון שכאן הוא מתכוון, כן, אבל כאן הוא מתכוון לכאורה, שלא תאמר שאם בבת אחת, בטוח שאף אחד לא יכול להתלונן, כי בשעה שהיא התחתנה, באותו זמן אותה התחתנה. אבל זו אחר זו, הוא מתכוון: "חשבתי שאני היחידה, מחר אני מגלה שהוא קידש עוד אחת."

ר' יואל אשר: אז, איך אתה יכול לשאת עוד? "**ואין אשתו יכולה לעכב**" הוא אומר.

ר' יצחק: לא, שאפילו כך הוא רשאי.

ר' יואל אשר: כבר היה לנו פעם את הבבת אחת לגבי שבע ברכות, האם צריך לעשות לכל אחת שבע ברכות. אמת, צריך לעשות. כן, "**בין בזו אחר זו**",

ר' יצחק: "**ואין אשתו**" בקיצור, שם זו הלכה אחרת, לכאורה כאן זה מתכוון לזה.

התנאי של שאר כסות ועונה ומגורים בחצרות נפרדות

ר' יואל אשר: לשאת עוד אישה, "**ואין אשתו יכולה לעכב**", האישה לא יכולה להתלונן. טוב. אבל "**והוא שיהיה**", אבל מצוותו של שאר כסות ועונה היא לכל אחת. "**והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת**", שיתן לכל אחת

ר' יצחק: את השיעורים של שאר כסות ועונה.

ר' יואל אשר: יפה מאוד. אומר הרמב"ם עוד הלכה, אבל תראה עוד הלכה, שהוא יכול לומר לאישה: "אני רוצה לשאת עוד אישה." אבל כמו שלמדנו קודם, שהוא לא יכול לכפות על אשתו להכניס עוד אנשים לדירה. אישה יכולה לומר: "אני לא רוצה את פלוני ופלוני

ר' יצחק: להיכנס לדירה."

ר' יואל אשר: ממילא... אישה שנייה לכל הפחות "**ואינו יכול לכוף אותן לשכון בחצר אחת**", יש לנו כאן אפילו יותר מדירה, אפילו בחצר הוא לא יכול לכפות. אולי גם שם... "**אלא כל אחת ואחת לעצמה**", כלומר, מאוד מעניין, כאן בזו אחר זו מדברים, כן? האישה אומרת: "זה שאני לוקח עוד אישה, אין לך זכות למנוע אותי, אבל התחתנת, נתת לי את המדור, אני לא רוצה עוד נשים." היא יכולה לדרוש איפה לגור ולא ביחד.

ר' יצחק: היא יכולה לגור במקום אחר. כן.

ר' יואל אשר: יפה מאוד. אז בעצם, זה לבדו מנטרל את הזכות האחרת. כן? וברגע, מי שיכול לקנות הרבה חצרות...

ר' יצחק: יש לו הרבה כסף, כן, הוא צריך להיות עשיר. הוא צריך בכל מקרה, ויהי ידו משגת כמספקם. הוא צריך להיות עשיר, ולא שהוא בכלל אינו יכול. אינו יכול אסור לו באמת, כאילו הוא אסור מדין שאר כסות ועונה.

ר' יואל אשר: לא, בחצר אחת זה כבר יותר, זה כמו שהוא צריך להיות בעל משקי בית נוספים, לא פשט שהוא יכול להיות בעל בית ענק וכל אחת

ר' יצחק: תהיה לה חדר. מה שחצר אחת מתכוון.

ר' יואל אשר: זה דבר אחר

ר' יצחק: מה זה בדיוק מתכוון, אבל הנקודה היא שזה מדין שאר כסות ועונה. אדם מחויב לאשתו שיוכל לפרנס אותה. אם לשאת עוד אחת יגרום לכך שהוא לא יוכל לתת לה שאר כסות ועונה, פשט שאר כסות ועונה אומר שהוא לא יכול לשאת עוד אישה, זה הפשט. כן.

חידוש: היתר מאה רבנים בזמננו כנגד דין שאר כסות ועונה

ר' יצחק: ויכול להיות שהיום שאין זה המנהג, בטוח שזה גם כאילו אחד יאמר, אפילו יש לו היתר מאה רבנים – אני רוצה לומר חידוש, בוודאי היתר מאה רבנים כולל כבר גם את זה, אבל יכול להיות שאחד יאמר

ר' יואל אשר: שהיום שאין

ר' יצחק: זה המנהג לשאת שתי נשים, ברור שכל אדם שמתחתן כאילו הוא אומר לאשתו שהיא תהיה היחידה שלו. אז הוא לא יכול לומר: "יש לי היתר, זה מותר", מבין? בדרך כלל כשזה נוגע זה באמת לא נוגע לזה. אני רק רוצה לומר שזה

ר' יואל אשר: זה רק על ענין בעונה, ענין לא,

ר' יצחק: שאר כסות ועונה, כל שלושתם.

ר' יואל אשר: נכון, זה כל שלושתם, אבל אני אומר שוב, מה אתה מנסה לומר?

ר' יצחק: שאני אומר שההלכה שכתוב ש"**נושא אדם כמה נשים**", פשט שבדרך כלל, בזמנים קדומים כשאנשים היו נוהגים לשאת שתי נשים, כשהוא התחתן עם אישה אחת היא הייתה צריכה להבין שהוא רשאי לשאת עוד אחת, אבל עכשיו היא לא מבינה את זה, אז כאילו, יש דבר כזה, אדם יכול לומר שלא רוצה ש

ר' יואל אשר: כי זה עוזר רק על חרם דרבינו גרשום, אבל מלבד זה צריך להיות משהו אחר, מחילה מהאישה שהיא

ר' יצחק: תסכים לאישה נוספת.

ר' יואל אשר: אז ה"**אין אשתו יכולה לעכב**" לא יכול לעזור לזה. אז היתר מאה רבנים יכול להיות עוזר גם על רבינו גרשום, גם על הבעיה, אבל זה קשה,

ר' יצחק: צריך לשאול כשזה נוגע

ר' יואל אשר: מדברים כשיש כבר מורדת, אבל לא רצו לומר המורדת וכדומה, או כשיש בעיה עם כופה אותו

ר' יצחק: ל

ר' יואל אשר: להתגרש.

ר' יצחק: אפילו אחד ימצא היתר מרבינו גרשום, הוא עדיין צריך להיות על לא יגרע.

ר' יואל אשר: אה.

ר' יצחק: יפה מאוד. אם לא הוא עובר על שאר כסות ועונה, לכאורה.

הלכה ד': שיעור העונה במספר נשים והתקנה שלארבע נשים

חלוקת העונה לפי מספר הנשים

ר' יואל אשר: יפה מאוד. אומר הרמב"ם: "**וכמה היא עונתן?**" עכשיו אמרתי שהוא יכול להיות בעל מספר נשים, תחשוב שאם הוא רך וענוג יצטרך, אם הוא נושא מאה נשים, אפילו מאה, יצטרך לעשות מאה פעמים ביום? אומר הרמב"ם: "**לפי מניינן. כיצד?**"

ר' יצחק: כאן זה נעשה מאוד קשה, כי יוצא שכל פעם שהוא מתחתן נעשית פחותה העונה. צריך להבין איך זה יכול להיות.

ר' יואל אשר: אוקיי, יהיה לי איזה מהלך. "**כיצד? פועל שהיו לו שתי נשים**",

ר' יצחק: פועל רגיל זה מי שיש לו... כן, כן, פעמיים בשבוע.

ר' יואל אשר: פעמיים בשבוע. אז מחלקים את העונה הקיימת שיש לו, העונה הקיימת שיש לו מחלקים בין שתי הנשים, כלומר כל אחת קיבלה רק חצי עונה.

ר' יצחק: אז אחת קיבלה,

ר' יואל אשר: זה פלא, חצי עונה,

ר' יצחק: פעם אחת בשבת.

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: זה פלא, כן, כי הרי התחתנו עם פועל, והיא ציפתה פעמיים בשבוע, למעשה היא מפסידה חצי. ובמקרה כזה "**היו לו ארבע נשים נמצאת עונת כל אחת מהן פעם אחת בשתי שבתות**". ובמאה זה פעם אחת בארבע שנים,

ר' יצחק: ווטאבר. "**וכן אם היה מלח**",

ר' יואל אשר: הוא נהג של ספינה, ויש לו ארבע נשים, ומלח הוא רק פעם אחת בשישה חודשים. "**תהיה עונת כל אחת מהן פעם אחת בשתי שנים**", פעם אחת בשנתיים.

ר' יצחק: כן, שישה חודשים מחולק על ארבע יוצא ככה.

החשבון של ארבע נשים ופעם אחת בחודש

ר' יואל אשר: זה חידוש גדול. "**לפיכך צוו חכמים שלא ישא אדם יתר על ארבע נשים**", אמרו חכמים שלא יקח יותר מארבע נשים. "**אף על פי שיש לו ממון הרבה**", אפילו יש לו הרבה כסף, וכל שאר כסות אינו בעיה, אבל עונה היא תמיד בעיה, "**כדי שתגיע להן עונה פעם אחת בחדש**". אדם רגיל, למשל תלמיד חכם או ההמלצה היא פעם אחת בשבוע,

ר' יצחק: כן, גם פועלים, רוב האנשים הם בערך פעם אחת בשבוע. כי למעשה ככה זה נראה, שבת. המינימום. לא, כי רוב האנשים הם פועלים, נכון? רוב האנשים אינם

ר' יואל אשר: גמלים חוץ לעיר. פועלים חוץ לעיר? כי פועלים בעיר זה פעמיים בשבוע.

ר' יצחק: רוב האנשים הם פועלים בעיר, כן.

ר' יואל אשר: נו, פעמיים בשבוע.

ר' יצחק: אה, אוקיי, אני לא יודע. אולי זה... אני לא יודע בדיוק.

ר' יואל אשר: אתה שואל אותי לא לחשוב.

ר' יצחק: זה איזה שיעור,

ר' יואל אשר: או שזה מספר נורמלי.

שיחה: למה מותר להקטין את העונה והסתירה ברמב"ם

ר' יואל אשר: כל ההלכה צריך להבין, כי נניח שהאישה לא יכולה למנוע מהבעל לקחת אישה נוספת, אבל למה היא לא יכולה לומר: "התחתנתי על דעת שאתה פועל, ואני מקבלת את שלי פעם אחת בשבוע, פעמיים בשבוע?"

ר' יצחק: התירוץ הוא,

ר' יואל אשר: יכול להיות שבדין שחכמים נותנים את הזכות לקחת אישה נוספת, טמון גם שאדם הוא רק אדם. למה לא נאמר שהוא צריך לספק יותר עונה?

ר' יצחק: זה לא ברור, צריך עיון קצת. עם הלימוד אפשר לומר, אבל מבחינה מעשית זה נשאר קשה.

ר' יואל אשר: וגם אפילו הלשון קצת: "**והוא שיהיה יכול ליתן כראוי לכל אחת**". הרי נאמר "**כראוי לכל אחת**".

ר' יצחק: "**כראוי לכל אחת**" פירושו לפי מה שזה הולך להיות פחות, כך צריך לפרש.

ר' יואל אשר: אז זה נראה כאן משהו כמו – לא תאהב את זה אבל, אתה רואה אני מגן על עצמי, אני כבר יכול להוציא את השריון – שלאישה לא כואב כל כך שלא להיות עם הבעל, אלא שהבעל מתעלם ממנה או שהבעל לא רוצה להיות איתה. אבל ברגע שהיא מבינה, שבמצבו, הוא עושה בצורה מסודרת, הוא חושב עליה מספיק לעיתים קרובות לפי המצב. זה אומר לא רק שפיזית היא צריכה לקבל... יש לה את הזכות, אלא העניין של תשומת הלב, העניין שהוא לא מתעלם ממנה.

ר' יצחק: איני יודע, לא עונה על הסתירה בין "**יכול ליתן**", ואחר כך אומר דקה אחר כך שזה נעשה פחות.

ר' יואל אשר: פירושו הוא לא... הוא לא שונא אותה עכשיו יותר ממה ששנא אותה לפני שלקח את האישה החדשה, זה רק שמעשית הדברים השתנו.

ר' יצחק: זה לכתחילה שנא לפני שלקח אישה נוספת?

ר' יואל אשר: אני מתכוון, לא, לא, יש לו את הזכות, יש לו את הזכות.

ר' יצחק: מה, אני גבר יחיד? שרק אישה אחת?

ר' יואל אשר: צריך להיות שלוש ארבע. יש לו את הזכות. אז כל עוד הוא לא מתעלם ממנה, אלא היא מבינה מאיפה הוא בא, אוקיי. כן.

"צוו חכמים" מול "עצה טובה" בגמרא

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: "**לפיכך צוו חכמים**".

ר' יצחק: אוקיי, זה העניין. כן. את "**צוו חכמים**" כבר למדת, כן? הוא אומר "**לפיכך**", מכיוון שזה נעשה פחות, כן, זה אומר שמכיוון שזה נעשה פחות, צריך להיות המינימום, אבל הקושיה שלך קשה בגלל זה. "**צוו חכמים**" היא עצה טובה מסוימת של חכמים, כתוב בגמרא שזו עצה טובה, הרמב"ם קורא לזה "**צוו חכמים**", זה מעניין, האם? רואה אני כאן בעמוד.

ר' יואל אשר: ובגמרא כתוב

ר' יצחק: זה באופן עצה טובה? איפה אני?

ר' יואל אשר: רבונו של עולם. צריך באמת להבין, כי כשזו עצה טובה אדם יכול לומר: "יודע מה? אני אתאמץ קצת יותר, לא אעשה עונה פעם אחת בשבוע, אעשה שלוש פעמים בשבוע. מה הבעיה?" אבל ברגע שכתוב "**צוו חכמים**",

ר' יצחק: מבין מה אני אומר? הגמרא אומרת: "**תנו רבנן עצה טובה קמשמע לן**". והרמב"ם קורא לזה "**צוו חכמים**". אבל רואים ש"**צוו חכמים**"

ר' יואל אשר: יכול לומר בתור עצה.

ר' יצחק: לא, כי הגמרא אומרת עצה כי אם לא הוא יצטרך לעשות עונה פעמיים ביום, פעמיים בשבוע.

ר' יואל אשר: כן, זה מה שאני אומר. כשהגמרא אומרת עצה, אדם יכול לומר: "אוקיי, אני שומע את הבעיה שלך, אבל אני אעשה יותר מפעם אחת בשבוע עונה, תהיה אישה נוספת כאן." אתה לא תוכל,

ר' יצחק: זה הרי הדיבור. אין לך כוח, זו טרחה, הלו. כל מצוות עונה מניחה שלבעל אין כוח. אומרים לו: "אתה חייב ללכת לעונה", נכון? זו הרי המציאות. זה אומר, כשיש לו הרבה נשים, זה בטוח יהיה המציאות, נכון? הן ירדפו אותו: "נו, בוא כבר", וכל כך לאה או לאה טובה. אומר: "אוקיי, יודע מה? בואו נעשה סדר נורמלי, כל אחת מגיעה פעם אחת בשבוע, זה עדיין נסבל, אדם נורמלי יכול לסבול את זה. יותר מזה לא תסבול." זה הרעיון.

שיחה: מה השיעור הממוצע של עונה של אדם נורמלי?

ר' יואל אשר: אני לא יודע. נו, נו.

ר' יצחק: אני לא מדבר כאן על בעלי תאווה גדולים, מדברים כאן על אנשים נורמליים. אחד הוא בעל תאווה גדול, הניחא נמי,

ר' יואל אשר: לא מדבר עכשיו. אוקיי, אני רק מתכוון שהגדרת אדם נורמלי. אם מישהו רוצה להיות אדם נורמלי לפי קנה המידה שלך, הוא נעשה.

ר' יצחק: שוב, ארבע נשים יש לאנשים נורמליים,

ר' יואל אשר: נעשה ארבע? נעשה ארבע?

ר' יצחק: אבל הרי כתוב

ר' יואל אשר: פעם אצל אנשים נורמליים. לא, זה פלא. לא, אבל... לא, זה לא נורמלי להיות עם מספר נשים. אני מתכוון, לפחות בדרך שבה גדלתי, אבל... אבל הרי היה לנו פעמיים בשבוע זה מאוד נורמלי, הוא פועלים שבעיר. זה לא מוגזם כמו בכל לילה. פעמיים בשבוע זה מאוד נורמלי. כאן הולכים אפילו מפעמיים בשבוע לפעם אחת בשבוע.

ר' יצחק: עדיין פלא. אני חושב שסטטיסטיקה של אנשים נורמליים, אני לא מדבר על יהודים עם דברים, תראה שהממוצע עושה עונה פעם אחת בשבוע זה די יפה. כך קראתי בסטטיסטיקות, דרך אגב.

ר' יואל אשר: אי אפשר לסמוך על זה. מה זה,

ר' יצחק: דברי קולא לומר לאנשים אחרים כמה מתירים? לא, דברי קולא בספציפיקה, לא דברי קולא. פעם אחת בשבוע זה בערך סדר נורמלי. תבדוק את זה, תראה, רוב האנשים אם הם עושים פעם אחת בשבוע זה כבר טוב.

ר' יואל אשר: לא, תגיד, כשאתה קורא מדיום כזה מתכוונים לוקחים את כל הגילאים ועושים מדיום. יש לזה קשר לפי

ר' יצחק: המצב אחרי החתונה. והגמרא היא גם כאן מדיום לכל הגילאים. אני לא מבין מה אתה אומר.

ר' יואל אשר: זה הכל. לא, הגמרא נותנת מינימום, אוקיי. ושוב, הרבה מאוד אנשים הולכים, יש להם תקופה שהם צעירים מספיק,

אחר כך יש להם תקופה שהם...

ר' יצחק: אבל הגמרא אומרת גם ממוצע.

ר' יואל אשר: אחר כך הוא נעשה מלח.

הקדמה להלכות נדרים בעונה

ר' יואל אשר: שוב, כשאתה קורא שמדיען פירושו לוקחים את כל הגילאים ועושים מדיען, יש לזה קשר עם...

ר' יצחק: לפי המצב של החתונה למדיען לכל הגילאים. אני לא מבין מה אתה אומר.

ר' יואל אשר: הגמרא נותנת מינימום. אוקיי.

ר' יצחק: ושוב, שוב, שוב.

ר' יואל אשר: א...

ר' יצחק: מלח עם פתח ח'? "מלח" זה בגלל מלח, כי הוא הולך בים מלוח? אני לא יודע. אה, אולי זה מלשון מישן? הוא מערבב את המים? אני לא יודע.

אוקיי, בקיצור, עכשיו, מאוד מעניין, כמו שלמדנו אצל שארה וכסותה יש עניין של מדיר – המדיר שהיא לא תאכל, המדיר שהיא לא תלבש – יש גם עניין של מדיר שנוגע לנושא של עונה, ואת זה נלמד עכשיו. כן, נכון?

הלכה ה': המדיר את אשתו בעניני צניעות ומעשה שוטים

המדיר את אשתו שתאמר לאחרים דברי קלון

ר' יואל אשר: אני בקושי יכול לחכות לקרוא ב-PDF: המגיד שיעור מעלה מחשבה שמלח זה בגלל מלח. הרבה דברים הוא לא מעלה. **המדיר את אשתו שתאמר לאחרים מה שאמר לה,**

ר' יצחק: אם מישהו עושה נדר – עכשיו הוא בטוח יביא את זה.

ר' יואל אשר: כבר אמרת. אם מישהו עושה נדר לאשתו, כן, הוא עושה עליה נדר, כמו שלמדנו אתמול, פירושו באיזה אופן אפשר לעשות נדר על האישה, שמה? **שתאמר לאחרים,** היא חייבת כן לומר לאנשים אחרים, **מה שאמר לה,** הסודות שהוא אמר לה, **או מה שאמרה לו מדברי שחוק וקלות ראש שמדבר אדם עם אשתו על עסקי תשמיש.** הדיבורים על תשמיש, שתספר...

ר' יצחק: שתספר את...

ר' יואל אשר: אופן ההתנהגות של שחוק וקלות ראש.

ר' יצחק: הפלירטוט, הפלירטוט. כן. אז,

ר' יואל אשר: זה מה שהרמב"ם אחר כך אומר שהוא צריך לרצות את אשתו לפני כן.

ר' יצחק: ממ, קצת יותר מזה.

ר' יואל אשר: אוקיי, אוקיי. **הרי זה יוציא,** אם הוא מצווה עליה לומר דברים כאלה, הוא מצווה לשתף עם אנשים דברים שבדרך כלל הם מאוד פרטיים, **הרי זה יוציא ויתן כתובה,** יכפו עליו שיתן לה גט, ושיתן כתובה. למה? זה לא דבר שאפשר לדרוש מהאישה. בעל יכול לדרוש מהאישה דברים, אבל הוא לא יכול לדרוש דברים שהם אבסורדיים או שאינם נסבלים.

שאין זו יכולה להעיז פניה, היא לא יכולה להיות בעלת עזות פנים כזו, חוצפה כזו, חוסר עדינות כזה, לספר לאנשים אחרים **דברי קלון,** דברים שזה בושה, שזה קלון לספר לאנשים אחרים. מכיוון שמה שהוא בין איש לאשתו זה קלון,

ר' יצחק: זה בושה לומר לשני.

ר' יואל אשר: זה קלון, בושה. ממילא...

חידוש: המשמעות האמיתית של "בושה" ו"עז פנים"

ר' יצחק: "דברי קלון" פירושו, אני חושב שקלון פירושו בושה ככה, כן? בושה היא... זה אומר, "עז פנים" למשל, זה מעניין: אצלנו יש את הפירוש "עז פנים" פירושו חצוף, אבל כאן רואים שעז פנים לא פירושו חצוף, עז פנים זה ההפך מ"מי שיש לו בושה".

"מי שיש לו בושה" פירושו מה שאנחנו קוראים צניעות, כן? בושה זה לא כל כך מביש; זה שכן של מביש, אבל זה אומר משהו כמו הוא מבין מה מתאים לומר באיזה מקום וכדומה. יש לו... אולי המילה "עדינות", מבין מה אני מתכוון? המילה בושה היא לא כל כך מביש, זו רמה אחרת. ועז פנים זה גם לא חצוף. עז פנים פירושו כמו שאומרים "אין לו בושה", נכון? אין לו... הוא לא מתבייש לדבר בפומבי על עניינים ששייכים לחדר השינה.

ר' יואל אשר: אני חושב עכשיו, זה מאוד מעניין, כתוב שם: **מגיד לאדם מה שיחו – אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם.** זה הקב"ה **השוכן אתם בתוך טומאותם,** הקב"ה עושה עניין של קלון?

ר' יצחק: לא, "מגיד להם" פירושו שאפילו בזה צריך עדיין להתנהג יהודית, לא להתנהג...

ר' יואל אשר: אבל אני מתכוון שזה...

ר' יצחק: כמו קל וחומר שלמדנו אתמול, שלמדנו שהוא לא יכול...

ר' יואל אשר: הוא לא יכול לעשות אותה אישה כזו ששואלת את הכלים, כן?

ר' יצחק: כי יגידו שהיא רעה. כאן כל שכן יגידו שהיא...

ר' יואל אשר: אישה נמוכה.

מתהפכת בשעת תשמיש ומעשה שוטים

ר' יואל אשר: וכן אם הדירה שתהיה מתהפכת בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר, שהיא תהיה מתהפכת בשעת תשמיש. לא, "מתהפכת בשעת תשמיש" פירושו שלא כדרכה, או שהוא מתכוון שהיא תעשה דברים כמו שכתוב שנשים עושות דברים כדי שלא להתעבר?

ר' יצחק: יש שאלה בגמרא. הרמב"ם הבין כך. בגמרא כתוב שני דברים, זאת אומרת, כתוב **ממלאה ומערה לאשפה,** איזה לשון כזה, וזה לא ברור מאה אחוז מה הוא מתכוון.

ר' יואל אשר: השחתת הזרע כזה, או שיש עניין שהיא משחיתה זרע.

ר' יצחק: הרמב"ם מפרש שיש שני דברים. נראה, לא התחלתי לומר את הרמב"ם. הרמב"ם מפרש שיש שני דברים: יש **מתהפכת בשעת תשמיש כדי שלא תתעבר,** שזה נראה שיש לה זכות להיות מסוגלת להביא ילדים. אם בעל כופה על אישה למנוע הריון, איזה סוג של בחינה כזו, כך אני מבין. **או שהדירה,** כן, הדבר הבא דומה לזה, אבל לא כדי שלא תתעבר,

ר' יואל אשר: אלא **שהדירה שתעשה מעשה שוטים,** שתעשה בעניין של עונה מעשה שוטים, שתעשה דברים מאוסים, שתעשה עונה באופן של דברים מאוסים. לא צריך דוגמאות.

ר' יצחק: הרמב"ם אומר "שוטה".

ר' יואל אשר: מעניין.

ר' יצחק: אוקיי, דברים שהם שטות.

ר' יואל אשר: דברי שטות, משוגעויות שיש לו. **הרי זה יוציא ויתן כתובה.**

זכות האישה לילדים כחלק מהעונה

ר' יצחק: נו, אולי הוא מתכוון סתם שזה באמת עניני שטות. אה, הגמרא אומרת, כן, על זה יש שאלה: אישה היא לא מצווה על פריה ורביה, מה איכפת לה שהיא "לא תתעבר"? אומרת הגמרא שהיא רוצה גם ילדים. אישה, באמת, כאילו מדין "שארה כסותה ועונתה" צריך לתת לאישה ילדים, כי היא רוצה שכשהיא תהיה זקנה הילדים יטפלו בה. בקיצור, כך כתוב בגמרא. בגמרא כתוב...

ר' יואל אשר: יש לה זכות לדרוש ילד.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: מעניין. וזה נכנס בגדר "שארה כסותה ועונתה",

ר' יצחק: כי זה חלק ממה שאישה רוצה. אישה רוצה להיות עם ילדים.

ר' יואל אשר: נכון? זו לא מצווה, שיהיה לה ילד שישמח אותה בזקנתה. ממילא, בגלל זה היא יכולה לדרוש ש...

ר' יצחק: העונה תהיה באופן שהיא יכולה להביא ילדים.

שיחה: מה פירוש "מעשה שוטים" וכוח הכפייה דרך נדר

ר' יצחק: אני חושב ש"מעשה שטות" יכול לומר ממש שהיא עושה את עצמה שוטה. הגמרא אומרת: מלא מים, שפוך לאשפה. השאלה היא, זה משל על פריה ורביה, או שזה משל על עניני עונה?

ר' יואל אשר: כאן מדברים על עונה.

ר' יצחק: הרמב"ם לא אומר כלל על קידושין, שבעל לא יכול לעשות נדר...

ר' יואל אשר: שאת חייבת תמיד לעשות מעשי שטות. יכול להיות, אבל כאן נראה שבעונה יש דבר כזה. זה קורה בעונה, מכיוון שאין, כמו שהוא אומר, אין סטנדרטים, עניין כזה של "דבר שבצינעה", יש אנשים שהם נותנים לעצמם לבטא את המשוגעויות שלהם. הוא יכול לבקש ממנה טובה, אבל אם הוא עושה נדר שהיא חייבת לעשות דווקא באופן שטות והיא לא רוצה, זה "יוציא ויתן כתובה" כמו כל פעם.

מאוד מעניין: כשאדם מבקש מאשתו שטויות, או שהוא מבקש שהיא תעשה דברים שזה לא הסטנדרט, זה לא "יוציא ויתן כתובה". אבל כשהוא עושה את זה באופן נדר,

ר' יצחק: זה אומר הוא כופה דברים עליה...

ר' יואל אשר: דווקא, כי זו הדרך היחידה לכפות,

ר' יצחק: דרך נדר, כאן הוא כופה אותה.

ר' יואל אשר: אבל נניח, בעל הוא פיזית, הוא כופה את אשתו, כמו שהרמב"ם אומר "המענה את אשתו". זה איסור, אבל "יוציא ויתן כתובה"? זה מקרה אחר.

ר' יצחק: זה דבר אחר. אנחנו לא עושים היום כל כך הרבה נדרים. ספרו פעם, וזה היה...

ר' יואל אשר: זו הייתה האלימות שאנשים השתמשו בה, או לפחות בגמרא.

ר' יצחק: כי מנדרים כולם פחדו.

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: נדר הוא... כן, אני חושב שזה היה רק ככה...

ר' יצחק: בין התלמידי...

ר' יואל אשר: חכמים והנרדים.

ר' יצחק: איך כופים על מישהו? על ידי עשיית נדר חזק, הבריון, לא בידיו. זה היה מקובל שעושים דברים כאלה.

ר' יואל אשר: כן, אבל נדרים היו חלק מהחיים. אנחנו לא מתנהגים כך היום. אולי דווקא דבר טוב שהפסקנו לעשות שטויות כאלה.

ר' יצחק: אבל בכל אופן, אומר הרמב"ם כך, מה קורה עם הלכה כזו? אבל יכול גם להיות שזה קורה עדיין איפה שהיא יכולה לומר: אין לך זכות לעשות "דברים המבזים אותי", משהו כזה, מבין?

ר' יואל אשר: עם נדר. ווטאבר, באופן שזה הולך, כן. רגע, אומר הרמב"ם כך... אוקיי, אחר כך, סתם ככה,

ר' יצחק: עוד דבר, הוא אוסר אותה.

ר' יואל אשר: יכול גם להיות פשט, יכול להיות שמדיר הוא תמיד יותר דבר ארוך טווח. אדם עושה לפעמים שטות, אוקיי, יש לו תקופה קשה, היא תבוא לרב לומר, תן לו לעבור את זה, הוא עובר תקופה קשה, שלח אותו לחופשה לשבוע. "המדיר את אשתו" זה כבר... כאן הולכים להטיל חיוב חדש, שלכאורה גם אפשר לומר לא לשלושים יום, אלא מדיר את אשתו לטווח ארוך. אני מאמין שכל הדברים האלה, שעושים לזמן קצר, אולי לא יהיו יוציא ויתן כתובה.

הלכה ו': המדיר את אשתו מתשמיש המיטה

השיעור של "שבת אחת"

ר' יצחק: אוקיי, זה כך. מה אם הוא מדיר לגמרי?

ר' יואל אשר: המדיר את אשתו מתשמיש המיטה, הוא עושה נדר שהיא לא תוכל לקיים עמו תשמיש המיטה, זה הולך נגד מצוות עונה. אז כמה זמן נותנים לו להתאושש מהשטות שלו? **שבת אחת ממתינין לו,**

ר' יצחק: פעם אחת בשבוע.

ר' יואל אשר: ראיתי בנדרים שלמדנו, שיש שיעורים, נכון, כמה זמן נותנים... גם אתמול למדנו כמה זמן נותנים לאדם ל... שם נתנו יותר זמן, חודש שלם לפחות. אבל רואים כאן פשט מעניין מאוד, ששטויות, לשבוע זמן, לאדם יש לפעמים זכות פעם בזמן להיות משוגע לשבוע.

ר' יצחק: נותנים לו שבוע אחד. לא זכות, אבל אי אפשר לבוא ולהגיד לתת גט כל כך מהר. מדברים הרי... לא, למה? הוא צריך להירגע.

ר' יואל אשר: שבת אחת ממתינין לו. יכול להיות שהגדר של שבת אחת הוא כי שבת אחת הוא משמיט פעם אחת. בדרך כלל הוא עושה פעם בשבוע, כאן הוא משמיט את הפעם האחת. נותנים לו להשמיט פעם אחת. **יתר על כן,** אם הוא רוצה יותר מזה, **יוציא ויתן כתובה,** יכפו אותו לתת גט ולתת כתובה, **או יפר נדרו,** אם הוא מפר...

הערה על לשון הרמב"ם "או יפר נדרו"

ר' יצחק: סתם נאמר, בדיוק כמו כל הדברים עד עכשיו. כן.

ר' יואל אשר: מה דיברנו קודם?

ר' יצחק: "יפר" זה לשון מעניין. "יפר"? צריך להיות "יתיר נדרו". אני מתכוון זה אומר מתיר. לא,

ר' יואל אשר: זה מדבר שהבעל עשה.

ר' יצחק: אה, להתיר את הנדר שלו עצמו? הבעל עשה, הדיר אותה; הוא לא יכול לבטל את הנדר שלו עצמו, הוא צריך ללכת לרב לעשות היתר נדרים. לשון מוזר,

ר' יואל אשר: יפר נדרו. אוקיי, מעניין.

ר' יצחק: כן, לא כתוב כאן ברור.

הדין של המלח: החילוק בין אונס לצער מנדר

ר' יואל אשר: אוקיי, אומר הרמב"ם: **ואפילו היה מלח שעונתו לששה חדשים,**

ר' יצחק: איי, האדם אומר: למה אתה מחכה לי רק שבוע, יש לי בכל מקרה עונה רק בשישה חודשים?

ר' יואל אשר: כן, אבל מה שאתה לא יכול לעשות כי אתה לא נמצא, לא כואב לי. אבל מה שאתה לא רוצה לעשות כי אתה רשע, זה כואב לי. זה אומר הרמב"ם: **ואפילו היה מלח שעונתו לששה חדשים, שכיון שנדר** – מאחר שהוא עשה נדר, והסיבה שהוא לא יהיה איתה היא לא בגלל שהוא בים, אלא בגלל הנדר, או לפחות כך היא תחשוב.

ר' יצחק: הוא שולח לה הודעה מהים?

ר' יואל אשר: לפני שהוא יוצא! הוא עשה עונה והוא יוצא למסע: אני לא אחזור הביתה אחרי שישה חודשים...

ר' יצחק: בית הדין רץ אחריו על הים? מוזר, לך תן גט. **שכיון שנדר הרי ציערה ונתייאשה,**

ר' יואל אשר: הוא ציער אותה והיא התייאשה.

ר' יצחק: "הנאת תשמישי אסור עליך לעולם ועד". היא הרי מתייאשת, אפילו כשהוא יחזור הוא לא יעשה.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, מוסיף הרמב"ם.

ר' יצחק: עכשיו סוף סוף הרמב"ם גילה איך הנדר הולך לפעול.

ר' יואל אשר: הוא אבל גם אמר קצת שהאיסור של ביטול עונה הוא...

ר' יצחק: קשור לצער האישה. לגבי זה, בקרוב נראה מאוחר יותר, לגבי סעיף ז' נגיע...

איך מדירים (שבועה ונדר על תשמיש)

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: **וכיצד מדירה?** אומר הרמב"ם, כשמדברים כאן כל הזמן על מדיר, איך עושים את הנדר? זה לא כל כך פשוט, כי הרבה דיבורים סתם לא יעבדו, זה לא יהיה נדר.

שבועה לשוא בגלל שעבוד

ר' יצחק: אומר הרמב"ם:

ר' יואל אשר: "ואם נשבע נשבע לשוא", למה? **"מפני שהוא משועבד לה"**, הוא משועבד לה.

ר' יצחק: זאת אומרת, אדם לא יכול לעשות נדר על דברים של אחר, זו לכאורה הסברא. דבר של אחר אי אפשר לאסור, והתשמיש של האיש שייך לה, יש לו הרי חיוב.

ר' יואל אשר: הוא נמצא ברשותה.

ר' יצחק: אז זה לא שלו שהוא יאסור אותו עליה.

ר' יואל אשר: זה מעניין. כל פעם שהוא עושה זאת הוא כאילו משלם את חובתו. יש לו משכנתא.

ר' יצחק: זה שייך לה. מעניין.

החילוק בין שבועה לנדר על הנאתו

ר' יואל אשר: כן. רגע, אבל אז איך יכול להיות נדר? **"אמר לה הנאת תשמישך אסורה עלי"**, זו לא שבועה, אלא זה נדר. **"ואסור לשמש"**. אז אסור לשמש, למה? אם הוא אומר "תשמישי" –

ר' יצחק: הוא אומר ישירות על הדבר שהוא...

ר' יואל אשר: הוא אוסר את התשמיש. התשמיש נעשה אסור, לא הוא נעשה אסור לעשות תשמיש. נדר הוא הרי תמיד על החפצא.

ר' יצחק: נכון. או שבועה בוודאי. אבל אם הוא עושה נדר, הוא אומר **"הנאת תשמישך אסורה עלי"**, להיפך, הוא אוסר את עצמו, נכון?

ר' יואל אשר: לא הוא אוסר עליה.

ר' יצחק: ההנאה שיש לי מ...

ר' יואל אשר: הוא אוסר על עצמו את ההנאה ממנה, ההנאה מלעשות איתה תשמיש, **"הרי זה נדר"**, האם עובד הנדר, כלומר הנדר חל.

ר' יצחק: זאת אומרת כי היא שייכת... אין לו... הוא עושה על הנאתו את האיסור, לא על הנאתה. נכון.

למה חיוב עונה לא מבטל את הנדר

ר' יואל אשר: ואז, **"ואסור לשמש"**. למה? למה לא נאמר שהוא הרי מחויב? כי למעשה הנדר חל.

ר' יצחק: קודם כל נכון, יש כלל שנדר חל אפילו על מצווה, על נדר אין את ההלכה של **"מושבע ועומד מהר סיני"**, כי כמו שהרמב"ם מסביר בהלכות נדרים, שאדם אומר "נודר הנאת מצה עלי", גם אסור לו לאכול מצה, כלומר הוא צריך להתיר את נדרו, נותנים לו מלקות וכו', אבל הנדר עובד. וממילא כאן נאמר שיקיים תשמיש? לא, אי אפשר. **"אין מאכילין את האדם דבר האסור לו"**, זה הרי אסור. ממילא הוא חייב לתת גט או להתיר את נדרו.

ר' יואל אשר: זה מאוד דומה למה שהיה קודם. אם תנאי, אם היא אומרת: "על מנת שתבוא על אביך", אי אפשר לכפות את האב לעשות איסור. מה שאין כן אם היא אומרת בתנאי, שם הרמב"ם אמר...

ר' יצחק: אוקיי. וכאן זה עובד יותר, אני מתכוון זה דין בהלכות נדרים יותר כמו. כלומר, יש דבר כזה –

ר' יואל אשר: אדם יכול לעקוף את המערכת.

ר' יצחק: לא יכול להיות **"נשבע על מה שכתוב בתורה"**, ואני הולך לעשות נדר. נדר אפשר לעשות, למה? כי הוא לא עושה את הנדר על הדבר. אם הוא עושה, כאן הוא לא יכול, על הדבר ששייך כבר לה הוא לא יכול, כי זה לא שלו. אבל זו הנאה שהיא שלו –

ר' יואל אשר: אף על פי שזה חיוב.

ר' יצחק: יש לו חיוב לעשות את ההנאה כביכול. דרך אגב, כאן רואים שהוא לא יכול לומר אני אעשה תשמיש בלי הנאה, נכון? זה לא דבר כזה. הנאה לא אומרת תענוג, זה אומר כמו השימוש. הוא לא יכול, מה ששייך לו הוא יכול לאסור, ועכשיו כביכול החיוב הוא דבר צדדי. ואי אפשר, איך יכפו אותו? אי אפשר, לא כופים אדם לעשות עבירה. אז זה נשאר תקוע, ממילא הוא יוציא.

הלכה ז': איסור הלאו של מניעת עונה ודין חולה

למה הלאו מוזכר רק בעונה?

ר' יואל אשר: "אסור לאדם למנוע אשתו עונתה".

ר' יצחק: כאן יוצא דבר מעניין.

ר' יואל אשר: כאן הוא הולך לדבר על המצווה.

ר' יצחק: כן. למה הוא לא אמר זאת קודם? בפשטות, גם **"שארה לא יגרע"**, למה רק על עונה יש איסור? מה הוא הזכיר כאן?

ר' יואל אשר: אה, שאלה טובה. יכלו לומר על שארה וכסותה גם כן, שאם מישהו סתם מונע כדי לצערה.

ר' יצחק: אולי לא, נו, אני לא יודע. בוא נראה. אה, הוא אומר שבספר המצוות כתוב שאכן כן. יכול להיות. אולי זה יותר נפוץ.

ר' יואל אשר: אני לא יודע. יכול גם להיות אחרת, כי למדנו הרי גם ששארה כסותה תוכל לעזור מחילה, שהוא אז לא עובר כאן על **"לא יגרע"**.

ר' יצחק: תנאי, זה תנאי. מחילה עוזרת על עונה, הוא יכול להתנות. אוקיי.

ר' יואל אשר: אז מה זה קשור? בוא לא נעשה את זה. אז הלשון שזה חלש יותר כביכול כי זה הרי תלוי באנשים, מה שאין כן...

ר' יצחק: כמו שם ממון, אוקיי.

ר' יואל אשר: אבל למה? לא, בגלל זה הוא אומר זאת כאן, כי כאן יש איסור חזק יותר.

ר' יצחק: כן. זה נשאר תמיד.

התנאי של "כדי לצערה"

ר' יואל אשר: אוקיי. **"אסור לאדם למנוע אשתו עונתה"**. בעל לא רשאי למנוע מהאישה את הזכות שיש לה, לפי כל השיעורים של עונות שדיברנו כאן. **"ואם מנע"**, אם הוא רק מנע, **"כדי לצערה"**, כאן הרמב"ם מוסיף מילים חשובות מאוד, כלומר, אם המניעה היא בגלל סיבות אחרות, כמו שלמדנו שהוא עובד רחוק וכן הלאה, אפילו אין לו זכות, או אולי סיבות אחרות, אבל כשהסיבה היא כדי לצערה, לקחת ממנה את הזכות שיש לה, מעניין. לא –

ר' יצחק: כדי לצערה זה יותר מלקחת את הזכות, זה כביכול הוא כועס עליה, הוא רוצה שיהיה לה שבוע רע, אני יודע מה כאן... כן.

ר' יואל אשר: "עבר בלא תעשה", כתוב ברמב"ם שכאשר הוא עושה ש...

ר' יצחק: זה ממש לצערה? אבל זה הרי בוודאי מסיק לצערה, לצערה אומר שהוא רב איתה, משהו כזה, הוא רוצה לפגוע בה. נכון.

ר' יואל אשר: לא בגלל שאין לו כוח, אלא יש לו כאן כוח ויש לו חשק, אבל הוא לא רוצה לעשות זאת כי יש לו את ה...

ר' יצחק: וגם לאפוקי כך אפשר לדון על זה, אפילו אופנים שאין לו זכות, כן, הוא אומר **"אסור לעשות עצמו מלח"**, אני יודע מה, אבל אם הוא כן עשה זאת, האם הוא עבר על דיני חושן משפט –

ר' יואל אשר: אבל לא על הלאו. מאוחר יותר נראה גם מה, זה מאוד מסובך מתי הוא אומר מתי לצערה ומתי ממש הוא לא יכול, אוקיי.

ר' יצחק: נראה מאוחר יותר.

חולה או תשש כוחו: שישה חודשי המתנה

ר' יואל אשר: "שנאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע". אומר הרמב"ם, אבל **"ואם חלה או תשש כחו"**, אבל אם הסיבה שהוא

לא עושה זאת היא בגלל שזה תלוי בכוחו ובבריאותו במלאכתו, שלמדנו קודם –

ר' יצחק: **"ואינו יכול לבעול"**,

ר' יואל אשר: הוא לא יכול, אז **"ימתין ששה חדשים"**, שימתין שישה חודשים **"שמא יבריא"**. רואים כאן שוב ששישה חודשים הוא המינימום.

ר' יצחק: המקסימום. כלומר, המינימום, ווטאבר יו קול איט.

ר' יואל אשר: העונה הגדולה ביותר שיכולה להיות.

ר' יצחק: זה לפחות שישה חודשים חייב להיות.

ר' יואל אשר: נכון. **"שאין לך עונה גדולה מזו"**, זה ה... פחות מזה אף אחד לא יכול לעשות.

ר' יצחק: **"ואחר כך"**,

ר' יואל אשר: אחר כך זה כך: הוא לא עושה זאת לצערה, הוא עושה זאת כי אין לו כוח, אז **"או יטול ממנה רשות"**, או שהוא צריך לקחת ממנה רשות, ואם היא מוחלת אז הוא יכול להישאר איתה הלאה, ונראה אז שהוא לא עובר אז על **"לא יגרע"**. היא מוחלת. כלומר רק כמו אונס, כמו מי שעושה עבירה באונס.

ר' יצחק: כן, יש לו רשות.

ר' יואל אשר: אני לא מבין. אוקיי, כן, רשות אומר שזה לא מצער, זה לא לצערה. **"או יוציא ויתן כתובה"**,

ר' יצחק: זה אומר שהיא הכי טובה להישאר נשואה אפילו כך.

ר' יואל אשר: אם היא לא רוצה לתת רשות הוא צריך להיות **"יוציא ויתן כתובה"**.

ר' יצחק: כאן רואים מה שאמרנו קודם, שעונה היא כמו תנאי, אמנם כמו בשארה וכסותה היה דבר דומה כמו שאומרים, אבל הוא לא יכול, אפילו זו לא אשמתו, הוא לא עשה שום דבר רע, אבל הוא לא יכול, הוא לא יכול, אבל אז נותנים לו –

ר' יואל אשר: שישה חודשים שלמים לחכות.

ר' יצחק: כן, סו אוף קורס לא. זה מאוד טוב.

הלכה ח': דיני מורדת והטענה של "מאסתיהו"

מהות חיוב האישה וההגדרה של מורדת

ר' יצחק: עכשיו הולכים ללמוד, מאחר שיש ענין של עונה, הולכים ללמוד לאחור מה אם היא לא רוצה.

ר' יואל אשר: מה אם היא לא רוצה?

ר' יצחק: היא לא עוברת על לאו.

ר' יואל אשר: אבל מה העבירה שלה?

ר' יצחק: מה הדבר שלה?

ר' יואל אשר: זה יותר גרוע עם זה.

ר' יצחק: כלומר, זה איפשהו אותו דבר.

ר' יואל אשר: הפגם שלו הוא, הוא לא עושה את חובתו.

ר' יצחק: הפגם שלה הוא שהיא מורדת.

ר' יואל אשר: שהיא מורדת נגד, הוא קנה אותה, היא הולכת נגד, ווטאבר, היא מורדת.

ר' יצחק: יש לה גם כאן חיוב.

ר' יואל אשר: זה כל כך חיוב ברור, שלא צריך על זה אפילו פסוק, משהו כזה. כן, אבל זה גם מעניין, כי מורדת הוא ענין של מרידה כמו מורד במלכות, מרידה בסמכות. האם יש משהו סמכות מסוימת, שלבעל יש זכות והיא צריכה תמיד להיות זמינה?

ר' יצחק: כלומר, זה הרי לא אותו דבר החיוב של הבעל והחיוב של האישה. **"היא הנקראת מורדת"**. ומה קורה אבל כשאישה מונעת בעלה מתשמיש המיטה? זה כך: **"האשה שמנעה"**, קודם אומר הרמב"ם כמו מילה, שתדע, שכתוב בגמרא מורדת, זה אומר זאת, כי אז על זה יש שאלה. היו שאמרו מורדת אומר מורדת ממזונות וכולי, ממעשה ידיה. אומר הרמב"ם, מורדת שאני מדבר, כלומר מונעת בעלה מתשמיש המיטה –

ר' יואל אשר: כן? **"היא הנקראת מורדת"**. זה אומר, היא עושה מרידה בזה –

ר' יצחק: בבעל.

הטענה של "מאסתיהו" וכפיית הגט לשעתו

ר' יואל אשר: כן? ומה עושים כשאישה עושה זאת, כשאישה מונעת בעלה מתשמיש המיטה? **"ושואלין אותה מפני מה מרדה"**. שואלים אותה, למה עשית את מעשה המרידה?

ר' יצחק: אהה.

ר' יואל אשר: יש כאן חילוק גדול: **"אם אמרה"**, אם היא אומרת שהסיבה שאני עושה זאת היא כי אין לי ברירה, היא כמו מוכרחת, **"מאסתיהו"**, נמאסתי, **"ואיני יכולה להבעל לו מדעתי"**. דעתי אומר מרצוני, אני לא יכולה להביא את עצמי לעשות זאת. כן? אהה. אז היא נעשית, אז לא רואים אותה כמורדת, סתם כך, לא לא –

ר' יצחק: אומר הרמב"ם מורדת, היא הרי כן מורדת.

ר' יואל אשר: אבל אז מה? אז **"כופין אותו להוציא לשעתו"**.

ר' יצחק: כופים אותו לתת לה גט. מה זה אומר לשעתו? לשעתו אומר מיד. הוא לא מקבל הזדמנויות, אין הזדמנויות. הזדמנויות זה כשהיא רבה איתו, נותנים לה הזדמנויות אולי לעשות שלום. אבל היא אומרת שהיא לא רוצה, אין בעיה, לך הביתה.

ר' יואל אשר: לחיים ולשלום, זה לא שייך השידוך הזה כמו.

שקלא וטריא: הגדר של "מאסתיהו" ו"לפי שאינה בשביה"

ר' יצחק: אומר הרמב"ם:

ר' יואל אשר: **"לפי שאינה בשביה"**, את זה למדתי אתמול כבר, הבעל לא יכול לכלוא את אשתו בכלא, **"שתבעל לשנוי לה"**. האישה אינה בשביה, שתהיה מוכרחת להיאנס למי ששונאת. אינה אוהבת, אין לה... היתה רוצה –

ר' יצחק: אבל היא מרגישה מיאוס. לא, אני לא מסכים. אני רוצה לומר בבירור. "מאוס עלי" לא אומר שהיא כפויה. החילוק בין מיאוס למורדת בוודאי אינו ברמב"ם, אלא אם כן יש לה תירוץ, תירוץ טוב אובייקטיבי. אין לה שום דבר אובייקטיבי. היא לא רוצה, היא לא אוהבת אותו.

ר' יואל אשר: לא, אבל היא לא רוצה, היא לא רוצה אותו כבעל. שונה ממה שיבוא אחר כך –

ר' יצחק: הוא בעל טוב.

ר' יואל אשר: אבל היא צריכה לתקן אותו שיהיה דרמה. כאן אין שום דרמה, אומר הוא.

ר' יצחק: נכון, אני אומר שאנשים חושבים ש"מאוס עלי" אומר שנבוכה היא תקועה. היא לא תקועה. היא לא רוצה, זהו. לא כופים אותה, לא נותנים לה כתובה, לא נותנים לה כלום, כי זו אשמתה, היא אמרה שאינה רוצה.

ר' יואל אשר: אי אפשר לכפות נישואין.

ר' יצחק: לא כופים אותה להינשא, להישאר נשואה. אבל הקנין של אישה –

ר' יואל אשר: שונה מכל שאר הקניינים, כי זה היחיד שהיא גם המקנה, היא מקנה את עצמה, והיא הקנין. שונה מפח אשפה שאינו לעולם, כלומר כלים אינם לעולם מורדים, אבל הם שייכים לו.

ר' יצחק: אני לא יודע אפילו אם זו עוולה. החילוק בין מיאוס, מאסתיהו למורדת הוא רק שהיא כלל לא רוצה, ולא כופים אישה להישאר כשהיא כלל לא רוצה. היא כלל לא רוצה, יכולה ללכת. לא שאפשר, כופים אותו, כי המשמעות היא שאי אפשר, אומרים לבעל, מה רוצים לעשות? היא לא רוצה –

ר' יואל אשר: חייב לתת לה גט.

ר' יצחק: חייב לתת לה גט? אבל הוא לא צריך לשלם על כך כלום. **"כופין אותו להוציא"**, אומר הרמב"ם, **"ותצא בלא כתובה כלל"**.

ר' יואל אשר: אז טכנית כאן יש לנו עכשיו בפעם הראשונה שהאישה היא זו שיכולה לקבל... יש דרך איך אישה יכולה לקבל גט, על ידי שתאמר:

המשך הלכה ח': דין מורדת ד"מאוס עלי" – כפיה לגט ואיבוד הכתובה

כוחה של האישה לקבל גט והסברא של איבוד הכתובה

ר' יצחק: היא כלל לא רוצה, יכולה ללכת. לא שאפשר, כופים אותו. אומרים לבעל: מה לעשות? היא לא רוצה.

ר' יואל אשר: חייב לתת לה גט. חייב לתת לה גט?

ר' יצחק: אבל לא צריך לשלם כלום על כך. **כופין אותו להוציא**, אומר הרמב"ם,

ר' יואל אשר: ותצא בלא כתובה כלל. אז טכנית, כאן רגע זו הפעם הראשונה שהאישה היא זו שיכולה לקבל... יש דרך איך אישה יכולה לקבל גט, על ידי שתאמר **מאסתיהו**. כן? עדיין לא למדנו כלל גט, בסדר. אבל מה כן? מה היא מפסידה כן? כתובה. כתובה היא משהו שכותב הבעל.

ר' יצחק: זה משהו ש... כלומר שהיא מקבלת רק בגלל שבית הדין כופה את הבעל, נכון,

ר' יואל אשר: היא לא מקבלת ישירות? נכון, נכון. יש לה זכות לתבוע את הגט, ובית הדין יכפה אותו. אבל מה אז? היא תפסיד את הכתובה, כי הכתובה היא משהו שהבעל נותן **כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה**, וכאן היא זו שלא נעים לה, היא יוצאת **בלא כתובה**.

בלאיותיה הקיימין והחזרת מתנות הבעל

אבל מה כן? **ותיטול בלאיותיה הקיימין**. הוא לא יכול להוציא ממנה את הבגדים, הבגדים המשומשים. כלומר, פעם למדנו שנה שקונים בגדים. הוא לא צריך לקנות לה עכשיו בגדים חדשים, אבל מה שיש לה, נשאר לה. [[#2]] **בין מנכסים שהכניסה לבעלה ונתחייב באחריותן**, בסדר,

ר' יצחק: בלאיותיה פירושו הדברים שלה עצמה, זה...

ר' יואל אשר: בלאיותיה לא דווקא מבגדים, **בלאיותיה** פירושו דברים משומשים. מאיזה סוג דברים? כלומר דברים משומשים?

ר' יצחק: דברים שהיא הביאה.

ר' יואל אשר: נכון. **בלאיותיה**, הבלאות של הנדוניא שלה שהכניסה. כאן הוא אומר איזה סוג נדוניא: בין מה שקוראים נכסי מלוג, ובין מה שקוראים נכסי צאן ברזל. **בין מנכסים שהכניסה לבעלה**, והבעל נעשה **נתחייב באחריותן**, וזה נקרא נכסי צאן ברזל, **בין מנכסים** שהבעל אוכל רק את הפירות, **ולא נתחייב באחריותן**, שנקרא נכסי מלוג. זה... כלומר,

ר' יצחק: מה שהיא הביאה, יכולה ללכת הביתה איתו.

ר' יואל אשר: אבל מהבעל היא לא לוקחת כלום: **ואינה נוטלת משל בעלה כלום, ואפילו מנעל שברגלה ומטפחת שבראשה** שהוא קנה לה,

ר' יצחק: שלקחן לה, זה... כלומר חובתו מן הדין שאר וכסות,

ר' יואל אשר: נכון, שצריך לקנות בכל יום טוב, מה עוד? **פושטת ונותנת**. היא חולצת, היא מחזירה לו, כן. **וכן כל שנתן לה מתנה מחזרת אותו**, מחזירה לו, **שלא נתן לה על מנת שתיטול ותצא**.

ר' יצחק: אה, טוב.

ר' יואל אשר: צריך לדעת... מה שצריך לדעת הוא, כמה שנים, כלומר, אם למשל עשר שנים היא היתה אישה טובה, הוא יכול עכשיו לקחת את הנעליים שלה?

ר' יצחק: כן, היא החזיקה בהם, היא החזיקה בהם עד עכשיו, אבל הוא לא נתן אותם במתנה שתחזיק בהם בתור גרושה, שהיא עצמה רצתה.

ר' יואל אשר: בסדר, כן. היא החזיקה עד עכשיו, אין בעיה.

היסוד של "ואיני יכולה" והמבוכה בזמנינו

אז, בסדר, כבר, זה הכל, זה הכל כשהיא אומרת **מאסתיהו** והיא לא יכולה. **ואיני יכולה** לדעתי הוא המילה החשובה יותר מ**מאסתיהו**. הרמב"ם הכניס את המילה **ואיני יכולה**.

ר' יצחק: כי אמרתי, המילה כאן אינה שהיא אנוסה, היא אנוסה ברצון, זה לא עושה שום הבדל. העניין הוא, היא לא מחזיקה מעמד. כן, יום טוב.

ר' יואל אשר: אין עם מי לדבר. תהיה ריאליסטי, כן? **ואם מרדה**, הנה הדברים הם ממש מציאות, שזה הגיוני מאוד. **ואם**, אבל היא לא אומרת **מאסתיהו** ואני לא יכולה. אלא מה? **מרדה מתחת בעלה כדי לצערו**. וכדי לצער אותו. אני סבור שבזמן

ר' יצחק: הזה שכתובה לא משמעותית לכלום, צריך גם לומר שהיא לא יכולה לקבל את הילדים. אבל זו שיטתי, כבר. **ואם מרדה**, כי בשביל זה צריך להבין, יכול להיות אדם, היום, אני רשאי לומר זאת, היום יש מבוכה שלמה, כי הפוסקים לא כולם מסכימים עם הרמב"ם. זו שיטת הרמב"ם והגאונים שרואים מיד, שמאוס עלי **כופין אותו להוציא**, יש על כך מחלוקת, וכו' וכו'. אבל בכל מקרה, כמו שאתה אומר, ההיגיון כאן הגיוני.

אבל בכל זאת, אפילו לפי הרמב"ם שכשהיא אומרת **מאסתיהו** מקבלת היא גט, לא מקבלת היא כלום על כך. כל הכתובה היא מה שהאישה מסתמכת עליו, היא מקבלת כשנותנים לה, כמו שאתה אומר **כדי שלא תהא קלה בעיניו**, היא מפסידה, היא מפסידה הרבה מאוד. היא מפסידה אפילו מה שהיה לה עד עכשיו. היא מחזירה, היא חולצת גם, היא חולצת את, מה שזה לא יהיה, המעיל שלה. **מטפחת שבראשה. מטפחת שבראשה.**

ובזמנינו, אלה שאומרים עם השיטה, אומרים: כן, מקבלת היא, אפשר לכפות אותו לגט, אבל היא לוקחת גם את הדברים שלו, והוא ישלם לה עוד על כך, מזונות, כי כתוב שהבעל חייב במזונות, והוא משלם לה. אגב דרך, כל העניין שאומרים מזונות לילדים הוא שקר. לא נותנים זאת לילדים, נותנים זאת לאישה.

ר' יואל אשר: בסדר, כי היא זו שמטפלת בהם יום יום.

ר' יצחק: כן, כן, אז בקיצור נותנים לה, היא לא צריכה לקנות מזונות בזה, אתה יודע? היה פעם אדם שקרא לאשתו לבית דין, הוא אומר שהיא לא קונה מספיק לילדים, הוא לוקח בחזרה את המזונות? לא, זה הולך ישר לחשבון הבנק שלה, מה שראוי, מזונות מקוריים לילדים פירושו שהוא צריך

ר' יואל אשר: ללכת לקניות עבורם.

ר' יצחק: בסדר, צריך, אין שאלה, תקשיב, אני רק אומר שהמציאות היא שהיום כשמשתמשים בהלכה, משתמשים בה, שהוא צריך עוד לשלם גם. אז למה העולם היה צריך לעשות תקנה שהיא צריכה להפסיד משהו על כך? לא יכול להיות שאני יכול לתבוע, וזו בעייתי, נניח עם הרמב"ם ש**כופין אותו להוציא**, אבל לא יכול להיות שהוא צריך אחר כך לשלם.

ר' יואל אשר: אין בזה היגיון.

הלכה ט': מורדת כדי לצערו – התראה והכרזה

החילוק בין "מאסתיהו" ל"כדי לצערו"

[[#3]] אומר הרמב"ם הלאה: **"ואם מרדה מתחת בעלה כדי לצערו"**,

ר' יצחק: אה,

ר' יואל אשר: אם זה לא המקרה של **מאסתיהו**, אלא היא עושה זאת **כדי לצערו**, **"ואמרה"** עוד יותר. היא עושה דרמה. כן, **"ואמרה הריני מצערת אותו בכך מפני שעשה לי כך וכך"**, שונה מאוד מ**מאסתיהו**. **מאסתיהו** פירושו: אני לא יכולה אותו, היא התרחקה ממנו. כאן היא לא מתרחקת ממנו, יש קשר אבל היא נעלבת,

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: שם יש אהבה, יש גם דרמה. יש שנאה, יש כדומה. **כי עזה כמות אהבה, קשה כשאול קנאה. "או מפני שקיללני או מפני שעשה עמי מריבה"**, אני רוצה לתקן אותו. פשוט שהמרידה עצמה היא חלק מיחסים, אם היינו אומרים כך. המרידה שם היא מחוץ ליחסים, היא יוצאת מהיחסים. כאן זה חלק מהיחסים, יש לה יחסים מסובכים, ואומרים: הולכים לתקן אותו. עשית לי כך, אני אעשה לך כך.

ההתראה הראשונה מבית הדין

"וכיוצא בדברים אלו", אז כך: **"שולחין לה מבית דין"**, והוא קורא לה לבית דין, היא אומרת זאת בפני בית דין, כן, **"שולחין לה מבית דין ואומרין לה"**, מעניין הלשון **שולחין לה**, כי לכאורה כאן **ואמרה** היא, היא אומרת זאת בפני בית דין. יכול להיות שהיא אומרת זאת לבעל, הבעל בא לומר בפני בית דין שכך היא אמרה. **"שולחין לה מבית דין ואומרין לה"** הם אומרים כך: **"הוי יודעת"** תדעי **"שאם את עומדת במרדך"**, שאם את נשארת עם המרד המטופש שלך, **"אפילו כתובתיך מאה מנה"**, אפילו אם הכתובה שלך מאה מנה, **"הפסדת אותה"** הפסדת אותה.

ר' יצחק: מפחידים אותה.

שיחה: שפת חושן משפט לעומת האיסור של "בני מריבה"

ר' יואל אשר: אני רוצה כאן להעיר שלא מדברים כאן על שלום בית. כלומר כך, בית הדין לא יהיה עכשיו המטפל שיאמר: למה צעקת עליה? תגיד מהר "סליחה", ועכשיו תהיו הזוג הכי טוב. יכול להיות שעושים גם את זה, אבל הרמב"ם לא מדבר על כך כאן. כאן מדברים מהצד של חושן משפט, שפת הזכויות והחובות, אם היא צודקת. מה שאני רוצה לומר הוא, אחר כך נראה שהוא לא רשאי לגור איתה בשעת מריבה, כן? הרמב"ם מביא כאן את בני תשע מידות?

ר' יצחק: אבל הוא אומר כן.

ר' יואל אשר: לא, אבל אני רוצה לומר משהו. למשל כשהיא אומרת: למה לא הייתי איתו בשבוע שעבר? שבוע שלם הוא התנהג, הוא עשה איתי, התעצבן. נו. אז יכול להיות שהרב,

המשפיע, יאמר: היי, היי, אתה יודע שאסור לגור עם אישה בני מריבה?

ר' יצחק: מה? זה לא רלוונטי, הוא לא עושה זאת. אין כאן תשמיש. שניהם לא יכולים שוב,

ר' יואל אשר: שוב, הוא רצה, היא לא נתנה. אני אומר, אם נמצאים באמצע מריבה, היא אפילו צודקת בכך שלא רוצה תשמיש, כי בני מריבה הם מבני תשע מידות, יאמרו לו: התנצל מהר בפניה. אבל לא כאן המקום, תן לי לסיים את הנקודה שלי, אלא לא כאן המקום שבו ידברו על כל מיני הדברים האלה. אני אומר, מלבד כשיש את הנושא, הוא צעק עליה והיא עכשיו מרדה, מלבד מה שיש את הזכות של עונה, יש עוד חלקים לזה. יש גם אחר כך שאדם צריך להיות נחמד לאשתו, ושבאמת אסור להם לקיים עונה כי הם צועקים זה על זה מה שזה מבני תשע מידות שיש שם בני מריבה ובני שכרות. אבל מה? כאן מדברים על החלק של העונה.

ר' יצחק: הוכנס כאן דבר קטן אבל לא מסכים עם זה. אסור למרוד לעולם, אפילו לא בשעת המריבה.

ר' יואל אשר: הנה זה סעיף מורדת. אסור. כבר, אומר הרמב"ם הלאה:

ר' יצחק: [[#4]] היא יכולה לעשות תשובה, נותנים לה זמן לעשות תשובה. היא רק צריכה לעשות תשובה להתנצל, אין בעיה, זה כבר פרטים.

ר' יואל אשר: אתה מתווכח כבר הלאה. אני רק אומר שהרמב"ם כאן מדבר מהמחלקה של בית הדין. בבית הדין, הישיבה שבה כתוב מחלקת עונה, אומרים לו כך. אבל אחר כך הרמב"ם ידבר בשפה האחרת, שהוא לא יכול לכפות אותה, והרמב"ם אומר שאסור לעשות מתוך מריבה, כל הדברים האלה.

ר' יצחק: זה ברור. הכפייה לא נכנסת כאן, מדברים כאן שאין. ההנחה של כופה אותה היא לעולם לא, בגלל זה היא מורדת כי הוא לא יכול לכפות אותה. כשהוא יכול לכפות אותה זה לא מורדת, תחשוב על זה. לא מניחים אותה. אין, היא הולכת, זה לא רלוונטי, היא לא מצייתת. הוא לא כופה אותה, הוא לא חיה, הוא לא רשע, הוא לא גוי, מדברים על אדם נורמלי.

ר' יואל אשר: לא,

ר' יצחק: אני אומר בני מריבה הוא בכלל, מדבר על רמה הרבה יותר קטנה. הוא מדבר סתם שלא לגמרי באהבה. זה לא מדבר על כך שהיא אומרת אני לא רוצה והוא כופה אותה, אז הוא סתם חיה רעה. אין אפשרות כזו כאן בכלל בכל ההלכות האלה. מורדת פירושו סך הכל שהיא אומרת אני לא רוצה, נכון? זה לא אומר יותר מזה.

ההכרזה בבית הכנסת ארבעה שבתות וההתראה השנייה

ר' יואל אשר: נכון? כן, אומר הרמב"ם הלאה: **ואחר כך,**

ר' יצחק: אחרי שכבר הזהירו אותה, כלומר מזהירים אותה.

ר' יואל אשר: כן, מזהירים אותה, מזהירים אותה שאת תפסידי את הכתובה שלך. **ואחר כך מכריזין עליה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בכל יום, ארבע שבתות זו אחר זו.** ארבעה שבועות, קוראים בבית הכנסת, מביישים אותה, משתמשים בביוש. **ואומרין פלונית מרדה על בעלה.** זה מעניין. **פלונית מרדה על בעלה.** כן. זה מעניין, אבל כן, אבל נשים לא באות לבית הכנסת וזה עוד דבר מוזר, הגברים בעצמם מדברים על תשמיש המיטה של פלוני ופלוני. דבר מעניין.

ר' יצחק: חוצפה של האישה נראית נורא...

ר' יואל אשר: זה אומר עניין כזה של קלון.

ר' יצחק: זה... כן, כן, זו הנקודה, הנקודה היא הקלון.

ר' יואל אשר: זה מעניין. רוצים לבייש אותה. נראה שהאיום עם הכתובה עדיין לא מספיק.

ר' יצחק: פלונית מרדה על בעלה. לא, איימו עליה שהיא תפסיד אותה, אבל זה לא עזר. זה עזר? בוודאי יעזור. כן,

ר' יואל אשר: כן.

ר' יצחק: ואחר, אחרי שכבר הכריזו,

ר' יואל אשר: יש כאן חזקה של שיעור שלושה חודשים, שלושה ימים טובים, ארבעה שבועות, ארבע פעמים, פעם אחר השנייה, כלומר, זה מעניין, כי היה מוסד כזה שנקרא **הכרזה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.** נקרא גם עיכוב קריאה, אדם יכול היה לעלות באמצע הקריאה, לא לתת לקרוא, אפילו אצלנו בבית הכנסת.

ר' יצחק: זה דבר מאוחר יותר. אבל היום יש גם את זה, קוראים בבית המדרש לפני התפילות. אחרי התפילות קוראים את זה: רבותי, **פלונית מרדה על בעלה.** אגב, היום גם מספרים דברים כאלה,

ר' יואל אשר: אבל כותבים את זה בוואטסאפ. היום עושים את זה במקווה, לא בבית הכנסת. אומר הוא: **ואחר ההכרזה שולחין לה פעם שניה ואומרין לה.** אומרים לה: **אם את עומדת במרדך הפסדת כתובתיך.**

ר' יצחק: רואים כאן בבירור שהכתובה היתה איום גדול תמיד.

ר' יואל אשר: אבל למה מזהירים עם הכתובה פעמיים? כי אולי בפעם הראשונה חושבים שמבלפים.

ר' יצחק: זה הכל כמו פרעה, מזהירים, מזהירים,

ר' יואל אשר: מזהירים. כי זה הכל ההתראה,

ר' יצחק: מן הדין היו צריכים מיד לתת גט בלי כתובה.

ר' יואל אשר: נראה שהכתובה היא עניין כל כך גדול שזה יותר גרוע מההכרזה. זה הרבה יותר גרוע מההכרזה. ההכרזה היא רק כלי בהכנה

ר' יצחק: להתראה על הכתובה.

ר' יואל אשר: ואחר ההכרזה שולחין לה פעם שניה...

הלכה י': סדר איבוד הכתובה ושנים עשר החודשים

האזהרות והגדר של "נמלכין בה"

ר' יואל אשר: היא הולכת לאבד כאן כתובה.

ר' יצחק: נכון. רואים כאן בבירור שהכתובה הייתה תמיד צעד גדול.

ר' יואל אשר: אבל רואים... למה מזהירים עם הכתובה פעמיים? כי אולי בפעם הראשונה היא חושבת שמבלפים...

ר' יצחק: לא, הכל כמו פרעה: מזהירים, מזהירים, מזהירים, אולי, כולי ואולי. כן, רגע.

ר' יואל אשר: אם עמדה במרדה, וכל זה לפני ההוצאה.

ר' יצחק: כלומר, מן הדין היו צריכים מיד לתת גט בלי כתובה. כן, נראה שה...

ר' יואל אשר: הכתובה היא ביג דיל כזה שזה יותר גרוע מההכרזה. זה הרבה יותר גרוע מההכרזה. ההכרזה היא רק כלי בהכנה לאיבוד הכתובה. בוודאי. **ואחר ההכרזה שולחין לה מבית דין פעם שניה...**

ר' יצחק: יש רמות של אזהרה. אני לא יודע בדיוק מה הפשט כאן.

ר' יואל אשר: אבל רואים כאן ענין של שלוש פעמים אזהרה. **אם עמדה במרדה ולא חזרה,** בפעם השלישית, **נמלכין בה.** מה פירוש **נמלכין בה?**

ר' יצחק: אז משוחחים איתה.

ר' יואל אשר: מה פירוש משוחחים איתה?

ר' יצחק: מנסים שוב לשכנע אותה.

ר' יואל אשר: פירושו שאפילו אז, מלבד ההכרזה, יש גם... יש כאן שני דברים. יש משהו גוד קופ ובד קופ. יש את האדם שעושה את ההכרזות, המכריז, ויש את הנמלך, מישהו מדבר איתה, מנסה להבין טוב יותר מה קורה. "נמלכין" פירושו הולכים לטיפול. כלומר, הכרזה היא דבר אחד, **ונמלכין בה** זה יותר... מנסים להבין מאיפה היא באה.

ר' יצחק: לא כתוב בבירור, אבל מה פירוש נמלכין...

ר' יואל אשר: נמלך הוא לשון **נמלך במלאכי השרת,** לוקחים אותה, נותנים לה עצות...

ר' יצחק: מנסים לשוחח איתה... לשכנע, כן, כן, נכון, אוקיי. לשכנע, לא ברור. אתה צודק, אולי כאן עומד שלום הבית. זה מאוד מצחיק, אחרי כל האיום, אז נזכרים

ר' יואל אשר: לעשות שלום בית. לא, כי עכשיו היא כבר נשברה, היא כבר פקחה את העיניים שמשהו לא בסדר כאן, וכל העולם נגדה. הרבה פעמים חסר ללחוץ עד הסוף, ואז מוכנים.

ר' יצחק: אוקיי. ווטאבר, זה כבר.

התהליך הוא לטובתה כדי להגן עליה

ר' יואל אשר: נמלכין בה, ואם רואים שכלום לא עוזר, אז **ותאבד כתובתה ולא יהיה לה כתובה כלל.** ומה קורה עכשיו... כלומר, זה מדובר על כל הדבר הזה כשהבעל עדיין לא רוצה לגרש אותה.

ר' יצחק: לא, לא, הוא רוצה. הבעל רוצה לגרש אותה מיד.

ר' יואל אשר: הבעל יכול לתת לה גט מיד.

ר' יצחק: הוא יכול, אבל עם כתובה. הוא יכול עם כתובה, הוא לא רוצה.

ר' יואל אשר: הוא לא רוצה... זה אומר לאבד את הכתובה, בוודאי רק.

ר' יצחק: אם הוא רוצה מיד לתת גט עם כתובה, הוא יכול בכל רגע.

ר' יואל אשר: נכון, אז כל הדברים האלה הם... בעצם כל ההכרזות האלה הן עדיין כדי להגן עליה, שעד אז היא עדיין צריכה לקבל את הכתובה.

ר' יצחק: נכון, נכון. איטס ורי... נותנים לה מאוד הרבה. כנראה אתה צודק, כי יוצא שאדם מתקוטט, אי אפשר מיד לומר מרידות, זה לכאורה ה...

ר' יואל אשר: נכון, טוב מאוד.

ר' יצחק: כן. זה בנוי מאוד... ההלכה מאוד נחמדה אליה במובן מסוים.

שיחה: חיוב עונה כחושן משפט מול שלום בית

ר' יואל אשר: מבין מה אני אומר? כן. לא, אבל אני אומר, מהסאבטקסט של הדברים יכול להיראות כאילו מענים את האישה, והבעל יכול להיות החיה הכי גדולה. הבעל הרי קילל אותה קללות נמרצות. אבל מה אומרים, כאן מדברים כדין עונה. יכול להיות שהרב גם מתייחס לעצמות הבעל, והוא מלמד אותו אילו עוולות זה לקלל אנשים. זה נראה מאוד חזק כאילו, יש כאן שלום בית כל כך מתוכנן, אז היא אכן עשתה את הדבר החמור של לא לעשות עונה, אבל הוא מקלל. לא, אני לא מאמין, זו לא טענה אמיתית, אבל זה לא הנושא כאן הלאה.

ר' יצחק: אני לא יודע, זה נושא אחר. קראו לאדם, שיפסיק לקלל.

ר' יואל אשר: הולכים למחלקת קללה של בית הדין. כאן מדברים כל הזמן על עונה, כתובה, הדבר הזה.

ר' יצחק: כל ההלכות האלה הן חושן משפט, זה לא הלכות שלומדים מהן על שלום בית. אני לא יודע, שלום בית צריך ללמוד במקום אחר.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: **ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש.** עד שנים עשר חודשים.

ר' יצחק: שנים עשר חודש, שמדובר... אני רק אגיד דבר אחד: אין זכות, לאישה אין זכות למרוד. לא, כי זה כמו... בוא נשאל שאלה אחרת, למה אתה לא מסתכל על זה ככה? אתה צריך לזכור, אתה מסתכל בהלכות שעונה היא חיוב, זה אפילו יותר מחיוב ממוני, לפחות חיוב ממוני.

תדמיין שהבעל אומר יום אחד... אוקיי, אני רוצה לספר מעשה. אתה נשמע ככה, אני מצטער שאני מדבר כאן שטויות, אבל זה נוגע. כשבאה אישה ואומרת: "אני לא רוצה ללכת למקווה", כן, היא מורדת מתשמיש המיטה. היא אומרת למה? "הבעל קילל". אומר לה הרב: למה הוא קילל? אוקיי.

מחר בא בעל, נכנסת אישה לבית דין, היא אומרת מעשה אחר: "בעלי הפסיק לקנות לאנץ'". כל יום, בעל צריך לקנות, צריך לשלם. שור. הוא לא מכניס, יש לי חשבון בנק. עונה היא חיוב גדול יותר, מדברים שזה חיוב גדול יותר. כמו שלבעל יש חיוב לתת לה כרטיס אשראי, יש לה חיוב לא למרוד מתשמיש. זה אותו דבר.

ר' יואל אשר: אוקיי.

ר' יצחק: עונה היא אדם מצחיק. כן, אבל רואים אחר כך כש

ר' יואל אשר: הרמב"ם מוסיף: עונה היא דבר אחר. זה לא שונה, זה יותר גרוע. נראה בהלכה שזה יותר גרוע.

ר' יצחק: שוב, ריבונו של עולם, זה כבר פרטים. אחרי שאתה חיוב,

ר' יואל אשר: צריך להיכנס למצב. הפרטים הם גם נוגעים.

ר' יצחק: אני מדבר עכשיו מהמציאות כשבאים לדיין. הדיין לא לומד רק את הפרק הזה, הדיין לומד גם את הפרק הבא שאתה אומר לנו שצריך כאן להיות. לא, זה הפרק הבא. לא, זה פרק גרוע באבן העזר. לא. כאן בפרק הזה כתוב גם שלא כופים אף אחד. אבל אין זכות. גם לא כופים אף אדם לתת פרנסה. אבל חייבים. זה אותו דבר, זו מרידה כזו. אין שום תירוץ "אני לא במוד".

מילא כשפוטר את עצמי, אני רואה שזה לא בשבילה, נותן לה גט בלי כתובה. נאו פראבלם! בכל עת היא יכולה לומר **מאסתיהו** ואני לא רוצה כתובה. היא יכולה את זה תמיד, בוודאי לפי הרמב"ם. יש ראשונים אחרים שחולקים על זה. אבל לפי הרמב"ם היא יכולה תמיד לומר זאת. אבל אין היתר. אני רק מוציא שאנחנו...

ר' יואל אשר: אני לא אומר שיש היתר, אני אומר להיפך. מחלקים שני דינים, אפשר גם לדאוג לכלל. שהיא אומרת שגזלן אומר שאסור לרמות.

ר' יצחק: אוקיי, אני שואל שאלה: כשהבעל מפסיק, סוגר את כל כרטיסי האשראי שלה, אתה גם מיד מתחיל לחשוב אולי

ר' יואל אשר: זה משל של

ר' יצחק: המחלוקת שיש להם קודם?

ר' יואל אשר: זה שונה. זה לא שונה, זה תמיד... אוקיי, בוא נמשיך הלאה. זה להיפך! זה שונה, שונה... זה לא שונה, אני לא מסכים. בוא נסיים את כל הרמב"ם, כי הרמב"ם אחר כך הולך להביא עוד דברים על יושר ולא יושר. שוב, אף פעם לא אומרים את זה בהקשר הזה. זה לא אמת. זה לא שונה, זה יותר גרוע. אומר הרמב"ם: **כסדר הזה**, בוא לא נדבר פרסונל אבאוט איט. היה פרסונל, מאוד חשוב.

הגדר של "ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש"

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם כך: **כסדר הזה עושין לה,**

ר' יצחק: ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש. לא רק שמשאירים לה חודש, ארבעה שבועות, אחרי שכבר איבדה את כל הכתובה,

ר' יואל אשר: עוד הכל היא מקבלת יותר, יותר זמן. כן? **ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש.** עד שנים עשר חודשים הוא לא צריך לתת לה גט. לא,

ר' יצחק: וגם... הוא יכול לתת לה גט, אבל עם כתובה. הוא לא רשאי לתת לה גט...

ר' יואל אשר: אה, היא עדיין לא איבדה את הכתובה. טוב מאוד.

ר' יצחק: ואין נותנין לה גט עד שנים עשר חודש. אני לא יודע מה הפשט של זה. אולי יתפייסו.

ר' יואל אשר: לא, זו זכותה שהוא עדיין לא עוזב אותה, הוא עדיין לא יכול ללכת עכשיו להתחתן עם שנייה ולעזוב אותה.

ר' יצחק: נאו, נאו, נאו. תמיד היא זו שרוצה את הגט כאן. זה כל המעשה שאנחנו מדברים עליו, היא אומרת "אני לא רוצה אותו", ריבונו של עולם!

ר' יואל אשר: הולכים לתת לה גט בלי כתובה. כן, אבל מעכבים אותה.

ר' יצחק: נגיד בשנים עשר החודשים היא נשברת. אם היא נשברת בשנים עשר החודשים, רגע,

ר' יואל אשר: אני רוצה לדעת, אם היא נשברת בשנים עשר החודשים. כן. אבל לכאורה הוא יצטרך לעשות כתובה חדשה מדין **אסור לו לאדם לשהות עם אשתו בלא כתובה.** אז היא לא ממש איבדה את כתובתה, אז זה כן מתחשבים בה. אני לא יודע. הכל לטובתה, כל הזמן זה לטובתה.

אני הייתי אומר פשט כך: שמאחר שיש ענין של לצערו, צריך לתת את זה. יוצא שרואים כאן את הענין, החכמים אכן רצו שלא יעשו גט סתם ככה, אני לא יודע אם בגלל **מזבח מוריד דמעות.**

ר' יצחק: כן, הם מנסים.

ר' יואל אשר: הם מנסים. והוא עדיין לא מאבד את הזכות להחזיק אותה כאשתו, ואולי היא, שי קאם אראונד, שישה חודשים אחר כך היא כבר סוף סוף תמחל שהוא קילל אותה. אבל בשנים עשר החודשים אין לה מזונות, כי כשהיא לא מספקת עונה, היא מורדת, היא עכשיו במצב שהיא איבדה את זכות המזונות.

ר' יצחק: נכון. אבל אני אומר שבשנים עשר החודשים, תיאורטית היא איבדה את הכתובה, אבל ממתינים עדיין, אולי יתפייסו. והכי נמי, אחרי שיתפייסו הוא לכאורה יצטרך לעשות כתובה, איי דאונט נאו.

ר' יואל אשר: אין כתובה. וגם אם שניהם מסכימים שאין ברירה, האם הוא עדיין יצטרך לתת כתובה או לא, זו השאלה.

ר' יצחק: בתוך י"ב חודש יכול

ר' יואל אשר: הוא לא יכול לשלח אותה בלי כתובה. זה מעניין, כי אכן כתוב **ולא יהיה לה כתובה כלל**.

ר' יצחק: ומה עוד? **ואין נותנין לה גט**. יכול להיות ש**ואין נותנין לה גט...**

ר' יואל אשר: ואין נותנין לה גט פירושו שיש לו זכות, לא מוחים בידו, לא כופים אותו לתת גט.

ר' יצחק: לא כופים, יו קיפ און סעיינג שלא כופים אותו. כופים אותו רק כשהיא רוצה,

ר' יואל אשר: כשהיא אומרת **מאסתיהו**. נכון, כאן היא אכן רוצה את זה.

ר' יצחק: לא כופים אותה, יש לה זכות לומר אני עדיין לא רוצה גט, אוקיי. הנקודה של הזמן הגיונית, אנשים ירגעו עם הזמן. אם ירגעו יחזרו לנורמל הישן, כל העניין הוא זה. אבל לא ברור מה קורה בשנים עשר החודשים.

ר' יואל אשר: מבין מה אני אומר? כן.

ר' יצחק: אוקיי. מאוד מצחיק שכל המפרשים נכנסים כאן **כופין אותו להוציא**. אני לא מבין, זה לא מגיע, זה עושה את זה בעקוורדס. הפשט כאן הוא שהיא רוצה להישאר נשואה ולמרוד מתשמיש, כאילו, אבל היא רוצה את הכתובה, זה מה שהיא רוצה.

ר' יואל אשר: לא, זה מה שהאישה הרגילה אומרת: הוא חייב להשתנות, כשהוא יפסיק לקלל, ווטאבר, הכל יהיה בסדר. אז תהליך כזה נמשך שנים עשר חודשים, בסדר.

אומר הרמב"ם: **ואם מתה קודם הגט**, אם היא מתה,

ר' יצחק: והם נלחמו עד היום האחרון, אז **בעלה יורשה**, כי הוא לא איבד זכויות, היא איבדה זכויות. משהו כזה.

הלכה י"א: מרידה כדי לצערו כשממילא אין תשמיש, וארוסה ויבמה

העיקרון של מרידה: ה"דווקא" גרוע יותר מהמעשה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **כסדר הזה עושין לה אם מרדה כדי לצערו.** את הסדר הזה עושים אם היא מרדה, והסיבה הייתה לצערו. אומר הרמב"ם: **ואפילו היתה נדה או חולה שאינה ראויה לתשמיש**, אפילו אם באמת היא לא יכלה לעשות תשמיש, כי היא לא יכלה להיטהר,

ר' יצחק: זה אותו דבר, ה"דווקא" גרוע יותר מהמעשה.

ר' יואל אשר: ואפילו היה בעלה מלח שעונתו לששה חדשים, ממילא אין לו את הזכות, אבל כשהיא אומרת: אתה יודע למה אין לי עונה? לא בגלל שאתה תשע מאות מייל משם, אלא כי אני לא רוצה. נכון. רואים שהעיקרון מאוד חזק, זה הבושה של הזכות, של להידחות. **ואפילו יש לו אשה אחרת,**

ר' יצחק: אפילו אם **יש לו אשה אחרת**, חסרה לו בכלל עונה,

ר' יואל אשר: אבל העניין הוא,

ר' יצחק: היא עושה את זה **כדי לצערו**. כותב, **וכן** אומר הרמב"ם, **וכן**

מרידה אצל ארוסה ויבמה

ר' יואל אשר: עוד מי נקראת מורדת? מעניין. **ארוסה שהגיע זמנה לינשא, ומרדה כדי לצערו**, ארוסה,

ר' יצחק: שכבר קיבלה קידושין,

ר' יואל אשר: והגיע הזמן, כמו שלמדנו קודם בהלכות קידושין, שכשמגיע הזמן, נותנים י"ב חודש או אלמנה שלושים יום, אז **ומרדה**, היא מרדה, היא לא באה לחתונה, והיא עושה את זה **כדי לצערו, ולא נישאת**, היא לא נישאת. כלומר היא לא מניחה, בעיקרון, **לינשא** כאן פירושו גם אותו דבר: היא לא מניחה לעצמה לקיים עונה, זה לא אומר שהיא לא באה לסעודה.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: אבל עונה וחתונה זה אותו דבר. **הרי זו**, זה אומר **מורדת מתשמיש**, יעשו את אותו סדר של הכרזות ארבעה שבועות, את כל התהליך.

ר' יצחק: והיא הייתה חייבת להתחתן. נישואין פירושו עונה, נו מה זה אומר?

ר' יואל אשר: וכן יבמה שלא רצת להתייבם כדי לצערו.

ר' יצחק: מעניין. אם היא סתם לא רוצה, היא יכולה אולי לומר שהיא רוצה חליצה, אבל היא עושה את זה בדווקא.

ר' יואל אשר: יבמה שלא רצת להתייבם, והיא עושה את זה **כדי לצערו**, נראה גם שהזיקה שיש לו, המצווה שיש לו להתייבם היא כמו ארוסה, והיא נעשית מחויבת. צריך להיות מאמר? היא נעשית מחויבת ממתי שקוראים להם יבם ויבמה, לא מדברים כאן על שומרת יבם שעדיין לא החליטו מי מהאחים...

הדין של יבמה שהיא מורדת וסדר ההכרזות

ר' יצחק: מה?

ר' יואל אשר: לא, על זה אני אומר, יבמה יכולה להיות אחרי שהחליטו שלא יעשו חליצה, אלא יעשו יבום וכדומה. **שלא רצת להתייבם** לא אומר – אפשר תמיד לומר, חכמים תיקנו חליצה. **שלא רצת להתייבם** פירושו שסיכמו על יבום, זה כמו הגיע זמנה לינשא, אותו דבר כמו אישה רגילה נקראת ארוסה שהגיע זמנה לינשא, כך נקראת יבמה שהגיע הזמן – אני לא יודע איפה כתוב כמה זמן נותנים ליבמה – והיא עושה את זה כדי לצערו, גם **"כסדר הזה עושין להן"**. אני לא יודע.

ר' יצחק: אני לא יודע. אוקיי. זה קצת מצחיק. אולי זה לפי השיטה שצריך לעשות יבום.

ר' יואל אשר: אוקיי, אני לא יודע.

ר' יצחק: אהא. הוא אומר, כלומר אני לא מבין בבירור את ההלכה של יבמה, צריך לדעת טוב יותר את הנושא של יבום.

ר' יואל אשר: אז יש כאן כל הספקות על המקום.

ההכרזות על מורדת

מה שרואים כאן באמת, שאם יש מקום לטראק עם סיינס שיסתובב ויכריז נגד אנשים, זה נגד מורדות.

ר' יצחק: לא טראק, יש מראה מקום, הולכים בקריאת התורה, או ב... הרמב"ם אומר כל יום אצלם, הרמב"ם אומר ארבע שבועות כל יום, הראשונים האחרים אומרים רק שבת. יש מחלוקת. הרמב"ם אומר **ארבע שבתות**, אבל זה אומר כל יום. הרמב"ם אומר בבירור כל יום. אוקיי, אני לא יודע איך...

ר' יואל אשר: כן, שבת כי ה...

ר' יצחק: כי הרא"ש אומר שהעולם בבית הכנסת רק בשבת.

ר' יואל אשר: לא, גם כי העונה היא ליל שבת, היא יכולה לרוץ למחרת בבוקר לרב לבית המדרש.

ר' יצחק: לא, מדברים כבר על שבועות שעבר בבי"ד והבהירו, כבר דנו.

הלכה י"ב–י"ג: נכסי המורדת היוצאת לאחר שנים עשר חודש

אוקי, המורדת:

ר' יואל אשר: **"כשהיא יוצאת אחר שנים עשר חודש בלא כתובה"**, היא כבר עברה את כל

ר' יצחק: התהליך והיא יוצאת בלא כתובה,

ר' יואל אשר: אז **"תחזיר כל דבר שהוא של בעל"**, היא צריכה להחזיר הכל לבעל, כמו שלמדנו קודם לגבי כשהיא אומרת מאיס עלי.

ר' יצחק: אני מניח לכאורה אותו דבר.

דין תפיסה בבלאות

ר' יואל אשר: אבל יש כאן הבדל אחד. **"אבל נכסים שהכניסה לו ובלאיותיהן קיימין"**, שלמדנו קודם אצל מאיס עלי,

ר' יצחק: היה כתוב שהיא מקבלת אותם, וכאן כתוב שהיא מקבלת אותם רק אם היא תופסת.

ר' יואל אשר: כאן לא מגיע, אבל כאן יש ספק. כאן יש ספק אם מגיע לה או לא, הבלאות. נראה שאולי יש ספק במה הדין בתלמוד, אז ממילא, **"אם תפשה"**, אם היא תפסה את הבלאות –

ר' יצחק: בגמרא ו, הרמב"ם אמר

ר' יואל אשר: לגבי כל ההלכות כשהגמרא נשארת עם ספק היה ספק מגורשת, זה סוג של דבר, פסק הלכה.

ר' יצחק: כן, בממון עוזרת תפיסה.

ר' יואל אשר: בממון עוזרת תפיסה, כי מה שקורה זה שהחכמים לא יוציאו מיד המחזיק אלא בוודאי, ואין ספק מוציא מידי ודאי. אז **"אם תפשה"**, אם היא תפסה, **"אין מוציאין מידה"**. אבל **"ואם תפשן הבעל"**, אם הוא תפס, **"אין מוציאין מידו"**, זה יהיה כזה כל דאלים גבר.

ר' יצחק: או כן, זה לא נקרא כל דאלים גבר, זה נקרא שמי שהיה מחזיק, בעיקרון.

ר' יואל אשר: כן.

ר' יצחק: אין לך כאן גבר. כן, אבל תפשה יכול גם להיות שזה נמצא אצלה.

ר' יואל אשר: היא מחזיקה בזה.

ר' יצחק: מה שלא יהיה, זה נמצא במחסן שלה, מה שלא יהיה.

ר' יואל אשר: **"אין מוציאין מידו"**. כשמישהו בא לבית דין, בית דין לא יתערב להוציא.

ר' יצחק: לא בשביל הצד הזה,

ר' יואל אשר: ולא בשביל הצד הזה.

נכסים אבודים שהבעל קיבל עליו אחריות

"וכן כל מה שאבד מנכסיה שקיבל הבעל אחריותן עליו". היא הכניסה נכסים, והבעל קיבל אחריות. כשיש גט רגיל, שהבעל צריך לתת כתובה, הוא צריך לתת אחריות, הוא צריך להחזיר את הנכסים, לשחזר כמו שהיה. **"אינו משלם לה כלום"**, כי כאן את יוצאת כמורדת.

ר' יצחק: נכון, ומה שהוא ייקח אחריות זה רק אם הוא נותן גט. עכשיו אם היא מורדת, היא יכולה ללכת לחיים ולשלום, היא לא מקבלת כלום, אפילו הדברים שהם לגמרי שלה, הם התחייבו. אין לזה קשר.

הלכה י"ד: תקנות הגאונים בבבל נגד דין התלמוד

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **"זהו"**, כל אלה שדיברתי עליהם עכשיו, איך עובד הדין של מורדת, ובאים לבית הדין, יש הכרזות, ואיך זה הולך עם הכתובה – **"זה הוא דין התלמוד במורדות"**, זה הדין של הגמרא במורדת. אבל **"ואמרו הגאונים"**, בספרי הגאונים הם אומרים, **"שיש להן בבבל מנהגות אחרות במורדת"**, הם אומרים שבבבל נהגו אחרת במורדת. הוא לא אומר שהגאונים אומרים... נראה שהגאונים אומרים שאולי כבר בזמן התלמוד היה המנהג שם אחר.

ר' יצחק: לא, לא, בבבל זה אומר שעושים תקנות מסיבות שונות.

ר' יואל אשר: אוקי, לגאונים היו תקנות אחרות במורדות.

ר' יצחק: מה? כן, אנחנו לא יכולים עכשיו.

שיחה: מה שינו הגאונים?

ר' יואל אשר: אבל איפה יוצא ההבדל? מה הגאונים עשו אחרת?

ר' יצחק: הם נתנו גיטין מיד, הם לא חיכו שנים עשר חודש.

ר' יואל אשר: הם לא חיכו כל כך הרבה זמן בשבילה.

ר' יצחק: הם לא היו נמלכין בה? צריך להבין, זו סוגיה מאוד מסובכת, כמו שאתה אומר. אני זוכר שבפעם הקודמת למדנו יותר בעיון את כל השיטות על זה, אבל הם שינו. הגאונים לדעתי אמרו ברור, כמו שהרמב"ם אומר, שכתוב בגמרא דבר אחד. יכול להיות

שני דברים: יכול להיות מחלוקת שכתובה בגמרא, ויכול להיות שבגמרא כתוב כן דבר אחד, אבל הגאונים עשו תקנה שעושים אחרת. אז הרמב"ם אפילו לא אומר מה המנהגים. זה אומר שהרמב"ם מבין שהגאונים ידעו שמה שכתוב בגמרא זה דבר אחד, אבל להם מנהג אחר. אבל יכול גם להיות שהיה להם אחרת בגמרא.

ר' יואל אשר: אבל המנהג שלהם היה יותר מחמיר על האישה. הם נתנו לבעל לשלוח גט קודם בלי כתובה.

ר' יצחק: זה לא ברור לי. צריך להבין איך הם הבינו. בקיצור,

ר' יואל אשר: אני חושב שהמחלוקת הייתה בפרטים של ארבע השבתות, כמה זמן נותנים, או יותר.

ר' יצחק: אוקי, זה לא ברור. הם שינו, אבל יכול להיות שמה שהם החזיקו זה מורדת, זה מה שהרמב"ם קורא מאיס עלי. בקיצור, זו סיבוך שלם מה המשמעות. שולחן ערוך גם לא מביא את שיטת תקנת הגאונים, אבל אם אני זוכר, הגאונים החזיקו – זאת אומרת יש שאלה מה הגאונים החזיקו, אבל הרמב"ם הבין משהו שהגאונים אומרים שנותנים מיד גט בלי כתובה בעיקרון, לא ממתינים שנים עשר חודש.

ר' יואל אשר: כופין את הבעל להוציא? הם היו צריכים לכוף את הבעל, או שהבעל היה רשאי לתת? זה לא ברור.

ר' יצחק: זה גם לא ברור כמו שאני אומר, הרמב"ם הבין הגדרה מסוימת לפי איך הם למדו מה משמעות מאסתיהו ומה משמעות מורדת. הגאונים, מה שהרמב"ם קורא מורדת, הם קוראים מאיס עלי. אז זה קצת לא

ר' יואל אשר: ברור על מה מדברים מלכתחילה.

ר' יצחק: אז צריך, בקיצור, זו קצת סוגיה מעורבבת. בקיצור, הרמב"ם כאן הולך בדרכו, שהוא תמיד אוהב את התלמוד.

הרמב"ם דוחה את מנהגי בבל

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם שצריך לדעת שהמנהג של בבל, **"לא פשטו אותן המנהגות ברוב ישראל"**. רוב היהודים, רוב בתי הדין, לא קיבלו אותו. מנהג ברוב ישראל זה אומר שבתי הדין לא עושים כך, אין לזה קשר למנהג שכל יהודי עושה. בוודאי,

ר' יצחק: "מנהג" פירושו כאן, כשהרמב"ם אומר **"מנהגות"** זה לא אומר שזה מנהג,

ר' יואל אשר: זה מנהג של בית הדין, בוודאי. **"ורבים וגדולים חולקין עליהן ברוב המקומות"**. ברוב המקומות של היהודים לא עשו כמותם, זה אומר **"רבים וגדולים"**, בתי הדין, תלמידי החכמים חלקו על הגאונים. ממילא **"בדין התלמוד ראוי לתפוש ולדון"**.

ר' יצחק: זה אומר **"חולקין עליהן"** פירושו שמלבד זה שלא נוהגים, אומרים גם שזה משהו לא... לא נכון.

ר' יואל אשר: נכון. נכון, כי זה משהו שהלך נגד התלמוד. אז הוא מסיים: **"ראוי לתפוש"**.

ר' יצחק: לא נכון, לא צודק, לא,

ר' יואל אשר: אבל זה מעניין, לרמב"ם יש כאן משחק מילים יפה, כי הוא מחזיק באמצע – הוא בדיוק אמר **"אם תפשה"**, מי שתופס, יש לו. איפה כדאי לתפוס? בדין התלמוד.

ר' יצחק: מעניין. **"לתפוש"** פירושו שצריך לקבל, כן.

ר' יואל אשר: אבל אני אומר, המילה תפשה הייתה לו פשוט על הלשון מההלכה הקודמת.

ר' יצחק: אז הרמב"ם אומר שצריך להתעלם מהעניין של...

ר' יואל אשר: ולמה הרמב"ם מביא בכלל שיש גאונים אחרת?

ר' יצחק: כי כנראה אנשים יודעים, הרי"ף מביא את זה, אלה דברים שכל מי שלומד את הסוגיה יראה, הוא שואל מיד קושיה על הרמב"ם: אבל למה אתה אומר כך? הרי כתוב אחרת! אומר הרמב"ם, אני יודע על כך ואני מתעלם מזה. עד כאן דין המורדות.

הלכה ט"ו: דין הבעל המורד

עכשיו נלמד על מורד. יש גם מורד. כן?

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם,

ר' יצחק: כן? **"המורד על אשתו"**,

ר' יואל אשר: כן, אומר הרמב"ם הלאה.

משמעות הלשון "מורד" אצל הבעל

ר' יצחק: מעניין שהוא נקרא גם מורד.

ר' יואל אשר: כי מורדת זה הגיוני, על זה הולך מורד על מזון.

ר' יצחק: כאן הוא ידבר על מורד על מזון? כן שניהם, הייתי אומר שמורד זה קצת לשון מצחיק, כי מורדת תרגמו כאילו הוא קונה אותה, והיא מורדת, היא מתקוממת ב... אבל אתה רואה שיש דבר כמו מורד באשתו, אז הלשונות... מורד על ה... הוא מורד מחיובו.

ר' יואל אשר: יכול להיות כך, שיש דברים שבהם הוא המלך והיא כפופה. ויש להפך, כשהוא הולך לעבוד כל היום להביא לה כסף, אז הוא העבד

ר' יצחק: והיא המלכה. היא...

ר' יואל אשר: לא, אבל כאן הוא גם מורד מתשמיש בסוף. **"איני בא עליה"**. אה. **"המורד על אשתו ואמר הריני זן ומפרנס"**.

ר' יצחק: רואים מהלשונות, דיברו על זה פתאום, הלשונות עובדות, הם לא תמיד מקפידים על ההיררכיה שהוא בראש.

ר' יואל אשר: אז הוא באמת מורד בעסקה ביניהם. מורד לא אומר כמו מורד במלכות. ממילא יכול להיות גם...

ר' יצחק: בקיצור, שניהם מלכים, כך אני חושש.

למה אצל הבעל כתוב רק "שנאתיה" ולא "מאסתיה"

ר' יואל אשר: כן. **"המורד על אשתו ואמר הריני זן ומפרנס"**. אני אמשיך לזון ולפרנס, **"אבל איני בא עליה מפני ששנאתיה"**, אני שונא אותה. זה מאוד דומה לסוג השני של מורדת. קודם למדנו על מורדת שלא רוצה לתת לו כדי לצערו, כמו המורדת הראשונה שאומרת מאסתיהו, זה גם לצערה פירושו לכאורה.

ר' יצחק: כאן, מה שונה שזה **"שנאתיה"**? כי לכאורה, אצל הבעל לא שייך מאסתיה. מאסתיה? תן לה גט! אתה לא יכול להיות בעל טענות על אף אחד. זה רק שייך שהוא רוצה כאן, הוא להכעיס כאן. הוא רוצה אותה דווקא, כן, **"שנאתיה"** פירושו הקיצור של מה שכתוב קודם מפני שהיא מקללת אותי,

ר' יואל אשר: אני יודע מה, כך הוא מתכוון.

הקנס של מוסיפין על כתובתה

מה עושים? אז אצל האישה עושים הכרזות עם הדברים, את הבעל מאיימים בכסף, יודעים שעובדים עם גברים. **"מוסיפין לה על כתובתה"**, מוסיפים לה על הכתובה כל הזמן, **"משקל שש ושלשים שעורה של כסף"**, למדנו קודם שהכתובה היא סכום מסוים של שעורה, רבי גם אמר שעורות, כמה שעורות זה היה.

ר' יצחק: הוא אומר שזה הדינר, כן.

ר' יואל אשר: אז כאן מוסיפים שש ושלושים, קצת יותר, שעורות של כסף בכל שבת,

ר' יצחק: הממ. כל שבוע, כן? כל שבוע. ואז מראש אפשר להישאר. **"וישב"**?

ר' יואל אשר: פשוט בכל פעם שהוא מורד בעצם, כן?

ר' יצחק: כי כל שבוע זה

ר' יואל אשר: השיעור. **"וישב"**, והוא יכול להישאר גר איתה **"ולא ישמש כל זמן שתרצה"**. כמה זמן היא – פירושו אם היא דורשת גט, היא אומרת הוא לא נותן לי, למדנו כבר קודם,

ר' יצחק: היא יכולה לדרוש גט.

ר' יואל אשר: מיד אחרי שבוע היא יכולה לומר נמאס לי מזה. אבל אם היא נשארת, היא נשארת, אולי הוא יתפייס וכן הלאה. זה הסיפור הארוך יותר, הסיבוך שעם האישה צריך לעשות הכרזות, איך מתמודדים עם הבעל? ממשיכים לקחת ממנו יותר כסף.

ר' יצחק: לא לוקחים ממנו כסף,

ר' יואל אשר: מחייבים אותו יותר, שכשהוא ייתן לה... למעשה, אז ממילא בעיקרון, מה שהוא עושה זה או שהוא לה, נכון, או שהוא יפסיק להיות מורד, או שהוא ייתן לה גט, ישחרר אותה. הוא לא רוצה עדיין לתת לה גט, זו המוטיבציה שלו הקנס. נכון, אבל אין בעיה...

ר' יצחק: הרמב"ם לשלם. אומר הרמב"ם:

ר' יואל אשר: אבל תדע שזה לא במקום. פשוט, אל תחשוב עכשיו: אה, אני יכול להרשות לעצמי! יש לו כמה נשים, לכל אחת הוא נותן שש ושלושים שעורה, והוא פטור. **ואף על פי שכתובתה הולכת ונוספת**, אבל יש **הרי הוא עובר בלא תעשה.**

ר' יצחק: יש עוד חלק.

ר' יואל אשר: הלאו. נכון, אז זה אומר שלא ששש ושלושים שעורה זה כאילו לכבוד זה היא מוחלת או משהו. לא, היא בכלל לא מוחלת, הוא ממשיך לעבור בלאו.

ר' יצחק: שנאמר לא יגרע.

ר' יואל אשר: מה לומדים מזה: **שאם שנא** היה משלח אותה, **שאם שנא ישלח**, שישלח אותה. הרי יש מצווה של... הרי יש אפשרות של גט, שייתן לה גט. **אם שנא ישלח**? **שאם שנא**? זה בנוי על איזו גמרא, לא? שהגמרא אומרת. זוכר דבר כזה? קודם הוצב תנאי בשעת... אה.

אבל לענות, להישאר שם ולענות אותה על ידי מניעת עונה – מעניין, ההפך מ"עונה" זה "לענות", כן? לענות. כן, יש קשר. **לענות אסור**, אסור לו להישאר, ממילא הוא עובר על הלאו, מה שהוא מוסיף. יש לו זכות.

את זה אומר הרמב"ם מאוד ברור, בדיוק כמו שאמרתי, שיש כאן שני דינים: הרב שהוא משפיע – תדע, אתה עובר על עבירה מסוכנת; אחר כך ישיבת החושן משפט תלחץ על ידי הוספת יותר כסף.

ר' יצחק: כל עוד הוא... הרמב"ם אומר גם שאסור, כאילו. שהוא לא רשאי לעשות זאת. אסור. מה שלוחצים, זה כי יש לו את האפשרות.

ר' יואל אשר: אי אפשר לכפות. היא לא מבקשת גט, הוא לא רוצה עדיין לתת גט, ממילא אני חושב ששני המקרים זה כי בית הדין רוצה עדיין, כל עוד, שלא יהיה גט כל עוד עדיין אפשר, אולי זה עוד יעבוד, אבל בינתיים הוא עובר על איסור.

ר' יצחק: הוא עובר על לאו. וכאן הרמב"ם יאמר שלא מגיעים למלקות.

ר' יואל אשר: אה, ראה, כאן אומר הרמב"ם.

המקור ל"שאם שנא ישלח": גמרא גיטין ונבואת מלאכי

ר' יצחק: אה, אבל זה אני אומר, הגמרא, מביאים גמרא בגיטין צ', כתוב פסוק: **"כי שנא שלח"**. אמר מלאכי, זה הפסוק של **"ה' מוריד עליו דמעות"**. זאת אומרת, הוא אומר ש**"אתה בגדת"**, כי אתה בגדת ב**"אשת נעוריך"**, והקב"ה אומר **"לא תבגוד"**. אומר הנביא: **"כי שנא שלח"**, עכשיו בעיה, אתה שונא אותה? אז שלח אותה! למה אתה מחזיק אותה, ואתה לא מטפל בה? אז, וכך אומרת הגמרא שבזיווג שני, **"אם שנאתה שלח"**. נראה שהרמב"ם בנוי על הדבר הזה. והרמב"ם...

ר' יואל אשר: אממ, חזור רגע לזה...

ר' יצחק: פסוק **"כי שנא שלח"**.

ר' יואל אשר: "ובאשת נעוריך אל יבגוד", מאוד יפה, צריך ללכת מ... זה פסוק מאוד יפה, **"ובאשת נעוריך אל יבגוד"**. אל תבגוד, אל תהיה מורד. מה אז? אם קורה, אתה לא יכול לבעול כי יש לך שנאה? **"שלח"**, שלח. לא יכול להישאר עם שנאה. **"וכסה חמס על לבושו"**, לא יודע מה זה עושה כאן.

ר' יצחק: בקיצור, צריך לדעת אם אפשר לתרגם את כל הפסוק שם, אבל כך מתרגמת הגמרא.

ר' יואל אשר: משל בין הקב"ה לישראל?

ר' יצחק: האי? לא, לא, לא, זה מדבר על הנשים שלהם.

ר' יואל אשר: לא ברור מה בדיוק פירושו...

ר' יצחק: "חלל יהודה קודש ה'",

ר' יואל אשר: "ובעל בת אל נכר", התועבה שהדור רוצה להביא. לא, לא, לא.

ר' יצחק: לא, לא. זה אומר ממש שהם לקחו נשים נכריות, **"בת אל נכר", לא את האל הנכרי עצמו. והוא טוען שהנשים היהודיות כועסות, זה בעצם המעשה כאן. היו אנשים בימי מלאכי, בימי עזרא, שהיו להם נשים יהודיות, ובנוסף לכך לקחו עוד אישה גויה. אומר הנביא: מה אתה רודף אותה? זו בדיוק הידיעה. זה מניעת שאר, כסות, ועונה, מה שלא יהיה, היא נשארת בבית לבד. אומר: אין בעיה, אתה רוצה לשלח אותה? יש פירוש, צריך לפרש, אבל כך מפרש כאן הרמב"ם: רוצה לשלח אותה? שלח אותה! למה אתה מחזיק אותה, ואתה רודף אותה? זה של הרמב"ם.**

אז הרמב"ם בא כאן על כל פנים לומר: האדם חושב שהוא יותר טוב – מה יותר טוב, גט? אני מחזיק אותה, אני נותן לה... לא, גט יותר טוב, תן לה לחיות! למה אתה מחזיק אותה, ואתה מקיים "לענות", "לא יגרע"? משהו כזה, זו התכונה.

ר' יואל אשר: באופן שהיא...

ר' יצחק: לא מוחלת, מובן מאליו.

ר' יואל אשר: מה אז? ברירה יש לה למחול, הלא? לא, אם היא רוצה...

ר' יצחק: היא לא עובדת. אם זה "לא יגרע", אולי זה אומר שזה צריך...

ר' יואל אשר: שלא יצא שהוא עובר על "לא יגרע", כן.

ר' יצחק: מה אז.

למה לא נותנים מלקות על הלאו הזה

ר' יואל אשר: מדברים כאן על... אומר הרמב"ם: עכשיו כשאמרתי שזה לאו, והלאו לא תלוי בתמונה של כמה זמן מעבידים אותה, זה אומר שזה לאו ראוי; אז פשוט שהלאו לא תלוי בפוליטיקה האחרת. אם כך, אז זה לאו ראוי, שיקבל מלקות! **"ולמה לא ילקה על לאו זה? מפני שאין בו מעשה."** ממם. זו מניעה, זה שב ואל תעשה, ועל זה אין מלקות.

ר' יצחק: כמו הכלל. אז למעשה, הלאו הזה לא עוזר לנו. אם היו נותנים לו פסק, היה דרך לכפות עליו לעשות משהו כאן. אין דרך, אפשר רק לומר לו שהוא עושה לאו. זה מאוד מצחיק. הלאו לא עושה כלום. אני מתכוון, זה עושה ליהודי ישר, ליהודי הישר המצחיק שרק מפחד לעשות לאווים ולא מפחד להפסיד כסף, לא להיות סתם שייגעץ. אני מתכוון...

ר' יואל אשר: הוא מתכוון לומר שאתה לא עושה את הדבר הנכון. אדם שרוצה לעשות טובה, הוא בן אדם טוב, אומר: אתה לא עושה דבר טוב.

ר' יצחק: צריך להגיע ל...

ר' יואל אשר: לא, במקרה הקודם... הקודם?

ר' יצחק: במקרה הקודם היית אומר ש...

ר' יואל אשר: פעם אחת בית הדין אומר אני נותן לזה שנים עשר חודשים, זה פשוט שיש אופציה כזו. אומר הרמב"ם:

ר' יצחק: זו לא אופציה.

ר' יואל אשר: זה לא אמיתי שיש כאן אופציה. לא אומר שיש אופציה. זה שבית הדין עדיין לא כופה על גט, זה מסיבות אחרות, אבל הוא ממשיך לעבור, הוא עושה דבר שלא טוב. אז, אומר הרמב"ם הלאה. אוקיי.

הלכה ט"ז: כשבעל ואישה כופרים מי הוא המורד

הטענות של "כדרך כל הארץ" וויכוח על מידת העונה

ר' יואל אשר: הלכה ט"ז. וכבר למדנו קודם גם, והרבה פעמים לא יודעים מה הסיפור, כמו למשל דומה היה במעשה של בתולים. מה קורה כשבית הדין לא יכול לברר מי באמת מורד?

"איש ואשתו שבאו לדין הוא אומר זו מורדת ממני מתשמיש והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו", כמה שהוא רוצה. או להיפך, **"וכן אם טענה היא שהוא מורד"**... אבל, **"אלא כדרך כל הארץ אני עמו"**, אני מתכוונת לתת לו, נכון, על ה... או להיפך, נכון? כן, **"והוא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה"**.

זה לא כשהם... הרבה פעמים יש כשיש ויכוח אמיתי: היא טוענת שהוא צריך לתת יותר כי הוא רך וענוג; לא מדברים על זה, פשוט הם כופרים.

ר' יצחק: דרך אגב, אני לא יודע...

ר' יואל אשר: אם לוקחים ממש "כדרך כל הארץ", אולי הוא מתכוון לומר: לא, אני לא צריך לתת יותר.

ר' יצחק: זה רק דרך אופמיסטית לומר את הכמות. אבל זה מעניין, אתה שואל שאלה טובה: מה כשהמחלוקת היא לא אם בכלל לא, המחלוקת היא שהוא מתנהג שהוא מלח, ובינתיים הוא...

ר' יואל אשר: כבר היה לנו קודם, שהוא לא יכול לשנות אחרי החתונה.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: אבל זה כבר נקרא מורד ברמה הזו? אממ, אה, אם מורד... אולי מורד הולך כל הזמן על זה, על פעם אחת בשבוע. כך נראה קצת, כן.

ר' יצחק: שאם זה פעם אחת בשבוע, קוראים...

ר' יואל אשר: ופעם אחת בשבוע... אוקיי. אני צריך לחשוב, כי... זה גם ממש הלאו? מי שיש לו עונה גבוהה יותר?

ר' יצחק: לכאורה יש את הלאו.

ר' יואל אשר: אבל יכול להיות שהתהליך של איך מסיימים או כן או לא את הגט, הנישואין בגלל המרידה, אולי רק שם זה אחרת.

אוקיי.

ר' יצחק: זה אני שואל, זה לא ברור, צריך לעמוד...

חרם ויחוד בפני עדים

ר' יואל אשר: מה עושה בית דין במקרה כזה? בית הדין לא יודע. הוא או היא אומרים מורד, השני אומר אף פעם לא מורד. **"מחרימין בתחילה על מי שהוא מורד ולא יודה בבית דין".** עושים חרם, מי שבאמת מורד ולא מודה, הרבי יענש אותו מאוד חמור. כלומר הולכים לעשות חרם. **ואחר כך**, כן, **אם לא הודו** – "מחרימין" אומר ממש כמו הלכות חרם שלמדנו בבית דין.

ר' יצחק: אבל בלי שם. הם לא יכולים... למדנו, כן, אבל אין נפקא מינה, זה רק להפחיד אותם, כי אי אפשר להתנהג בחרם.

ר' יואל אשר: כי לא יודעים מי משקר.

ר' יצחק: אה, לא יודעים, אה. **ואחר כך**... לפני שהולכים לדעת כבר פתרו את הבעיה.

ר' יואל אשר: ואחר כך, אם לא הודו, הם עדיין לא הודו, **אומרין להן התייחדו בפני עדים**. נכנסים עכשיו לחדר, ו... כן. **נתייחדו**... כי האחד היה עושה, אחד היה עושה רעשים, לא היה שם בכלל כלום.

ר' יצחק: אין רעשים... לא.

ר' יואל אשר: זה מסתדר... זה פרטי. לא, כי האחד היה עושה, מסתדר עם זה שאדם לא רשאי לעשות ביאה בפני כל אדם, שהרמב"ם אומר במקומות אחרים. אז **התייחדו בפני עדים** אומר בסך הכל: נעלו את הדלת. אז באנשים נורמליים לפחות זה עוזר, כי הם ימצאו את עצמם כאן במבוכה, בחוץ עומדים אנשים עדים, זה דבר מוזר.

ר' יצחק: אז, שהם... נו, כן, אני לא יודע...

"מבקשין מן הנטען ועושין פשרה": כשההלכה משאירה את זה לדיין

ר' יואל אשר: מה שזה יעזור. אוקיי, **מבקשין מן הנטען**... כן, אפשר לשמוע למה. **מבקשין מן הנטען**, נכון, מבקשים ממי שיש עליו טענות.

ר' יצחק: האישה אומרת שהוא מורד או להיפך, מבקשים ממנה: עשי לי טובה, תבררי כאן את המעשה.

ר' יואל אשר: נכון, תפסיקי עם השטויות שלך, תוותרי. **ועושין פשרה כפי כח הדיין.**

ר' יצחק: הרמב"ם בעצם לא אומר שום תירוץ. לא אומר מה לעשות. הראב"ד אומר כבר מיד שהוא לא מבין מה זה אומר פשרה.

ר' יואל אשר: כמו שהיה לנו קודם ב"נמלכין". "נמלכין" היה כמו: תמצא דרך אחרת.

ר' יצחק: לא הכל אפשר... נכון.

ר' יואל אשר: כמו שהרב עם האיום שלו לא עוזר, שיקראו לרבנית כמטפלת, מה שלא יהיה, תמצא דרך אחרת. כן.

ר' יצחק: זה לא ברור. ובגמרא, הראב"ד אומר הוא לא מבין, במשנה של זה ממש כתוב **"השמים ביני לביניך".**

ר' יואל אשר: חוץ מאשר פשרה אומר עולם הבא, נבדוק גם שולחן ערוך.

ר' יצחק: כן. בקיצור, הרמב"ם, במקום אחד כתוב שצריך לעשות סעודה, להתאמץ, לראות אותם...

ר' יואל אשר: לארגן ככה. כל כך מעניין, זה נראה כמו המעשה של רבי שמעון בן יוחאי.

ר' יצחק: המעשה המפורסמת.

ר' יואל אשר: כן, יש עצות מעשיות. לא, זה מאוד מעניין, כמו שהרבה פעמים... זה מאוד מעניין, שה"נמלכין" הוא כמו... כאן כבר הרבי יותר צדיק, שהרבי אומר: אני יודע מה הבעיה שלכם, אתם שניכם רעבים ושבורים, אתם שניכם עניים, בואו נעשה לכם סעודה גדולה. בהתאמצות יראו, שבחוץ יעמדו עדים. אוקיי. **"אין כאן מקום לחרמות"** לא **"שגנאי להם"**, אבל הראב"ד לא משאיר את החרמות.

ר' יצחק: מאוד מעניין. בקיצור, זה לא ברור. כאן הרמב"ם לגמרי בצד שלך. בשלב מסוים, ההלכה מרימה ידיים, הוא אומר: אנחנו לא יודעים מה לעשות, תמצא עצה.

ר' יואל אשר: בבקשה. כן, לא עושים "גנאי להם", כן בקיצור.

ר' יצחק: הרמב"ם מנסה כמה חזק לעשות הלכות, להתייחד בפני עדים וכו' וכו', לעשות חרמות. אבל בסוף, תמצא עצה. זו דרכו של הרמב"ם כאן. אוקיי.

האיסור של "לבעול בפני כל בריה"

ר' יצחק: אוקיי, **"אבל"**, אומר הרמב"ם, **"אבל"**, אה, שצריך פשוט להבהיר...

ר' יואל אשר: הבעיה שהיא אומרת עדיין, אפילו אחרי יחוד עדיין לא יודעים מה האמת, זה רק כי העדים נשארים בחוץ מהחדר ביחוד. אם כך, למה לא לעשות, שאחד יהיה שם, ממש יהיה משגיח? **"אבל לבעול בפני אדם אי אפשר, לפי שאסור לבעול בפני כל בריה."**

ר' יצחק: טוב מאוד.

ר' יואל אשר: ה"בפני כל בריה" שלנו אומר אפילו בחיות דבר כזה?

ר' יצחק: כן, כן, דווקא כתוב כך, אולי בהלכות דעות, אבל כאן מדברים שכן, אסור. זו לא אופציה בעצם.

ר' יואל אשר: ממילא לא צריך... שלום הבית כאן לא דוחה את דרך הארץ של...

ר' יצחק: אין דרך. אוקיי, עד כאן הלכות עונתה. עכשיו הולכים ללמוד "לרפאותה ולקוברה".

ר' יואל אשר: "לקוברה" אם ה"רפאותה" לא עבדה.

ר' יצחק: קודם עונה, אחר כך רפואה, אחר כך קבורה.

ר' יואל אשר: טוב מאוד. **"בפני כל בריה"** אומר אפילו בחיות דבר כזה?

ר' יצחק: אוקיי, דווקא כתוב כך ממש, כך כתוב נדמה לי,

ר' יואל אשר: אולי בהלכות דעות,

ר' יצחק: אבל כאן מדברים שכן, אסור. זו לא אופציה בעצם. ממילא אנחנו יודעים וזה לא דוחה.

ר' יואל אשר: זה אומר, שלום הבית כאן לא דוחה את דרך הארץ של, אין דרך.

הלכה י"ז: החיוב של "לרפאותה"

ר' יצחק: אוקיי, עד כאן הלכות עונתה. עכשיו הולכים ללמוד לרפאותה ולקוברה.

ר' יואל אשר: על כוחותיה, קודם עונה אחר כך רפואה.

ר' יצחק: אם הרפואה לא

ר' יואל אשר: עבדה צריך הוא לקבור אותה. אומר הרמב"ם כך: הדבר הבא שלומדים מתקנות חכמים של כתובה הוא, ש**"האשה שחלתה חייב לרפא אותה עד שתבריא"**. הוא צריך לרפא אותה. זה אומר, אם הוא לא רופא, צריך הוא לשלם לה

ר' יצחק: רפואות עד שהיא מבריאה.

ר' יואל אשר: אהה. מה קורה במקרה כזה **"ראה שחחולי ארוך"**, זה חולי שאי אפשר לצאת ממנו, חולי ארוך, **"ויפסיד ממון הרבה לרפואה"**, זה יעלה לו הרבה מאוד כסף, **"ואמר לה"**, אומר לה כך: **"הרי כתובתך מונחת"**, אני אתן לך את הסכום של הכתובה, **"או רפאי עצמך מכתובתך"**, או תרפאי את עצמך עם הכסף שאת מקבלת מהכתובה. אומר: אני נותן לך את הכתובה, אני נשאר כן נשוי, אני אתן לך את הסכום, עד מאתיים ארפא, מעבר למאתיים ארים ידיים. **"או הריני מגרשך ונותן כתובה והולך"**, אהה. **"שומעין לו"**, יש לו את הזכות לעשות את זה,

ר' יצחק: לעשות את זה, יש גבול מסוים כביכול כמה הוא צריך לשלם, כמו הכתובה. אז הוא יכול לתת לה את הבחירה: את רוצה לנצל את הכתובה ולהישאר, או את אומרת שאת לא רוצה להישאר ככה? אין בעיה, נותנים גט ואת פטורה. ונשארת עם הכתובה ממילא בעצם.

הגדר של "מפני דרך ארץ" והמקור מהספרי

ר' יואל אשר: אבל אומר הרמב"ם, מובן מאליו שזה לא דבר שמותר לעשות. אולי עם חושן משפט הוא יכול, אי אפשר לכפות עליו לשלם לנצח, אבל **"ואין ראוי לעשות כן מפני דרך ארץ"**. דרך ארץ כאן לא אומר — דרך ארץ בדרך כלל אומר הפוך מחוצפה. כאן דרך ארץ הפוך מרחמנות,

ר' יצחק: כן. כן, אין דרך. אין דרך בכלל.

ר' יואל אשר: בכלל לא. וכאן הולכים לראות עכשיו לגבי לפדותה. אתה יכול לעשות כאן פרק "לפדותה". אומר הרמב"ם: **"נשבית"**,

ר' יצחק: אם היא נשבתה. מביאים על זה איזה מדרש, שקל וחומר מ, איך קוראים לזה? כתוב אצל ה, הוא לא מביא את זה כאן? צריך לספר כאן. כתוב אצל ה, לא מה שאנחנו חוזרים, כתוב בספרי לגבי ה, איפה הוא מביא את זה? אצל יפת תואר, **"ושלחתה לנפשה"**, זה אומר שזה הוא רשאי לעשות רק, אם היא הייתה חולה, צריך הוא לרפא אותה קודם ואחר כך לשלח.

ר' יואל אשר: אה, אי אפשר לזרוק אישה חולה לרחוב.

ר' יצחק: "קל וחומר לבנות ישראל שהן טהורות וקדושות", זו יפת התואר הגנובה, אפילו אז אסור לו.

ר' יואל אשר: אבל יפת תואר יהיה דרך ארץ, אצל אישה יהודית יהיה יותר מזה, נראה, אוקיי. כן,

ר' יצחק: אני לא יודע, אוקיי. אז, לפדותה.

הלכה י"ח: החיוב של "לפדותה"

אשת כהן והגדר של פדיון שבויים

ר' יואל אשר: "ולפדותה". אומר הרמב"ם, **"נשבית"**, היא נשבתה,

ר' יצחק: "חייב לפדותה". "אם היה כהן",

ר' יואל אשר: ופעם אחת היא נשבתה, יש דין בהלכות איסורי ביאה שכהן אסור להיות עם אישה שנשבתה, כי יש חזקה שהיא נבעלה,

ר' יצחק: נכון, אפילו זה אונס.

ר' יואל אשר: אז **"שכבר נאסרה עליו"**, היא נאסרה עכשיו כשהיא נשבתה, זו תהיה בעיה גדולה, כי הוא לא יכול לקחת אותה הביתה אחר כך.

אומר הרמב"ם, חייב לפדותה זה לא להביא אותה הביתה אליו, זה היה אנוכי. לפדותה זה לשחרר אותה מהמצב הקשה שהיא בו, כי זה מאוד ברור כאן. הוא **"פודה אותה ומחזירה לבית אביה"**, הוא פודה אותה כדי שהיא תוכל להיות חופשית, ולא כדי שהיא תוכל לבוא אליו.

ר' יצחק: אני חושב שהחידוש הוא, אפילו היית יכול לומר למה הוא יפדה אותה? כי הוא יהיה אסור ממילא, למה הוא יפדה אותה? זה אומר, הוא צריך.

ר' יואל אשר: הוא צריך לפדות אותה ולשלוח הביתה. לפדות זה לא, אם היא רק נפדתה כי אני צריך אותה, זה היה כן ככה, טוב, זה היה... לא, זה, כן. זה זכות שיש לה שהבעל צריך לשחרר אותה,

ר' יצחק: והיא לא מאבדת את זה. כן, אבל מחר, ברגע שהיא באה הביתה היא יוצאת מהבעל שלה,

ר' יואל אשר: נכון? כן, אבל בכל זאת הוא,

ר' יצחק: יש לו את החיוב. כן,

אשת ישראל והפירוש של "לפדותה" — להחזיר הביתה

ר' יואל אשר: "ואפילו היו בעיר אחרת, מטפל בה עד שמחזירה למדינתה". אפילו להוריה, הוא צריך להחזיר אותה ל... כן, מאוד מעניין. הוא לא יכול לומר פעם אחת החזרנו אותה, העיר.

ר' יצחק: פדינו אותה,

ר' יואל אשר: לכי תישארי שם בעיר אחרת. ההגדרה של לפדות במקרה כזה ש, שבית אביה הוא מקום אחר, מסתיימת כשהוא מחזירה למדינתה. ואחר כך הוא יכול לגרש אותה, **"ונותן לה כל כתובתה"**, הוא צריך לתת לה את הכתובה, כי היא הייתה אנוסה, מה היא אשמה שהיא נשבתה? נכון.

"היה בעלה ישראל שהשבויה מותרת לו", השבויה מותרת לו, נראה כאן שהמילה היא שהוא לא יכול לומר אני לא רוצה לגור

ר' יצחק: עם אישה

ר' יואל אשר: שהייתה מעורבת עם גבר אחר.

ר' יצחק: "מחזירה לו לאשה כמות שהיתה". הוא מתכוון לומר שהוא רשאי.

ר' יואל אשר: הוא רשאי? זה בטוח שהוא רשאי,

ר' יצחק: זה רק דין בכהן. ממש מעניין, אז מה החידוש? זה לא ברור. אה, תראה מה אומר הרמב"ם: **"ואם רצה אחר כך מגרשה"**, פשוט זה לפדות.

ר' יואל אשר: שולחים גט לשודדים שם, רק הוא...

ר' יצחק: טוב מאוד, הוא לא יכול לומר, תיפוק לי שכולל להחזיר אותה הביתה. פשוט פשט, אולי זה הפירוש: "לפדותה" פירושו להחזיר אותה הביתה, לאחר שאתה נותן גט, או לאחר שהוא כהן והוא לא יכול... כהן הוא יוצא מן הכלל, הוא לא יכול להחזיר הביתה, הוא צריך להביא אותה לאביה, כי הוא לא רשאי ללכת הביתה איתה. אבל בדרך כלל "לפדותה" פירושו להחזיר אותה הביתה. אחר כך אתה יכול לתת גט, אתה חוזר לסדר הרגיל. זה בערך הפירוש. למה "לפדותה" פירושו להחזיר הביתה, איני יודע, אבל כך נראה. כן?

ר' יואל אשר: אוקיי, מדברים סתם, צריך להבין את המצבים, היא בארץ רחוקה... כן,

ר' יצחק: אבל "לפדותה"... זה פירוש בתנאי "לפדותה". השיעור מסתיים כאשר

ר' יואל אשר: היא מגיעה לחוף מבטחים, כשהיא מגיעה למקום בטוח.

ר' יצחק: זה מקומה. אז "לפדותה" לא פירושו לפדות משם, פירושו להחזיר הביתה. פירוש חדש.

ר' יואל אשר: נכון.

הלכה י"ט: השיעורים של "לפדותה"

הדין של "יתר על כדי דמיה"

ר' יואל אשר: נו, אומר הרמב"ם הלאה: **"אין מחייבין את הבעל"**, אבל כאן יש בפדיון שבויים מגבלה חדשה. שהרי יש הלכה כללית בדין פדיון שבויים, שאין פודין שבויים יותר מכדי דמיהם. הסיבה היא, האם כבר למדנו זאת?

ר' יצחק: לא, אבל אני חושב שצריך לראות אם זה תלוי,

ר' יואל אשר: בוא נראה. בוא נראה כך: **"אין מחייבין את הבעל לפדות את אשתו ביתר על דמיה"**, יותר מכמה שהיא שווה. כמה היא שווה איני יודע, אבל יש איזה שווי

ר' יצחק: וכמה היא שווה.

ר' יואל אשר: "אלא במה שהיא שוה כשאר השבויות".

ר' יצחק: כמו כל האחרים... שיהודי לא יהיה יקר יותר, אני חושב שזה הדין ביותר על כדי דמיהן, שיהודי לא יהיה יקר יותר, אז גויים ילכו לתפוס יהודים. כן, אז היא לא שונה מכל שאר השבויות. כמו שכל שאר השבויות אין פודין ביתר מדמיהן, גם היא לא. אה, הבעל? כלפי הבעל, לא שונה מכלום,

ר' יואל אשר: מכל אחד אחר. כתוב כאן שאסור או כתוב שהמצווה לפדותה אינה חיוב גדול יותר מהרגיל... אין חיוב. הלימוד של חז"ל חל גם כאשר בעל רוצה לפדות אישה. אוקיי, בדרך כלל אסור, נכון.

ר' יצחק: אבל כאן כתוב שאין צריך, הבעל אינו חייב.

ר' יואל אשר: שוב, אדם עצמו שנשבה רשאי לתת כמה כסף שירצה לפדות את עצמו. האם זה חל גם אם הבעל רוצה, אולי הוא גם יוכל באותה דרך. יכול להיות. כתוב שם שזה הולך מכספי צדקה זה עניין אחד.

ר' יצחק: אוקיי, צריך לדעת, כבר דיברנו על זה פעם. פשוט לכאורה שהוא רשאי לעצמו, אבל האם זה פירושו כאן

ר' יואל אשר: שהוא לא חייב. צריך לראות לכאורה אם הוא רשאי גם עבור האישה.

ר' יצחק: אה ודאי, אולי הוא רשאי, הוא לא רוצה.

ר' יואל אשר: בכל מקרה, אבל הדין של יותר על כדי דמיהן, זה גם מגבלה על הדין לפדותה,

ר' יצחק: זה נעשה השיעור של לפדותה.

כאשר כסף הפדיון הוא יותר מהכתובה

ר' יואל אשר: נכון. אומר הרמב"ם: **"היו דמיה יתר על כדי כתובתה"**, הכסף לפדות אותה הוא יותר מהכתובה, והוא רוצה לומר כך, כמו שלמדנו לגבי רפואה: **"ואמר הריני מגרשה וזו כתובתה"**, שתשתמש ב

ר' יצחק: כתובה **"תלך ותפדה את עצמה"**,

ר' יואל אשר: "אין שומעין לו, אלא" יש לו את החיוב קודם, **"כופין אותו ופודה אותה, אפילו היו דמיה עד עשרה בכתובתה"**, אפילו אם זה עשר פעמים יותר, הפדיון שבויים עולה עשר פעמים יותר מהכתובה. **"ואפילו אין לו אלא כדי פדיונה"**,

אפילו אם אין לו את הכסף, הוא צריך ללכת לחפש, ללוות. עד כדי כך הולך החיוב.

שיחה: מדוע פדיון שבויים חמור יותר מרפואה?

ר' יואל אשר: צריך להבין, מדוע בפדיון זה שונה מברפואה?

ר' יצחק: כי בפדיונה היא במצב מסוכן. ברפואה? היא חולה, היא לא יודעת.

ר' יואל אשר: אתה עושה עכשיו דין חדש ברפואה? שזה רק סוג של רפואה? איני יודע, זה לא ברור.

ר' יצחק: איני יודע. זו שאלה, מדוע לגבי רפואה הוא יכול לומר כך? איני יודע. אני חושב שברפואה יש לה עצה. הוא נותן לה את הכתובה, שתנסה להתחתן עם שני, למצוא איזה פתרון. כאן היא תקועה איפשהו שם בהרי חושך.

ר' יואל אשר: שוב, אתה צריך לעשות אוקימתא חדשה שכאן רפואה לא מדובר דווקא כשיש לה פצע קשה. אתה יכול גם לכוון שהיא חולה סופנית, והבעל הולך לעזוב אותה עכשיו והיא תמות כמה ימים אחר כך.

ר' יצחק: היא תקועה אצל הגויים איפשהו.

ר' יואל אשר: זה שונה. אבל היא תקועה עם מחלה, גם אין מי שיטפל בה. כתוב שזה לא דרך ארץ. אבל מדוע יש לו כאן את הזכות

ר' יצחק: וכאן אין לו את הזכות?

ר' יואל אשר: זה עדיין לא ברור. זה יכול להישאר פתוח. אם מישהו חושב על תשובה טובה, הוא יכול לשלוח לאחת מהפלטפורמות שלנו. לשלוח הסבר טוב.

ר' יצחק: אפשר להכניס פתק מתחת לדלת שלנו. זו הפלטפורמה. אוקיי.

דיוק בלשון הרמב"ם: "חולי ארוך" כנגד "חולי גדול"

ר' יואל אשר: יכול להיות, יכול להיות **"ראה שהחולי ארוך"**, לא כתוב שזה חולי מסוכן. חולי ארוך אולי פירושו מחלה כרונית.

ר' יצחק: כן כן.

ר' יואל אשר: היא במצב שהוא יצטרך לשלם כל שבוע, לטווח ארוך, עבור איזה,

ר' יצחק: איזה... זה לא

ר' יואל אשר: זה לא סכנה. אני מדייק על המילה **"ארוך"**, לא "ראה שהחולי גדול", וצריך עכשיו להביא ניתוח יקר. היום, להביא ניתוח יקר. זה קשור, חולי ארוך. אתה לא עושה אוקימתא. הרמב"ם אמר, אפשר לדייק בלשון הרמב"ם, כדי להסביר קושיה קשה. **"ראה שהחולי ארוך"**, וזה יעלה לו הרבה מאוד כסף, כי היא תחיה עכשיו שנים רבות. יהיה לה אותה אריכות ימים כמוהו, רק תמיד יצטרכו לשלם לרופא עבור משהו שיש לה.

ר' יצחק: אתה מסביר את אותו הדבר שאני אומר, שרפואה היא לא כמו דבר חריף. זה לא פשט שהיא תקועה, הוא צריך להוציא אותה, אחר כך אתה יכול לראות אם אתה רוצה לתת לה גט. רפואה זה פשט, היא כאן, היא חולה. אבל אתה עושה את אותה אוקימתא שדחית קודם שמדובר שהיא לא מסוכנת.

ר' יואל אשר: כי הרמב"ם לא אומר חולי גדול, אלא **"חולי ארוך"**.

החיוב של יחיד ושל קופת הצדקה בחולה מסוכן

ר' יצחק: שמעתי, אבל זה לא חילוק מהאוקימתא שאמרת שזו לא אוקימתא טובה, ואני שומע שזו לא אוקימתא כל כך טובה. אני יודע, אני יודע את האוקימתאות. אני יודע, אולי, סתם לשאול שאלה. כשרואים יהודי, בוא, יודע מה? שכח מהבעל. אם רואים יהודי כאן שהוא חולה מסוכן, אפשר להציל אותו במיליון דולר, האם הוא חייב לתת?

ר' יואל אשר: אתה צריך ללכת לרב, זה לא החיוב שלך. במת מצווה יש שהאדם הראשון שראה אותו. ברפואה זה פשוט שזה לא האדם הראשון שרואה אותו. האדם הראשון לא רשאי להתעלם, כנראה אל תתעלם, לא תעמוד על דם רעך, הוא צריך לרוץ לרב. אבל הולכים לראות בהלכות צדקה, למי יש את החיוב? לרב, לקופת הצדקה. זה הרי המילה, לרפאות... שוב, בהלכות צדקה כותב הרמב"ם, אומר הרמב"ם שמצוות פדיון שבויים קודמת לכל המצוות שבתורה. זה פשט שכל אחד צריך לרוץ לעשות פדיון שבויים.

המשך הלכה י"ח-י"ט: החילוק בין פדיון שבויים לרפואה, והגדר של נשבית פעם שנייה

החיוב ממון של הבעל כנגד חיוב הצדקה של הקהילה

ר' יואל אשר: אתה צריך ללכת לרב, זה לא החיוב שלך. במת מצווה יש שהאדם הראשון ראה אותו. ברפואה זה פשוט, זה לא האדם הראשון שרואה, והאדם הראשון לא רשאי להתעלם, באיזה "אל תתעלם", "לא תעמוד על דם רעך", הוא צריך לרוץ לרב. אבל הולכים לראות בהלכות צדקה, למי יש את החיוב? לרב, לקופת הצדקה.

זו הרי המילה, **לרפא אותה**. שוב, בהלכות צדקה כותב הרמב"ם, אומר הרמב"ם ש**מצוות פדיון שבויים קודמת לכל המצוות שבתורה**, יוצא שכל אחד צריך לרוץ לעשות פדיון שבויים. אבל כשיש בעל, לבעל יש את החיוב מדין עונה.

ר' יצחק: הוא חיוב, לוקחים מהכסף שלו.

ר' יואל אשר: וכשאין לו כסף, פשט שהוא צריך גם לעשות זאת. איך בדיוק? כי הוא ילך לחפש צדקה? לא, לא. החיוב של הבעל הוא, לוקחים את כל כספו או שהוא לוקח בעצמו ונותן. הוא לא צריך לחפש כסף. חזרנו רחוק שיש צדקה.

ר' יצחק: לא, קראנו כאן, קראנו קודם, **ואפילו אין לו אלא כדי פדיונה**. אבל יש לו, לוקחים את כל כספו, לא נשאר לו אפילו פרוטה. הוא לא צריך ללכת לצדקה בשביל עצמו, אבל הוא צריך לשאול, הפשט שכל כספו חייב לזה. אבל זה חיוב, זה חיוב ממון, זה לא עניין של...

החילוק במציאות בין פדיון שבויים לרפואה שאין לה קצבה

ר' יואל אשר: יכול להיות שפדיון שבויים חכמים ראו כעניין של פיקוח נפש, מה שאין כן רפואה.

ר' יצחק: זה יותר חשוב. אבל בדיוק, מדוע זה יותר חשוב? באיזה אופן זה יותר חשוב?

ר' יואל אשר: אני חושב שיש לי הסבר טוב. שלהיות חולה קשה במשך שנים רבות היא מציאות חדשה שיש היום עם מכונות הנשמה וכל מיני ניתוחים. בזמנים קדומים, חולה לזמן ארוך, פירושו מחוסר איבר מסוים. אדם שבריא ויש לו בעיה עם רגל, עם יד. להיות חולה לפני מאה שנה, או מה שזה לא יהיה, לפני הרפואה המודרנית עם הרבה מאוד דברים חדשים, מתו.

נו, אני שואל קושיה: אדם אובחן עם סרטן, האם הבעל יכול לומר לה, הנה לך מאתיים מנה ולכי לדרכך? לא, אי אפשר, כי מה שמדובר שם זה חולי ארוך, כל הזמן יצטרכו טיפול שלא יהיו יסורים. כי זה יהיה כמו פדיונה, החכמים מסתמא. פדיונה החכמים רואים כסכנה גדולה, ורפואה מדברים על דברים אחרים. אני אומר מציאות כזו, שהדבר שאדם יהיה חולה מסוכן במשך שנים רבות, שאם היא לא תקבל את הטיפול והיא לא תקבל את התרופה, היא תמות, תרופה יקרה כל חודש, לא היה. אני אומר מציאות שזה לא היה.

ר' יצחק: אתה מחדש מציאות שאני לא מסכים.

ר' יואל אשר: אתה לא יודע. יש דברים שאני יודע ואתה לא יודע.

ר' יצחק: אתה יודע מה היה לפני אלף שנה? ואנחנו עדיין באמצע, לא? כן, כן, כן. אה, זה בסדר. בקיצור, אני יכול לשמוע שלפדיון יש דין אחר, אתה מקשה מדוע יש דין אחר, איני יודע. זו קושיה אם הטעם הוא דין אחר. איפה אני כאן בטקסט? **במה דברים אמורים**, אה.

המגבלה על פדיון שבויים: נשבית פעם שנייה

ר' יואל אשר: אבל יש כן מגבלה. על פדיון שבויים יש גם מגבלה. כל הדברים האלה הם כשהאישה נשבית, אבל **אבל אם פדאה** –

ר' יצחק: הוא פדה אותה...

ר' יואל אשר: פדה אותי כבר בפעם הראשונה. **אבל** אם פדה אותה –

ר' יצחק: והיא נשבית שוב, כן?

ר' יואל אשר: והוא כבר עייף, הוא כבר נמאס. **ורצה לגרשה**, הוא רוצה לגרש אותה, והיא תפדה את עצמה בכספה שלה, **הרי זה מגרש ויתן כתובתה והיא תפדה את עצמה**. מדוע ההלכה אומרת כך? איני יודע מדוע, יש איזה חשד שיש קנוניה? או איני יודע מה?

ר' יצחק: זה חידוש, בעל צריך לפדות את אשתו פעם אחת, כל כך הרבה כסף הוא צריך להוציא, לא פעמיים.

ר' יואל אשר: מדוע? שאר, כסות, כל שאר הדברים זה הרי בכל יום?

ר' יצחק: לא, הלו, פדיון הוא הוצאה גדולה, וזה כנגד משהו, נכון? כנגד פירות דיברו.

ר' יואל אשר: כנגד פירות זה נוסף...

ר' יצחק: לא, לא, פדיונה לא, פדיון לא מדאורייתא, פדיון מדרבנן, פדיון הוא חיוב ממון מסוים, יש מגבלה. כמו שלומדים כל דבר יש מגבלה, אין שום חיוב ממון בלי מגבלה. המגבלה היא פעם אחת, זו המגבלה על הפירות.

ר' יואל אשר: אה, זה יהיה כמו החולי הארוך, זה יהיה ההיפך מחולי ארוך.

ר' יצחק: יכול להיות. לכל דבר יש מגבלה. שם הוא נקרא רשע, כאן אפילו לא כתוב שהוא נקרא רשע.

ר' יואל אשר: כאן מתורץ מאוד יפה הקושיה שלנו שהתייגענו עם רפואה, כי זה יהיה כמו חולי ארוך. להרבה דברים יש מגבלה. זה לא ברור.

ר' יצחק: משבר חד פעמי צריכים... אבל איזו מגבלה, כך נראה.

ר' יואל אשר: אבל שוב יכול להיות כל נכסיו,

ר' יצחק: מה שכן במובן מסוים בלתי מוגבל.

ר' יואל אשר: אוקיי. וברפואה אבל גם אולי אותו דבר,

ר' יצחק: החולי הארוך פירושו שהיא נעשתה חולה, צריך עכשיו לעשות ניתוח –

ר' יואל אשר: צריך לשלם על הניתוח. חולי ארוך יהיה כמו שהיא נשבית שוב.

ר' יצחק: לא בטוח, איני יודע. צריך לדעת לגבי כל הדיוק שחידשת עכשיו מחולי ארוך, צריך לראות במקורות אם כתוב כך.

הלכה כ': מי שנשבית אשתו והוא במדינת הים

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: **מי שנשבית אשתו והוא במדינת הים**, הוא במדינה רחוקה והאישה נשבית, זה כמו שלמדנו לגבי מזונות **בית דין יורדין לנכסיו ומוכרין**, מוכרים את נכסיו **בהכרזה**.

ר' יצחק: אבל כאן זה עם הכרזה.

ר' יואל אשר: אה, קודם לא היה כתוב בהכרזה?

ר' יצחק: כי זו מציאות חדשה.

ר' יואל אשר: אולי שם זה עניין של קנס על מה שאתה משאיר את אשתך בלי אוכל.

ר' יצחק: כאן הרי קרתה טרגדיה שלא יכלו לחשב. הכרזה היא שמוודאים לקבל יותר כסף בשבילו, נכון? זה הפירוש של ההכרזה, מדוע כאן צריכים הכרזה?

ר' יואל אשר: לא יודע. **ופודין אותה כדרך שהבעל פודה**, עם אותם דינים. כלומר, לא יוסיף על כדי נכסיו –

ר' יצחק: או רק פעם אחת.

ר' יואל אשר: נכון.

הלכה כ"א: המדיר את אשתו ונשבית

ר' יואל אשר: נו, אומר הרמב"ם מה קורה במקרה כזה: **המדיר את אשתו נדר** – מישהו עושה לאשתו נדר, **שהוא חייב בגללו לגרשה וליתן כתובתה.** הוא עשה נדר –

ר' יצחק: אחד מהנדרים –

ר' יואל אשר: שהוא לא יכול... "הנאת תשמישך עלי" למשל. ואחר כך היא נשבית, **אחר שהדירה.** אומר הרמב"ם, לא אומרים שהחיוב לפדותה הולך עד הגט, אלא מרגע שיש חיוב לתת גט כבר **אינו חייב לפדותה, שמעת שהדירה נתחייב לגרשה וליתן כתובתה.** מעניין הלשון, **נתחייב לגרשה,** הוא רשאי לגרש אותה או... לא,

ר' יצחק: הוא חייב. לא רשאי. הוא חייב לגרש.

ר' יואל אשר: הוא מהאנשים –

ר' יצחק: שכופים אותו... כופים אותו לתת...

ר' יואל אשר: הוא יכול עדיין להתיר, וכאן פתאום, כן.

ר' יצחק: ממש עצוב. לא רק שבעלה עשה לה נדר –

ר' יואל אשר: אלא היא גם נשבית. אוקיי.

הלכה כ"ב: אשה האסורה על בעלה מאיסורי לאוין ונשבית

ר' יואל אשר: הלאה אומר הרמב"ם: **האשה שהיתה אסורה על בעלה מאיסורי לאוין,** אישה שאסורה על בעלה מאיסורי לאוין –

ר' יצחק: למשל אלמנה לכהן גדול –

ר' יואל אשר: שהכהן הגדול לא ציית למצווה והוא לקח אלמנה –

ר' יצחק: והיא נשבית –

ר' יואל אשר: אינו חייב לפדותה. קידושין חלים, נכון? זה חל. נכון, **אינו חייב לפדותה,** כי הקידושין שלהם, החתונה שלהם היא לא חתונה לגיטימית. זה דומה ל"שהרי נתחייב לגרשה". היא כל הזמן "נתחייב לגרשה", כן? לכאורה. **אלא נותן לה כתובתה, והיא תפדה את עצמה.**

ר' יצחק: אה, בכל מקרה, כתובה היא מקבלת.

ר' יואל אשר: גם באותו מקרה. שואל הרמב"ם שאלה מעניינת: **והלא השבויה אסורה לכהן, והרי הוא פודה אותה. הרי למדתי קודם שגם שבויה חייב הבעל לפדות, ומשנעשית שבויה נאסרה לכהן, מדוע זה שונה משאר איסורי לאוין?**

אומר הרמב"ם: **מפני שלא היתה אסורה מקודם.** היא לא הייתה אסורה מקודם. **ואיסור השביה הוא שגרם לה,** איסור השביה הוא שגרם, ממילא זה אונס. היא נישאה לו כדת וכדין. עכשיו קרתה השביה, אז יש לו את המצווה מצד הקידושין הכשרים.

כלומר, החיוב לפדותה אינו משום שעכשיו אנחנו זוג מתאים. החיוב לפדותה אינו משום שאנחנו עכשיו זוג טוב שמותר להיות ביחד, אלא משום שכשנישאו היינו מותרים, ואז נוצר החיוב. אבל שם יש כל הזמן חיוב של נתחייב לגרשה –

ר' יצחק: עוד מלפני כן.

שיחה על פירוש הפרישה והגדרים של איסור שבויה

ר' יצחק: *הוא מביא פירוש כזה מהפרישה שהחיוב לפדותה נוצר ברגע שנשבית, והאיסור נוצר רגע אחר כך. אז למה? הרי זה אותו זמן?*

ר' יואל אשר: *מחמת "באים כאחד", כזה... זה לא הגיוני, שהחיוב... זה כן הגיוני, כי זה לא באים כאחד. כלומר, קודם תופסים, אי שם אחרי התפיסה כשמגיע הלילה, כשנכנסים לאוהל יש ייחוד... כן, כבר למדנו קודם, כך נוצר דין שבויה כשתופסים. למה? החיוב פדיון שבויים מתחיל ברגע שהיא נתפסת. כן, צריך לעיין בהלכות שבויה, אולי אם יודעים כמה זמן לוקח עוד לשאת עם המשאית עד שנוסעים למנהרה אז עדיין אין דין, צריך לעיין בהלכות שבויה.*

ר' יצחק: אבל יש חזקה שלמדנו אפילו באומר –

ר' יואל אשר: *צריך לעיין בהלכות שבויה אם היא רק הייתה תפוסה חצי יום, אולי מעולם לא היה –*

ר' יצחק: חזקה.

ר' יואל אשר: *כל החזקה היא כשנקראת שבויה, לכאורה כשעדיין לא היה כדי שיעור ביאה או כדי...*

ר' יצחק: סתם זה יותר מדי למדנות, צריך לומר תירוץ רגיל כמו שאתה אומר.

ר' יואל אשר: אני עוזר עכשיו, כבר, אני מחפש את האמת.

ר' יצחק: אני בוחן את כל האפשרויות. אוקיי, או שלמדנו מתי זה נגמר. קבורה.

הלכה כ"ג: חיוב הבעל בקבורת אשתו

ר' יואל אשר: [[#3]] עונה ופדיון ורפואה, עכשיו קבורתה. **מתה אשתו חייב בקבורתה,** האישה מתה חייב לקוברה.

ר' יצחק: הוא צריך לשלם על ההוצאה.

ר' יואל אשר: וקבורה אינה רק עצם הקבר, אלא גם הפרטים סביב, שבע הברכות של הקבורה, החתונה... **ולעשות לה הספד וקינים כדרך כל המדינה,** לעשות הספד וקינות כדרך כל המדינה, כפי שעושים שם. יש מקומות שעושים ממש מצב גדול, תזמורת מלאה, ויש מקומות שעושים קטן יותר. אומר הרמב"ם מה המינימום: **ואפילו עני שבישראל לא יפחתו לו משני חלילין,** שני חלילים המלווים את ההספד, **ומקוננת,** ומקוננת. **ואם היה עשיר הכל לפי כבודו –**

ר' יצחק: לפי המנהג.

ר' יואל אשר: היה לו איזה קריקטורה יהודית של ר' אלחנן, איך קראו לו? הרצמן? כן, כן, איזה בעל מוסר בקהילה נובהרדוקית בוויליאמסבורג. הוא היה מציב הרבה פעמים תמונות כאלה, עוד

לפני תמונות ה-AI: מישהו רואה קבר מפואר של איזה עשיר גדול, אומר: "זה נקרא לחיות!"

ואם היה עשיר הכל לפי כבודו. אומר הרמב"ם: **ואם היה כבודה גדול מכבודו,** היא הייתה גדולה יותר, אישה מכובדת יותר כמו שלמדנו "עולה עמו ואינה יורדת עמו", יש לה מעמד גבוה יותר, אז **קוברין אותה לפי כבודה, שהאשה** – אה, כאן לדעתי אומר הרמב"ם בפעם הראשונה את הלשון: **עולה עם בעלה ואינה יורדת,** הוא כבר אמר זאת? אני לא חושב – **ואפילו לאחר מותה.**

יקרא דחיי או דשכבי ב"עולה עמו ואפילו לאחר מותה"

ר' יצחק: *כלומר, אם היא כבר מתה, מה חלקה? אין דין, הוא נתחייב לתת –*

ר' יואל אשר: *קבורה לאישה לפי רמתה.*

ר' יצחק: *מעניין מאוד. כן, היות ויכולנו לחשוב שאחרי שהיא מתה נשאר רק הוא –*

ר' יואל אשר: *שילכו רק לפי רמתו. יש לזה קשר לסוגיה של יקרא –*

ר' יצחק: *דחיי או יקרא דשכבי, כן, אבל זה –*

ר' יואל אשר: חיוב של קבורה, השיעור, כן.

הלכה כ"ד: עמד אחד מדעת עצמו וקברה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **לא רצה לקבור את אשתו** – הוא לא רצה, **ועמד אחד מדעת עצמו וקברה** – אחר בא לקוברה, **מוציאין מבעלה בעל כרחו ונותנין לזה.** זה כמו קודם שלמדנו הלכה דומה לגבי המזונות, בא אחר ועשה את הדבר.

החילוק בין זר שמשלם קבורה לבין מזונות

ר' יצחק: מזונות הוא לא חייב. כאן הוא כן חייב.

ר' יואל אשר: זה שונה. אה, אומר **מדעת עצמו,** כן.

ר' יצחק: אם המזונות זה רק אם היא לוותה.

ר' יואל אשר: היא לוותה. אז **מוציאין מבעלה בעל –**

ר' יצחק: כרחו ונותנין לזה, למה?

ר' יואל אשר: כדי שלא תהיה זו מושלכת לכלבים, שלא תשכב חלילה בבזיון.

ר' יצחק: [[#4]] אני לא מבין מה הוא מתכוון, מה זה אומר. מה הקשר?

ר' יואל אשר: כי זה חיוב גדול יותר. אם הבעל יש לו את החיוב, לא אומרים כמו שם.

ר' יצחק: *אה, אני מתכוון לומר שבמזונות, כך הוא מביא כבר, שאתה יכול לחשוב שהאדם הוא חיה, הוא לא נותן מזונות, אני לא יודע. אבל בטוח שהוא רוצה שיקברו את אשתו. אין ספק שהוא רוצה –*

ר' יואל אשר: *זה הוא בטוח רוצה, אז בטוח עשה בעצם על דעתו.*

ר' יצחק: *משהו כזה. שם תמיד יכול להיות שהיה לו איזה חשבון אחר.*

ר' יואל אשר: תמות נו, אבל לא אפילו לוויה... מובן. לא, שם אדם חושב שזה איזה...

ר' יצחק: *תמיד יכול להיות איזו עצה. הוא תכנן –*

ר' יואל אשר: *היה לו תוכנית אחרת. היא תלך תמצא איזה בועז, היא תמצא איזו עצה. נכון.*

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: אוקיי. **היה במדינה אחרת כשמתה אשתו** – והוא לא שם,

ר' יצחק: אבל בטוח שהוא רוצה שיקברו את אשתו. אין ספק. הוא רוצה שזה...

ר' יואל אשר: הוא לא רוצה שזה ישכב. אז בטוח עשה בעצם על דעתו.

ר' יצחק: משהו כזה. שם תמיד יכול להיות שהיה לו איזה חשבון אחר.

ר' יואל אשר: תמות רק אבל, אבל לא אפילו לוויה... מובן. לא, שם, אדם חושב שבמזונות...

ר' יצחק: תמיד יכול להיות איזו עצה, בדיוק, הוא תכנן.

ר' יואל אשר: היה לו אחר... יש לי אדם חי, עכשיו אלך אמצא איזה בי אז עכשיו אמצא איזו עצה. נכון.

ר' יצחק: כן.

קבורת האישה כשהבעל בארץ אחרת – דין הכרזה

ר' יואל אשר: אוקיי. **היה במדינה אחרת כשמתה אשתו,** והוא לא שם, גם, כמו בכל שאר ההלכות – לא כל שאר ההלכות, כמו בארבע ההלכות הקודמות שלמדנו – אז **בית דין יורדין לנכסיו, ומוכרין...**

ר' יצחק: כאן כתוב שזה **בלא הכרזה.**

ר' יואל אשר: צריך לדעת את דיני ההכרזה אם אתה יכול לעיין מהר, אוקיי? **וקוברין אותה...** זה אני יודע, קוברים אותה **לפי ממון הבעל, ולפי כבודו או לפי כבודה,** כמו שאמר שזה תלוי כמה הוא עשיר, כמה היא עשירה. אבל הענין של הכרזה אני עדיין לא יודע.

ר' יצחק: הכרזה פירושה שמכריזים שפומבית מוכרים, כך שמקבלים מחיר טוב. מוכרים ביחיד, מצאת אחד שיש לו פחם...

שקלא וטריא: החילוק בין קבורה ופדיון שבויים בנוגע להכרזה

ר' יואל אשר: יש הכרזה. לפדותה זה חירום. להיפך. שוב.

ר' יצחק: בלפדותה אמרנו שצריך כן הכרזה.

ר' יואל אשר: אה, גם בהכרזה. וכאן כתוב **בלא הכרזה.**

ר' יצחק: כתוב **לכרגא**, אני לא יודע מה זה כרגא, **למזוני ולקבורה** זה בלא הכרזה, אבל כל השאר זה עם הכרזה. לא ברור לי למה.

ר' יואל אשר: אז שוב. ההכרזה היא טובה לבעל שיקבל הכי הרבה על קרקעו.

ר' יצחק: נכון, אבל יש דברים שהם מספיק חשובים שלא דורשים את...

ר' יואל אשר: מתי זה בלא הכרזה שוב?

ר' יצחק: כאן, קבורה למשל, או במזונות.

ר' יואל אשר: בהספד, כן. אפשר לראות שזה...

ר' יצחק: לא להספד.

ר' יואל אשר: ל... לא, לפדיון כן, צריך כן הכרזה.

ר' יצחק: נכון. מעניין. הוא לא מסביר כראוי. זה בשניים, אני לא יודע.

ר' יואל אשר: רואים רק המבואר איפשהו שהוא אומר דברים כאלה.

ר' יצחק: יש לנו אותו, צריך לפתוח אותו, אבל הוא לא רוצה להיפתח, אז אני לא יודע.

ר' יואל אשר: אהה. סתום עם מקופה.

ר' יצחק: כן, ווטאבר, זה לא זז.

ר' יואל אשר: בזה סיימנו. אהה. הלכות פרק י"ד. פרק י"ד, הפרק השלושה עשר מתוך שלושה עשר הלכות, חיובי בעל ואשה. לא, הפרק השלושה עשר מהלכות, ספר אשה.

ר' יצחק: הפרק הארבעה עשר.

ר' יואל אשר: הפרק הארבעה עשר מאישות.

שתי סברות לתרץ את החילוק בין קבורה ופדיון שבויים

ר' יצחק: כן. הוא אומר שכאן יש יותר חירום משהו. למה בפדיונה אין חירום?

ר' יואל אשר: פדיונה הוא לכאורה חירום מאוד גדול! צריך לדעת על מה הפדיון מדבר. זה לא מה שאומרים היום חטיפה, אולי זה לא פדיון, זה סתם פיקוח נפש ממש, רק הכרזה היא פחות, מחפשים את הזמן.

ר' יצחק: נראה שהדרך שבה זה עבד, זה לא מעלה ולא מוריד דקה אחת. איי דונט נואו מה הוא רוצה לומר?

ר' יואל אשר: קבורה מדברים גם לא על דקה אחת.

ר' יצחק: מדברים, נראה שכן, כן, זה צריך להיות מיד, אותו יום. אני לא יודע, פדיון, אני לא יודע, אי אפשר לעזור כאן, כך כתובה ההלכה.

אולי יש סיבה טובה יותר למה החילוק, אולי התירוץ של חירום אינו תירוץ. אולי אני חושב דבר אחר: שפדיון יכול להיות מאוד יקר, וחשוב לקבל הכי הרבה כסף, כי יכול להיות שאין מספיק כסף, משא"כ קבורה יש מספיק כסף. כך אני משער, פשט אני לא יודע שום... אוקיי.